

DET NORSKE ARBEIDERPARTI

BERETNING
1915

UTARBEIDET VED SEKRETÆREN

Arbeiderbevegelsens
Arkiv
og
Bibliotek

:: KRISTIANIA 1916 :: ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI ::

4/x

DET NORSKE ARBEIDERPARTI

BERETNING 1915

UTARBEIDET VED SEKRETÆREN

∴ KRISTIANIA 1916 ∴ TRYKT I ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI ∴

Arbeiderbevegelsens
Arkiv
og
Bibliotek

THE NATIONAL ANTHROPOLOGICAL ARCHIVES

BERETNING

1915

1915

1915

1915

Indholdsfortegnelse.

	Side.		Side.
Aaret 1915	1	Organisationernes virksomhet . . .	39
Landsmøtet	1	Organisation og medlemstal . . .	40
Landsstyret	2	Chr. H. Knudsen	41
Centralstyret	3	<i>Internationalen 1915</i>	42
Nye organisationer	4	Zimmerwaldkonferansen	45
Amtspartiernes omorganisation . . .	5	Den internationale sekretærs arbejde	48
 Agitation.			
Den skriftlige agitation	6		
Foredragsvirksomheten	6		
Hedemarken	9		
Øst Telemarken	10—11—12		
Kristians amt	10—19		
Brunla kreds	10		
Bamle	11		
Sørlandet	12—15—16		
Oddernes Sætersdalen	13		
Vestlandet	13		
Namdalen	14		
Helgeland	14		
Vesteraalen	15		
Nedenes	14		
Vest Telemarken	16		
Midthordland	16		
Nord-Norge	17		
Agitation blandt landarbeidere og fiskere	19		
Bil-agitation	20		
Motorskøite i agitationen	20		
1ste mai	20		
Stortingsvalget	21		
Redaktør Alfred Kruses utvisning . .	27		
Forlag og bokhandel	27		
Partiets presse	28		
Det soc. dem. pressekontor	30		
Konflikten i Nordlys	31		
Pressefondet	31		
Det 20de aarhundrede	32		
Arbejderbevægelsens stipendium . . .	32		
Haandverkerstipendierne	33		
Arbejderbevægelsens arkiv	33		
Dyrtiden	34		
Økonomisk oversigt	37		
 Fra partiets samorganisationer.			
Amts- og kredspartier.			
<i>Akershus.</i>			
Akers arbeiderparti		50	
Bærum og Follo kredsparti		50	
Mellem Romerikes kredsparti		50	
Øvre Romerikes kredsparti		51	
Nedre Romerikes kredsparti		51	
 <i>Smaalenenes amt.</i>			
Tune kredsparti		51	
Glemminge kredsparti		52	
 <i>Hedemarkens amt.</i>			
Nordre Hedemarkens kredsparti . . .		52	
Søndre — — — — —		52	
Solør arbeiderparti		52	
Søndre Østerdalens kredsparti		53	
Nordre — — — — —		53	
 <i>Kristians amt.</i>			
Toten arbeiderparti		54	
 <i>Buskerud amt.</i>			
Hallingdal kredsparti		54	
Buskerud kredsparti		54	
Numedal kredsparti		54	
 <i>Jarlsberg og Larviks amt.</i>			
Skoger kredsparti		55	
Sandefj. og Sandeherr. arb. parti . .		55	
Brunla kredsparti		55	

<i>Bratsberg amt.</i>		Side.	Byorganisationerne.		Side.
Øst-Telemarken kreds		55	Aalesunds arbeiderparti		62
Gjerpen kredsparti		56	Bergens arbeiderparti		62
Bamle kredsparti		56	Drammens arbeiderparti		63
<i>Nedenes amt.</i>			Fredrikshalds arbeiderparti		64
Nedenes amtsparti		56	Hamar arbeiderparti		64
Sætersdalens kredsparti		57	Haugesunds arbeiderparti		65
<i>Lister og Mandals amt.</i>			Holmestrands arbeiderparti		65
Oddernes kredsparti		57	Hortens arbeiderparti		65
<i>Stavanger amtsparti.</i>			Kristiania arbeiderparti		65
Jæderens kredsparti		58	Kristiansands arbeiderparti		67
<i>Søndre Bergenhus amt.</i>			Larvik arbeiderparti		68
Hardanger kredsparti		58	Lillehammer arbeiderparti		68
Midthordlands kredsparti		58	Molde arbeiderparti		69
Voss kredsparti		58	Porsgrund og omegns samorga- nisation		69
<i>Søndre Trondhjems amt.</i>			Sarpsborg arbeiderparti		69
Uttrøndelagens arbeiderparti		59	Skiens arbeiderparti		70
<i>Nordre Trondhjems amt.</i>			Stavanger arbeiderparti		70
Indtrøndelagens arbeiderparti		59	Trondhem arbeiderparti		71
<i>Nordlands amt.</i>			Tromsø arbeiderparti		71
Søndre Helgelands kredsparti		60	Tønsberg arbeiderparti		72
Nordre Helgelands kredsparti		60	Vardø soc.-dem. fisker- og arb.for.		72
Søndre Salten kredsparti		60	Arbeiderpartiets kvindeforbund		73
Vesteraalens kredsparti		61	Statistik og regnskaper.		
<i>Tromsø amt.</i>			Stortingsvalgene 1915		76
Tromsøysund kredsparti		61	Do. grafisk		88
			Sammendrag av samorganisatio- nernes rapporter		84
			Partiets regnskap 1915		92
			Forlagets regnskap 1915		94
			Antimilitaristfondets regnskap 1915		95
			«Det 20de Aarh.» regnskap 1915		95
			Social-Demokratens regnskap 1915		97

1915.

Aaret 1915 vil bli mindet som et haardt og vanskelig aar for arbeiderne i landet.

Haabet om at krigens uhygge og rædsel snart skulle ophøre blev brudt, og istedet fik vi en endda voldsommere og utvidet krigsførsel mellem stormagterne med derav følgende økning av usikkerheten og dyrtiden i vort land.

De eventyrlige fragter fordyret folkets brød og jobbernes folkefiendtlige spekulationer bragte sult og kulde i de tusen hjem. De dyre tider rammet arbeiderne paa alle kanter, som lønsarbeidere ved lønstariffer som stod i skrikende misforhold til levnetspriserne, i hjemmene med en bolignød som gaardeierne benyttet til høiere leiepriser og truet med at gjøre store lag av befolkningen hjemløse.

Under disse for arbeiderklassen saa fortvilede forhold gik overklassen i Norge ut i valgkampen for at faa fuldmagt til at fortsætte denne sanseløse politik og befæste denne med mere militarisme og dyrere brød.

Som aldrig før avdekket kapitalismen sit sande væsen; men derfor blev aaret det mest fremgangsrike aar for vor sak idet tusener av nye tilhængere fylket sig under socialismens befriende banner.

Det lykkedes rigtignok borgerpartierne ved forenede anstrengelser at beholde over halvdelen av de mandater som valgresultatet skulle gi os ret til; men det er forhaabentlig sidste gang denne kunstige dæmning holder. Vor sikre vekst peker uimotsigelig frem til den dag da arbeiderne overtar samfundsstyret, befrier folket for de store tyngsler og fører det frem til frihet — ut til socialismens lyse dag.

Landsmøtet.

Det norske arbeiderpartis 22 ordinære landsmøte avholdtes i Trondhjem i dagene 22.—26. mai. Der var fremmøtt 438 repræsentanter foruten landsstyrets 19 medlemmer, endel stortingsmænd og indbudne gjester fra Sverige, Danmark, Finland og Rusland. Landsmøtet behandlet beretninger, regnskaper, valgprogrammene og en

række andre saker, og foretok valg av tillidsmænd for indeværende landsmøteperiode. Landsmøtets protokoll er utgit og tilsendt organisationerne.

Landsstyret.

Følgende medlemmer har i aaret været medlemmer av landsstyret:

Som medlemmer av centralstyret: *Chr. H. Knudsen*, formand, *Ole O. Lian*, viceformand, *Magnus Nilssen*, sekretær, *Jacob Vidnes*, redaktør, *Martha Tynæs*, *Richard Hansen*, *Kyrre Grepp*, *Carl Øien*, *M. Nygaard*.

Paa landsmøtet i Trondhjem blev samtlige gjenvalgt.

Centralstyrets varamænd.

Før landsmøtet	Efter landsmøtet
<i>Oscar Ruud</i>	<i>Beda Grankvist</i>
<i>A. Juell</i>	<i>R. Torgeirson</i>
<i>A. Schultz</i>	<i>Oscar Ruud</i>
<i>Sigrid Thomassen</i>	<i>Edv. Mørk</i>
<i>Helga Nitteberg</i>	<i>M. Puntervold</i>

Landsstyrets øvrige medlemmer

Før landsmøtet	Efter landsmøtet
<i>A. Buen</i> , Trondhjem.	<i>Even Reiersen</i> , Bodø.
<i>Petter Nilssen</i> , Lillehammer.	<i>Petter Nilssen</i> , Lillehammer.
<i>M. Tranmæl</i> , Utrøndelagen.	<i>M. Tranmæl</i> , Utrøndelagen.
<i>T. Tellefsen</i> , Nedenes.	<i>T. Tellefsen</i> , Nedenes.
<i>A. Moeskau</i> , Smaalenene.	<i>A. Moeskau</i> , Smaalenene.
<i>T. Stensrud</i> , Bratsberg.	<i>H. Berg</i> , Bratsberg.
<i>Chr. Hornsrud</i> , Buskerud.	<i>C. S. Bentzen</i> , Hønefos.
<i>Johan Gjostein</i> , Stavanger.	<i>A. Wereide</i> , Stavanger.
<i>Angell Olsen</i> , Bergen.	<i>Olav Scheflo</i> , Bergen.
<i>Mathilde Frogner</i> , Drammen.	<i>John Aalberg</i> , Indtrøndelagen.

Landsstyrets varamænd.

Før landsmøtet	Efter landsmøtet
<i>L. Thomassen</i> , Midthordland.	<i>Mathilde Frogner</i> , Drammen.
<i>John Aalberg</i> , Utrøndelagen.	<i>K. J. Moe</i> , Trysil.
<i>P. Moe-Johansen</i> , Fr.stad.	<i>Harald Skudvig</i> , Aalesund.
<i>Carl Bonnevie</i> , Bodø.	<i>Jacob Eikefjord</i> , Rjukan.
	<i>Johan Nordvik</i> , Søndre Salten.

Redaktør *Angell Olsen* sendte meddelelse til centralstyret den 23. mars om at han gik ut av landsstyret.

Foruten saker som landsstyret avgjør pr. korrespondanse, har der været avholdt 3 landsstyremøter.

Det første blev avholdt den 27. mars i Kristiania hvor der behandles saker vedrørende pressekontoret, bokhandelen og konflikten i

«Nordlys». Andragender om laan til partiblade samt saker vedrørende landsmøtet.

Det andet møte blev avholdt i Trondhjem den 21. mai dagen før landsmøtet. Her behandledes sak vedrørende pressekontoret, Partibladet «Søndre Østerdalens Soc.-Dem.», Elverum, blev godkjendt som organ for partiet. Resten av landsstyremøtet medgik til endelig behandling av landsmøtets dagsorden og saker vedrørende landsmøtets administration.

Ved 1. landsstyremøte var Tranmæl fraværende, og de to første varamænd hadde meldt forfald. 3die varamand P. Moe-Johansen møtte.

Ved landsstyremøte den 21. mai var samtlige medlemmer tilstede undtagen Angell Olsen som var uttraadt. Varamand var ikke indkaldt.

Det 3die landsstyremøte avholdtes av det nyvalgte styre i Trondhjem den 26. mai. Alle tilstede undtagen fru Tynæs som var optat ved kvindeforbundets landsmøte. 2. varamand Torgeirson møtte.

Ved dette møte behandlet landsstyret en række andragender angaaende agitationen og fornyet behandling av «Nordlys»-konflikten.

Landsstyret gav centralstyret bemyndigelse til at forberede de forskjellige saker som skal utredes, ogsaa ved nedsættelse av komiteer.

Centralstyret.

Fra nytaar til og med 20. april var *Kyrre Grepp* sykmeldt. I denne tid har 1. varamand *Oskar Ruud* hat sæte i centralstyret og landsstyret, ialt 9 møter.

Centralstyret har ialt avholdt 22 møter og behandlet 255 saker.

Et fællesmøte med sekretariatet for Arbeidernes faglige landsorganisation blev avholdt den 17. september i anledning dyrtiden og forestilling til regjeringen om foranstaltninger til at lindre denne.

Efter indbydelse fra Det socialdemokratiske forbund i Danmark blev formanden Chr. H. Knudsen og redaktør J. Vidnes valgt som repræsentanter til kongressen i *Aarhus* den 23.—25. september. Grundet valgarbeidet fik kun redaktøren anledning til at møte.

Til Norges soc. dem. ungdomsforbunds landsmøte i Trondhjem den 21. og 22. mai møtte Ole O. Lian og redaktør Vidnes som repræsentanter for partiet.

Likesom tidligere aar har centralstyret hat endel komiteer til varetagelse av partiets forskjellige interesser.

Kontrollkomiteen (komite for «Social-Demokraten» og tilsyn med bokhandelen) behandler endvidere spørsmåal vedrørende pressekontoret og saker angaaende partipressen.

Medlemmer: Ole O. Lian, formand, Chr. H. Knudsen og *Kyrre Grepp*.

Forlagskomité: Lian, Grepp og Magnus Nilssen.

Arbeiderkalender-komité: Lian, Grepp og Oskar Pedersen.

Skand. samarbeidskomité: Magnus Nilssen.

Arkiv-komité: Chr. H. Knudsen og Magnus Nilssen.

Stipendiekomité: Magnus Nilssen.

Bladkomité for Det 20. aarhundrede: Ole O. Lian, O. Tokerud og Magnus Nilssen.

Til Arbeidernes aktietrykkeris repræsentantskap har partiet hat følgende repræsentanter: Lian, Knudsen, Regnell, R. Arnesen og Grepp. Varamænd: Rich. Hansen, M. Nilssen og M. Nygaard.

Som partiets repræsentant i sekretariatet for Arbeidernes faglige landsorganisation har fungert Magnus Nilssen.

For at *samarbeide med Ungdomsforbundet* har centralstyret valgt som komitémedlemmer *Ole O Lian*, redaktør *Vidnes*, *Magnus Nilssen* og *Kyrre Grepp*.

Til samme komité har Ungdomsforbundet valgt Edv. Mørk, A. Eines og Reinert Torgeirson.

Denne komité har holdt et par møter hvor man behandlet samarbeide vedrørende den antimilitaristiske agitation og bilagitationen.

Nye organisationer.

Der har i aaret været stor tilslutning til partiets organisationer og til de gamle kreds-, amts- og byorganisationer er tilsluttet mange nye foreninger.

Av nye organisationer i distrikter, hvor vi tidligere ingen organisation har hat, er indmeldelse kommet fra følgende:

Bratsberg amt.

Kroken soc.dem. forening (Bamle kreds), indmeldt fra 2. kvartal.

Skaatø soc.dem. forening, indmeldt fra 2. kvartal.

Senere paa aaret blev *Bamle kredsparti* dannet, og de ovenfor nævnte foreninger samt de tidligere indmeldte gik ind i kredspartiet. Kredspartiet blev indmeldt fra 3. kvartal med 154 medlemmer. Formand: Lærer Anton Wige, adr. Helle pr. Kragerø.

Kragerø arbeiderparti, 15 medlemmer, er indmeldt fra 1. januar 1915. Formand: *Knut Tveit*.

Den fortsatte planmæssige agitation i Kristians amt har sat gode frugter ved stiftelse av foreninger.

Bagn soc.dem. forening i Valdres blev indmeldt fra 2. kvartal. 50 medlemmer.

I amtet var der nu saa mange foreninger at arbeidet blev drevet med sigte paa at danne kredsforeninger. Dette lykkedes, og følgende kredspartier blev dannet og indmeldt:

Hadelands og Lands kredsparti fra 1. kvartal 1915 med 12 foreninger og 476 medlemmer. Formand: *M. Næsbakken*, Røikenvik.

Totens kredsparti, indmeldt fra 3. kvartal, 11 foreninger med 260 medlemmer. Formand: *A. Andersen*, Nygaard st.

Valdres kredsparti, indmeldt fra 4. kvartal, 5 foreninger med 108 medlemmer. Formand: *N. Øverlid*, Flatbøgaarden, Valdres.

Nordre Gudbrandsdalens kredsparti er reorganisert og indmeldt fra 5. kvartal. 5 foreninger 166 medlemmer.

Jarlsberg kredsparti er indmeldt fra 2. kvartal med 4 foreninger og 72 medlemmer. Formand: *O. C. Johansen, Nøterø.*

Brevik soc. dem. forening, indmeldt fra 4. kvartal, 20 medlemmer. Formand: *Smed A. Larsen.*

Volden soc. dem. forening, indmeldt fra 1. kvartal 1915 med 18 medlemmer.

Senere paa aaret dannedes *Søndre Søndmøres kredsparti*, som indmeldtes fra 4. kvartal 1915 med 3 foreninger og 68 medlemmer. Formand: *A. Wennberg, Ørsten.*

Nordre Nordmøres kredsparti indmeldtes fra 2. kvartal med 6 foreninger og 219 medlemmer. Formand: *Gunnerius Fjærli*, adr. Enger i Nordmør.

Øst-Finmarkens kredsparti er reorganisert og kontingent indbetalt fra indmeldelsen i 1913. Kredsen har 958 medlemmer.

I Tromsø amt har vi tidligere til enkelte tider hat amtsparti, men dette blev som nævnt i forrige beretning strøket grundet restanse. Vi har derfor kun hat Trondenes kredsparti tilsluttet, idet denne kreds har været organisert uavhengig av amtspartiet. Iaar har vi faat indmeldelse fra:

Senjen kredsparti, indmeldt 8 foreninger med 300 medlemmer. Formand: *Rønning Tollefsen*, adr. Fagerlidalen, Maalselven.

Tromsøsundets kredsparti, indmeldt fra 3. kvartal med 189 medlemmer. Formand: *Leonard Isaksen*, adr. Nordreisa.

Amtspartiernes omorganisation.

Søndre Bergenhus amtsparti

blev paa sit aarsmøte i Bergen høsten 1914 besluttet opløst fra 31. december 1914. I denne organisations sted er følgende kredspartier indmeldt fra 1. januar 1915:

Hardanger kredsparti: 11 foreninger med 423 medlemmer. Formand: *Karl Bøthun, Odda.*

Midthordlands kredsparti: 7 foreninger med 250 medlemmer. Formand: *Alex. Andersen*, adr. Mariaro, Laxevaag.

Voss kredsparti: 5 foreninger med 127 medlemmer. Formand: *Ole J. Fosdal*, adr. Vaksdal.

De øvrige kredser av amtet har altid ligget brak for vort parti, saa den egentlige omorganisation av amtspartiet hermed er færdig. Amtspartiet hadde i det sidste aar 500 medlemmer og de nye kreds-partier er indmeldt med tilsammen 800 medlemmer, hvilket medlemstal senere i aaret har vokset. Det staar nu tilbake at faa organisation istand i de øvrige kredser i amtet.

Stavanger amtsparti

blev opløst fra 1. juli 1914 og samme aar blev *Jæderen kredsparti* indmeldt med 343 medlemmer.

Senere er indmeldt *Hesbø og Hafrsfjord kredsparti*. 3 foreninger med 45 medlemmer. Formand: *Georg Eeg-Berg*, Stavanger.

Dalenes kredsparti og *Karmøens kredsparti* er ikke indmeldt i partiet.

Agitationen.

Den skriftlige agitation.

I vort land med de store avstande er det en kjendsgjærning at den mundtlige agitation falder meget kostbar. Det blev derfor av partikontoret i et cirkulære i anledning valget til organisationerne git det raad at øke den skriftlige agitation for at række længst mulig frem i kredserne. Foruten vore bøker og brosjyrer som findes paa forlaget blev der som agitativmateriale i anledning stortingsvalget utgit følgende brosjyrer. «*Bakstræv og militarisme*» av redaktør *Jac. Vidnes*, trykt i 97 000 ekspl. «*Den døde haand over reformarbeidet*» av journalist *Hans Amundsen* utkom i 57 500 ekspl. «*Borgerpartierne mot socialdemokratiet*» av *Chr. H. Knudsen* utkom i 21 000 ekspl. *Korntolden* av *Sverre Krogh* utkom i 22 000 ekspl.

Tilsammen utgjør dette 197 500 ekspl. agitativbrosjyrer, som allesammen fik en rivende avsætning og vel ogsaa bidrog sit til partiets gode resultat i stemmetal. Brosjyrerne blev solgt til partiorganisationerne for kr. 2.00 pr. 100 ekspl.

Foruten disse brosjyrer har enkelte avdelinger ogsaa utgit egne brosjyrer til bruk i valgkampen.

Foredragsvirksomheten.

Grundet stortingsvalget blev foredragsvirksomheten i aaret betydelig større end i noget tidligere aar. Fra alle kanter av landet kom sterke krav paa foredrag, og disse blev imøtekommet saa langt som det var mulig. Foruten de sammenhengende reiser efter en forutlagt plan er der i aaret gjennom partikontoret formidlet 400 enkelte foredrag av 60 talere.

Disse er følgende:

Johan Evje — Hurdalen, Grorud, Moss, Lunner, Sørumsand.

Herman Haugerud — Hongsund, Rælingen, Stange, Odalen, Drammen 2 foredrag, Hønefoss, Bryn, Hurdalen 2 foredrag, Gjøvik, Lillehammer, Vestfossen, Fredrikstad 2 foredrag, Aaros, Notodden, Rolvsøy, Moss, Lillestrøm, Jesseim, Urskog, Asker, Sarpsborg, Tønsberg, Fredrikshald, Bjerke i Mellem Romerike.

L. Sæbo — Reinsvold, Moelven, Fredrikstad, Mo i Odalen, Tingelstad, Hadeland, Gol, Aal, Præstfos, Baasheim, Nedre Eggedal, Lunner, Efteløt, Id, Tistedal, Spjerøen, Hvaler, Rakkestad, Krødsherred, Krogstadelven, Urskog, Aarnes, Sarpsborg, Blaker.

Ture Nermann — Bergen, Kristiania.

A. Buen — Moss, Haugsund i Eker, Kongsvinger, Stenkjær, Tønsberg, Eidsvold, Vaksdal.

M. Foshaug — Moss, Lørenskog, Leirskogen i Valdres, Asker, Vestfossen.

Johan Gjostein — Moss, Holmestrand, Korsvolden i Aker, Skarnes, Sande, Nestun pr. Bergen.

Guttorm Fløistad — Dokka, Hov, Hakedal, Voss, Skoppum, Tingelstad, Hurum.

Inge Debes — Asker, Høvik, Skjeberg, Skoppum, Drammen, Lier, Drøbak.

Ole O. Lian — Jevnaker, Stange, Bærum, Grorud, Bøn, Hurdalen, Kongsberg, Notodden, Lillestrøm, Bergen, Moss, Greaaker.

Alb. Moeskau — Skiptvedt, Ullerød i Skjeberg, Ingedal i Tune, Odnes.

O. M. Gausdal — Slemmestad, Hougsund, Gvarv, Bø, Seljord, Flatdal, Notodden, Fetsund, Kongsberg, Moss, Glemminge.

H. Finstad — Løiten, Skedsmo.

Martha Tynæs — Østre Halsen pr. Larvik, Brandbu, Spydeberg, Askim, Drammen, Rena, Søndre Odalen 4 foredrag, Kongsberg, Koppang.

Andreas Hansen — Eidsfoss, Hillestad, Hof, Vardal, Jaren, Bækkestranden, Skien, Gjøvik, Ski, Brandbu, Sande, Kongsvinger, Skjeberg, Lillestrøm, Odnes, Vaaler i Jarlsberg, Frogner, Fetsund, Thorsnes, Vasaas, Eidsfoss, Berger i Jarlsberg, Porsgrund, Grinder i Solør, Kirkenær, Flisen.

Gunnar Ousland — Jaren, Brandbu, Lillehammer, Sarpsborg, Enebakneset, Drammen, Tønsberg, Fredrikstad, Rakkestad, Varteig, Bergen, Drammen, Hønefoss, Sandefjord, Larvik.

Hans Amundsen — Bleiken, Sylling, Ullerø, Asker, Drammen.

Randolf Arnesen — Brandbu, Bleiken, Trondhjem, Kap, Stange, Skjeberg 2 foredrag, Jevnaker, Brevik, Eidanger, Romedal, Ottestad, Nitedal, Stange, Tangen, Espen, Vaaler i Solør, Borgenhaugen, Drammen, Holmestrand, Ski, Kraakstad.

Emil Stang: Gäfle i Sverige, Trondhjem, Skien, Porsgrund.

Chr. Hornsrud: Urskog, Hønefoss, Løken i Høland, 2 foredrag.

Per Kviberg: Hønefoss, Drammen, Moss, Høvik, Lillestrøm, Vormsund.

Hj. Waage: Krødsherred.

Lars Sæther: Skarnes, Ørje, 2 foredrag, Otteid.

Fru Nitteberg: Fetsund, Berger i Jarlsberg, Grorud, Blaker, Ottestad, Hamar, Gjøvik, Lillehammer, Drammen.

Johs. Samuelsen: Nøterø, Strømmen, Asker, Tønsberg.

Chr. H. Knudsen: Horten, Løken i Høland, Høvik, Strømmen, Glemminge, Larvik, Skotfos, Porsgrund, Skien, Notodden.

T. Fjermestad: Raade, Tjølling, Spikkestad, Vittingfos.

P. Moe-Johansen: Horten.

Joh. C. Hansen: Skarnes, Jevnaker.

Ole J. Bakke: Solbergelven, Fredrikstad, Larvik, Saggrønden, Gjeithus, Kongsberg, Tønsberg, Borre, Nykirke.

Ludv. Hansen: Skiptvedt, Mysen, Rødenes, Fet, Minne.

Petter Nilssen: Jesseim, Sarpsborg, Fredrikshald, Valset paa Hedemarken, Løiten.

A. Bratvold: Fetsund, Sandviken, Sandefjord.

Walseth-Bjerge: Sørumsand.

Henrik Lang: Rælingen, Løken.

Jacob Friis: Moss, Larvik.

Adam Hiorth: Drammen, Fredrikshald, Fredrikstad, Tønsberg, Drøbak.

Egede-Nissen: Skjærdalen.

Magnus Nilssen: Askim, Reinsvold, Holmestrand, Vaksdal, Høland, Glemminge, Fredrikstad, Moss, Tønsberg, Sarpsborg, Drøbak, Trondhjem, Ranheim, Hommelvik.

L. Aslaksrud: Lillestrøm, Stjørdalen, Frostad, Aasen, Skien.

Arne Magnussen: Græsvik, Ise i Skjeberg, Prestfoss i Sigdal, Sandefjord, Tønsberg, Porsgrund, Drøbak, Fredrikstad, Brevik.

Carl Øien: Økern, Asker, Notodden.

Johan Jakobsen: Høland, Hemnes 2 foredrag, Slaastadgrænden, Drammen, Mjøndalen, Nesodden, Spikkestad, Tranby, Glemminge 2 foredrag, Brevik, Flisen, Osebakken, Slemmestad, Hardanger 5 foredrag, Valset i Hedemarken.

Aksel Schultz: Grua, Bjøneroa i Hadeland, Hunndalen, Breiskallen, Skrukli, Gjesaasen, Ski, Skarnes, Søndre Odalen 4 foredrag, Hørte i Telemarken, Gvarv.

Carl Bonnevie: Norderhov, Rakkestad, Tjølling.

Sverre Iversen: Norderhov, Lillehammer, Drammen, Tønsberg, Drøbak, Moss, Sarpsborg, Fredrikshald, Sandefjord, Skien, Bergen.

Rich. Hansen: Vaaler i Solør, Porsgrund, Notodden, Strømmen.

Karl Amundsen: Burud, Ullern, Bjøneroa, Asker, Otta.

O. K. Ribsskog: Strømsgodset, Drammen.

P. O. Løkke: Strømsgodset.

Johs. Bergersen: Kap, Lofthus, Hardanger, Fredrikshald, Kolstad i Tune, Vaaler i Solør, Froland.

Adolf Indrebø: Disenaen, Horten, Moss, Moss herred, Onsø.

P. M. Trapnes: Tomter, Askim.

Gunhild Ziener: Kongsberg, Egge i Lier.

Anton Espeland: Blaker, Urskog.

Erling Lian: Rolvsøy.

Ole Tokerud: Nadderud.

Jens Teigen: Greaaaker, Bleiken, Brandbu, Kjelsaas, Namsos, Trondhjem, Levanger.

A. E. Gundersen: Gran.

G. E. Stubberød: Rena.

Foruten disse foredrag som her er nævnt, har de samme personer holdt mange foredrag andre steder, men som ikke er formidlet av kontoret.

Da det længe har været en mangel ved beretningen, at der ikke er en samlet oversigt over alle de foredrag, som avholdes for partiet, har vi anmodet om at faa tilsendt opgaver fra foredragsholderne. Av de opgaver som er indsendt fremgaar det, at enkelte av vore partifæller utover landet utøver stor virksomhet som talere.

Saaledes har formanden i Nedenes amtsparti, *O. H. Maurstad*, i dette amt holdt 30 foredrag for tilsammen 4085 tilhørere.

Chr. Hilt i Drammen har i Buskerud holdt 25 foredrag for 5360 tilhørere.

Ole Øisang sender opgave over avholdte 72 foredrag med 11 618 tilhørere. En stor del av disse foredrag hører dog ind under Ungdomsforbundets virksomhet.

Eivind Reiersen har holdt 75 foredrag i det nordlige Norge for ca. 8000 tilhørere og stiftet 7 partiforeninger og 3 kvindeforeninger. Reiersen deltok ogsaa i arbeidet for at reorganisere Øst-Finmarkens kredsparti.

Waldemar Carlsen har foruten agitationen under lofotfisket (se agitationen bl. landarb. og fiskere) holdt 56 foredrag for 10 351 tilhørere i Salten.

Mikael Bie har i Nedenes amt holdt 20 foredrag for 3170 tilhørere.

Paul Glad har i Nordre Østerdalen avholdt 12 foredrag for tilsammen 1000 tilhørere.

Sæbøs agitationsreise paa Hedemarken

i august—septbr. 1915:

Valset i Romedal	70	tilhørere.
Aadalsbruk	200	—
Hamar	200	—

Solør:

Hof i Solør	100	—
Grue i Finskog	60	—
Breidablik, Brandvall	100	—
Kongsvinger	400	—
Hokaasen, Brandvall	50	—
Ialt 5 foredrag i Solør, Kongsvinger iberegnet.		

Søndre Østerdalen:

Østby i Trysil	150	tilhørere.
Indbygden	100	—
Jordet	50	—
Kirkemo, Stai	200	—

Ialt 4 foredrag med tils. 500 tilhørere.

Nordre Østerdalen:

Røstvangen	100	tilhørere.
Kvikne	100	—
Indset	100	—

Ialt 3 foredrag med tils. 300 tilhørere.

Vinger og Odalen:

Sand	100	tilhørere.
Slaastad	70	—
Skotterud	70	—
Magnor	50	—
Østmarken	150	—
Aabogen	50	—
Galterud	50	—
Skarnes	120	—

Ialt 8 foredrag med tils. 660 tilhørere.

Sæbos agitation i Øst-Telemarken kreds.

Bø.	70	tilhørere.
Stevne paa Seljord	400	—
Fladdal	100	—
Sauland	40	—
Hovind	50	—
Gransherred	50	—
Tinn.	50	—
Stevne paa Rjukans sportsplads	2000	—
Folkets Hus, « samme dag	400	—

Ialt 9 foredrag med tils. . . . 3160 tilhørere.

Under hele turneen er tilsammen holdt 33 foredrag med et samlet tilhørerantal av 5860. Turen har medtat 39 dage i tiden fra 29. august til 3. oktober.

Antonsen-Nøklebys virksomhet i Kristians amt.

Undertegnede har i aarets løp efter Centralstyrets plan holdt ialt 76 foredrag. Herav i Totens kreds 30, Hadeland og Land kreds 20, Valdres kreds 15, Nordre Gudbrandsdalen 11. Det samlede tilhørerantal kan anslaaes til ca. 8000. Der er efter disse foredrag stiftet 14 partiforeninger. Av disse er 5 i Totens kreds, 4 i Hadeland og Land, 4 i Valdres og 1 i Nordre Gudbrandsdalen. Dertil kommer ogsaa dannelse av 3 kredsorganisationer, nemlig Totens kreds arbeiderparti, Valdres kredsparti og Nordre Gudbrandsdalens kredsparti. Samtlige er indmeldt i partiet.

Foruten de nævnte foredrag er der ogsaa holdt endel taler ved festlige anledninger, som ogsaa kan regnes som et led i agitationen, men som ikke er medtat her.

Aaret 1915 har blit et merkeaar for Kristians amt. Vi kan se tilbake paa et møisommelig arbeide, der har krævet store ofre, men vi har ogsaa grund til at glæde os over starten.

Der er nu flere udmerkede organisationer, der vil danne et godt grundlag for videre arbeide, og vi ser fremtiden i møte for socialismen med de bedste forhaabninger.

Gjøvik, 15. december 1915.

Med partihilsen
Antonsen-Nøkleby.

Redaktør Løkkes agitation i Brunla kreds.

Efter anmodning av centralstyret har jeg holdt ialt 8 foredrag i Brunla kreds. Det samlede tilhørerantal var ca. 1200.

Foredragene er holdt paa følgende steder: I Tjølling (2 foredrag), Lardal, Fredriksvern, Tanum, Helgeroen, Nevlunghavn og Østre Halsen. Foruten disse har kredsens stortingskandidat, hr. Martin Østby, holdt flere foredrag, likesom Oskar Andersen har holdt et par. Det ene i Hedrum og det andet paa Østre Halsen.

Ved siden av den rent almindelige valgagitation har jeg tat sigte paa at faa dannet partiforeninger paa de steder, hvor saadanne ikke findes. Dette har hittil ikke lykket, dog vil der antagelig med det første bli dannet en partiforening i Lardal.

Larvik, 1. januar 1916.

Med partihilsen

P. O. Løkke.

Redaktør Bergs agitation i Bamle kreds.

Efter opfordring av centralstyret har jeg søkt at organisere Bamle valgkreds og har i den anledning holdt en række foredrag baade i organisations- og agitacionsøiemed.

Paa et par møter i Kragerø og Sannikedal i august lykkedes det at faa dannet kredsparti bestaaende av partiforeninger i Skaatø (der blev stiftet ved denne anledning), Skarsbo, Herre, Kroken, Drangedal og Sannikedal samt Langø fagforening. Senere har jeg holdt foredrag i Langesund og Stathelle, hvor det dog ikke lykkedes at stifte partiforeninger paa grund av de lokale forhold, men hvor dog valgresultatet viser en ganske sterk opmarsj for arbeiderpartiet, i Stathelle endog som den sterkeste gruppe.

Efter et foredrag paa Herre, hvor en gruppe av fagforeningen stod tilsluttet arbeiderpartiet, opholdt jeg mig i distriktet omkring Kragerø i 8 dage og holdt derunder 8 foredrag, nemlig i Skaatø, Kilen, Drangedal, Kiil, Kjølbrønd, Langø, Taatø og Skarbo. Overalt var der særdeles godt fremmøte og en sterk stemning for vort parti. Det viste sig ogsaa ved valget, at arbeiderpartiet, der ved valget i 1912 hadde 372 stemmer, nu hadde øket sit stemmetal til 847. Det er min faste tro, at partiet, dersom der var blit arbeidet intenst i kredsen efter forrige valg, nu hadde seiret.

Med den sterke tilvekst i stemmetal og med den nu forhaabentlig fasttømrede kredsorganisation vil utvilsomt dette arbeiderdistrikt være vundet for socialismens sak ved næste valg.

Skien, 3. november 1915.

Med partihilsen

H. Berg.

Carl Øiens foredragsreise i Øst-Telemarken.

Jeg holdt foran omvalget foredrag paa følgende steder:

Notodden 2 foredrag for 300 og 200 tilhørere, Flatdal 150, Hjartdal 30, Lilleherred 100, Hjuksebø 50, Hitterdal 50 og Nordbygden 130.

Paa hele turen talte jeg saaledes for ca. 1000 tilhørere.

Det almindelige indtryk jeg fik av møterne var at overalt var der god stemning og megen interesse for arbeiderpartiet, men møternes arrangører hadde liten forstaaelse av hvorledes slike ting bør ordnes. Især var bekjendtgjørelsen av møterne svært mangelfuld.

Skal partiet faa noget vederlag for det som blir ofret ved slike anledninger, maa der bli bedre plan i arbeidet hos den lokale ledelse.

Ærbødigst

Carl Øien.

G. E. Stubberøds foredragsreise i Øst-Telemarken.

Rjukan	3	foredrag	med	tilsammen	2300	tilhørere
Hitterdal	1	—	>	—	30	—
Hjuksebø	1	—	>	—	50	—
Farvolden	1	—	>	—	15	—
Kulhuset	1	—	>	—	60	—
Akerhaugen	1	—	>	—	70	—
Gvarv	1	—	>	—	100	—

Tilsammen 9 foredrag med 2625 tilhørere.

8. februar 1916.

Med partihilsen

G. E. Stubberød.

Ola Solbergs agitationsreise paa Sørlandet.

I anledning av Deres ærede av 11. forrige maaned skal jeg meddele:

Jeg har i 1915 *under centralstyrets ledelse* holdt følgende foredrag:

31. januar foredrag i Bygland for ca. 40 tilhørere.

25. mars—1. april 6 foredrag i Sætersdalen, nemlig paa Aavaksbø, Ose, Tveit i Austad, Helle, Rysstad og Valle for tilsammen ca. 600 tilhørere.

Hylestad arbeiderlag blev stiftet. Denne partiforening er nu en av de bedste i Sætersdalen. Det kan bemerkes at der paa de 4 sidstnævnte steder ikke tidligere har været holdt socialistiske foredrag.

18. april foredrag i Øvrebø for ca. 40 tilhørere. Partiforening blev stiftet.

1. august foredrag paa arbeidermøte i Hægeland, arrangert av Mandalens kreds arbeiderparti, for ca. 500 tilhørere.

11.—15. september 4 foredrag i Sætersdalens kreds, nemlig paa Vatnestrøm, Engesland, Mykland og Risdal for tilsammen ca. 200 tilhørere.

Samtlige disse steder hører til «det mørke fastland». Der har tidligere ikke været nogen socialistisk agitation.

17. september foredrag i Vaagsbygden for 25 tilhørere.

22.—29. september 7 foredrag i Mandalens kreds, nemlig i Spangereid, Holme, Øslebø, Lauvdal, Foss i Bjelland, Aaseral og Myran i Bjelland for tilsammen ca. 20 tilhørere.

Ialt 21 foredrag for tilsammen ca. 1605 tilhørere.

Kristiansand, 1. januar 1916.

Med partihilsen

Ola Solberg.

A. T. Askedals agitation i Oddernes og Sætersdalens kredser.

Med direkte bevilgning av centralstyret foretok *A. T. Askedal* en foredragsreise i disse to kredser. Han holdt foredrag paa følgende steder: Skjøllingstad, Spangereid, Søndre Undal, Melhus, Vigmostad, Laudal, Konsmo, Kirkebygden i Aaseral (2 foredrag), Bjelland og Byremo. Ialt 11 foredrag.

E. N. Bonns agitationsreise i Øvre Setisdal.

Foredrag paa Bykle	29. sept.	antal tilhørere	ca.	25.
» » Lunden	30. »	»	»	15.
» » Valle	30. »	»	»	40.
» » Rystad	1. okt.	»	»	25.
» » Ose	1. »	»	»	30.
» » Bygland	2. »	»	»	25.
» » Hornnes	3. »	»	»	200.

Trods tilhørerantallet er litet paa disse steder var der god tilslutning til foredragene.

Med soc. dem. hilsen

E. N. Bonn.

Joh. Samuelsen agitationsreise paa Vestlandet.

Under centralstyrets ledelse har jeg holdt foredrag paa følgende steder:

Aalesund 1 foredrag for 350 tilhørere. I Søndmøre 3 foredrag nemlig i Ørsten, Volden og Spjelkavik tils. 680 tilh. Molde 1 foredrag for 300 tilhørere.

I Romsdals kreds har jeg holdt 11 foredrag paa følgende steder: Lid, Vestnes, Sylte, Vaagstranden, Sækken, Næsjestranden, Røvik, Nes i Kleve, Ormheim i Romsdalen, Marsteinen og Veblungnes tilsammen 635 tilhørere.

Kristiansund 2 foredrag for 750 tilhørere.

I Nordmør har jeg holdt 6 foredrag paa følgende steder: Enge, Surendalen, Øvre Surendalen, Kvande, Todalen og Ullenfjord for tils. 620 tilhørere.

•Bergen den 20. decbr. 1915.

Med partihilsen

Joh. Samuelsen.

Randolf Arnesens reise til Romsdal, Sogn og Midthordland.

Efter anmodning fra organisationen i Romsdal om at faa en taler til det store stevne paa Ørskogsfjeldet (mellem Søndmøre og Romsdal) foretok Arnesen denne reise.

Stevnet var særdeles vellykket. Ad de lange veie møtte mindst 500 deltagere. Dagen efter talte han i Molde paa friluftsmøte for 500 mennesker. Efterpaa skulde han tale i Ørsten og Volden, men i Ørsten gik møtet istykker paa grund av høiaannen.

I Volden blev man negtet lokale. Men til gjengjæld fik man istand et meget vellykket friluftsmøte i en av stedets gater.

Fra Søndmøre gik reisen til Sogn.

Her er tegn til vaagnende interesse for vor sak, og for at faa kjendskap til forholdene blev der planlagt 4 foredrag. Kun 3 av disse blev av, nemlig 2 paa *Vadheim* og 1 paa *Lærdalsøren*.

Arnesen uttaler, at partiet bør faa en stationær agitator paa disse kanter, . . . en mand, som kan ta kraftig fat paa det tunge pløiningsarbeide.

I Midthordlands kreds holdt Arnesen foredrag i Kjøkkelvik, Hop og Odland samt 2 foredrag i Tysse.

Ialt 5 foredrag. Der var overalt god stemning og upaaklagelig fremmøte.

Andr. Hanssens agitation i Namdalens kreds:

Bangsund	500	tilhørere.
Spillum	40	—
Namsos	200	—
Vemundvik	30	—
Salsnes	20	—
Ramstad i Vikten	20	—
Ofstad	10	—
Rørvik	40	—
Varø i Nærø	30	—
Skage i Kalvereide	20	—
Kalvereide	80	—
Krekling	30	—
Lund	40	—
Salsbruket	100	—
Risvik	60	—

Ialt 15 foredrag med tils. 820 tilhørere.

Foruten disse foredrag har hr. Andreas Hanssen holdt en række foredrag, som staar opregnet blandt «Enkeltforedrag» og desuten en del foredrag i omegnen av Fredrikshald.

Richard Hansens agitationsreise i Helgeland og Nedenes.

I tiden fra den 19. til 30. september gjennomreiste jeg Nordre og Søndre Helgelands valgkredser og holdt herunder foredrag paa følgende steder:

Mosjøen, 2 foredrag, 270 tilhørere. Korgen, 30. Hemnesberget, 45. Myklebostad, 85. Mo, 70. Brønøy, 210. Vik, 180. Holm i Bindalen, 35. Vasaas, 70. Barstad, 80. Dypaune, 32. Ialt 12 foredrag med 1107 tilhørere.

Den 10. oktober holdt jeg foredrag paa Notodden sammen med ordfører Berntsen fra Hønefos.

I tiden fra 22. til 30. november deltok jeg i valgagitationen i Nedenes foran omvalget og talte her ved følgende steder.

Rygene i Øiestad, 80 tilhørere. Froland, 50. Arendal 220. Eydehavn, 105. Nordli i Øiestad, 55. Hisøen, 110. Grimstad, 50. Tromøen, 45. Strømmen i Øiestad, 50. Ialt 9 foredrag med tilsammen 765 tilhørere.

Mellem Romerikes kreds. Den 6. oktober holdt jeg efter opfordring fra partifæller i Strømmen valgforedrag i Folkets hus dersteds. Ca. 100 tilhørere.

O. M. Gausdals reise i Vesteraalen.

Efter opfordring fra centralstyret foretok jeg foran valget i septbr. sidstl. en agitationstur i Vesteraalen. Turen varte fra 22.—30. septbr. begge dager iberegnet.

Herunder holdt jeg foredrag paa følgende steder:

1. Sigerfjord, 250 tilhørere. 2. Jennestad, kun en halv times samtale med 5—6 partifæller, da uveir hindret fremmøte. 3. Halmstad, 50 tilh. 4. Guvik, 30 tilh. 5. Bøstrand, 200 tilh. 6. Breivik, 30 tilh. 7. Kleven, 150 tilh. Ialt 6 foredrag med 710 tilhørere.

Foredragene gik ut paa at utrede: «Den borgerlige og vor politik», især partiernes opfatning og stilling til forsvarsspørsmålene. Det var paa den tid især de første dager meget daarlig veir, som visselig hindret fremmøtet. Dertil kom, at de fleste av den friskeste mandlige befolkning var borte paa sildfiske.

pt. Kristiania 10. febr. 1916.

Med partihilsen

O. M. Gausdal.

Fru Tynæs's reise paa Sørlandet.

Efter henstilling fra Kristiansands og Sætersdalens arbeiderparti samt endel kvindeforeninger i distriktet, arrangerte partiet i forbindelse med kvindeforbundet i august—septbr. en foredragsturné i Sætersdalens og Oddernes kreds, særlig med henblik paa stortingsvalget. Turen varte i 15 dager og i denne tid holdtes 13 foredrag for tilsammen ca. 2 500 tilhørere. Ved disse foredrag var særlig kvindene godt fremmøtt. Paa Evje i Sætersdalen stiftedes en kvindeforening i tilslutning til partiet. Foreningen har siden arbeidet udmerket godt og er nu indmeldt i kvindeforbundet.

Utgifterne ved reisen blev utlignet paa foreningerne og kredsorganisationerne paa de steder hvor foredrag holdtes, og dette viste sig at være en baade praktisk og grei ordning for foreningerne. Denne maate at utrede utgifterne ved agitationen paa er nyt inden vort parti, men alle uttalte sin tilfredshet hermed og fandt at det var en billig agitationsmaate for dem. Hvert foredrag kom foreningerne paa kr. 13.40, heri iberegnet reise- og diætgodtgjørelse, undtagen tur- og retur Kristiania-Kristiansand, som blev betalt av kvindeforbundet. For foredragsholderen mener jeg at denne ordning ogsaa er grei og langt behageligere end den almindelige brukte. Herved vet foreningerne paa forhaand hvad de har at utrede og

man slipper de ofte kjedelige beregninger og opgjør ved hvert enkelt møte. Jeg var for mit vedkommende vel tilfreds med systemet og vil anbefale at det benyttes i fremtiden.

Martha Tynæs.

Herman Haugeruds reiser til Vest-Telemarken og Midthordland.

Under min agitationsreise i Vest-Telemarken i juli 1915 holdt jeg foredrag paa følgende steder:

Laardal, Dalen, Veum, Vraadal, Kviteseid, Fjaagesund, Valebø. Fremmøtet i disse, i socialistisk henseende ubearbeidede trakter, var bra, hvor mine foredrag var godt begjendtgjort. Men stundom var der spart for meget paa plakater og annonser, og jeg vil anbefale hovedkontoret, naar det skaffer slikt et valgdistrikt en agitator, at paalægge ansvarshavende partifæller der at ødsle snarere end knusle med bekjendtgjørelser. Der var tillyst adgang til diskussion paa alle møter, og ved enkelte leiligheter var ordskiftet ganske livlig, især om tolden og militarismen.

Efter at være færdig i Telemarken talte jeg i Gjerpen valgkreds, paa Borgestad, i Skien og Porsgrund, og hadde talrike forsamlinger baade inden- og utendørs, takket være «Bratsberg Demokraten»s dygtige avertering av møterne.

Midthordland ved omvalget.

Jeg ankom til Bergen fredag 29. oktbr. og talte om kvelden i Laxevaag, i en gymnastiksal, der var fylld til trængsel.

Søndag reiste jeg til Os, talte i et skolehus, efterat gudstjenesten var forbi i kirken, kjørte saa med automobil til Fane, holdt foredrag der i et tætpakket ungdomslokale, fortsatte sidenefter til Nesttun, hvor jeg om aftenen forkyndte socialismens evangelium i en stor og velfylld forsamlingsaal.

Herman Haugerud.

Johs. Bergersens foredragstur paa Sørlandet.

Agitationsturen begyndte i Haugesund, hvor jeg den 1. september talte for en forsamling paa ca. 300 personer.

Herfra gik turen til Stavanger, hvor jeg den 2. holdt foredrag for ca. 500. I Sandnes talte jeg den 3. for ca. 250, i Hillevaag den 4. for ca. 200. Søndag den 5. talte jeg igjen i Stavanger for ca. 1000 tilhørere.

Den 6., 7. og 8. talte jeg paa Klep, Tune og Aalgaard for henholdsvis 35, 30 og 200 tilhørere. Torsdag den 9. hadde jeg møte i Ekersund. Møtet holdtes i byens park, hvor der var fremmøtt ca. 600 mennesker.

I Flekkefjord, hvor jeg holdt foredrag den 10., var fremmøtet litet til at være i by, idet der kun var 80 mennesker tilstede. Lørdag den 11. gik med til reisedag, forresten den eneste dag hvor den optrukne rute ikke kunde holdes.

I Mandalens kreds (Lister og Mandals amt) talte jeg søndag den 12. om efterm. paa Grindtun for ca. 80 og om aftenen i Bjelland

for ca. 150 tilhørere. Mandag 13. i Finsland for ca. 40 og tirsdag 14, i Øvrebø for 80 mennesker.

I Oddernes kreds holdt jeg to foredrag, et ved Tveit den 15. for 70 og ved Randø Sund den 16. for 50 tilhørere.

Fredag den 17. hadde jeg igjen møte i Mandalens kreds, hvor jeg talte ved Hægeland for ca. 70 personer.

I Kristiansand holdt jeg to møter, nemlig lørdag den 18. og torsdag den 23. for henholdsvis 200 og 500 mennesker.

I Sætersdalens kreds hadde jeg 4 møter, nemlig ved Byglandsfjord den 19. for ca. 100, ved Iveland den 20., i Aaraksbø den 21. for 30 og 90 tilhørere og ved Rystad, Hyllestad den 22. for 80.

Fra Kristiansand gikk turen til Nedenes kreds, hvor jeg talte ved Fevik for 60 mennesker den 24., ved Aamli for 70 den 25., i Østre Holand den 26. for ca. 100 og ved Eydehavn den 27. for ca. 150 tilhørere.

Den 28. talte jeg i Arendal for ca. 350 og den 29. ved Rylene bruk for ca. 60 mennesker.

Den 30. holdt jeg møte i Tvedestrand for ca. 150 og den 1. oktober i Kragerø for ca. 100 tilhørere.

Jeg har saaledes paa turen holdt ialt 31 foredrag for ca. 5715 tilhørere eller gjennomsnittlig 184 tilhørere for hvert foredrag.

Naar tilhørerantallet ikke er større skriver dette sig for en stor del av, at en hel del av møterne var lagt paa meget avsidesliggende steder, hvor der aldrig tidligere har været holdt noget socialistisk foredrag, dels ogsaa av at ikke alle av ukens dage er like heldige som møtedage.

Personlig er jeg særdeles tilfreds med turen. Vistnok er det saa, at ingen av de kredser, hvori min rute var lagt, ved dette valg er erobret av arbeiderpartiet, men vælgerne er lydhøre for vore opfatninger, saa hvis vi magter at drive en intens agitation, er det min faste opfatning at Sørlandet, som hittil har været betragtet som den mørke kyststripe hvad politik betræffer, om kort tid vil lyse rødt.

Jeg vil tilslut faa rette en tak til sekretariatet for den tillid og ære som er mig bevisst ved at jeg fik anledning til at reise i organisationens tjeneste.

Selbak pr. Fr.stad 15. november 1915.

Ærbødigst

Johs Bergersen.

A. Buens reise i Nord-Norge.

En agitationstur i det nordlige Norge blir hverken makelig eller billig. Det er den første erfaring man gjør. Avstande maa tilbakelægges som ofte forekommer en noksaa endeløse. Og noksaa forskjelligartede befordringsmidler maa benyttes — dampskib, motorbaat, robaat og hestekyss. Det hænder ogsaa at man møter den mest moderne civilisation i form av en bil. Særlig i høst, da en

stor del av den lokale dampskibstrafik var indstillet paa grund av de høie kulpriser, og de officielle ruter derfor var selskaperne en ivedkommende sak, maatte motorskøiten anvendes i stor utstrækning.

Ved at indrette mig paa den maaten lykkedes det til punkt og prikke at opretholde ruten som den var opstillet paa reisen. Dette anser jeg forøvrig som en uomgjængelig betingelse i vor agitation. Et tillyst møte hvor foredragsholderen glimrer ved sin fraværelse, er til stor skade.

Det er forresten et spørsmål, om ikke den dyrere motorskøite allikevel lønner sig, fordi man ved benyttelse av den kan faa holdt to foredrag paa samme dag inde i fjordene

Nordland og Finmarken adskiller sig nemlig fra det sydlige Norge ogsaa i det, at folket gjerne møter frem midt paa blanke hverdagen — hvis da ikke fisken staar i fjorden. Det var mig ofte en fryd at tale for overfyldt hus under saa uvante omstændigheter. Likesaa var det mit indtryk, at tilhørerne satte pris paa den opmerksomhet fra landsorganisationens side at den sendte en mand nordover «som ikke bare holdt sig i hurtigrutens kjølvand», som de sa. Endda var jeg flere ganger utsat for sterke opfordringer om at «vike av fra veien».

Det er heller ikke tvil om, at en gjennomført, opplysende, saklig agitation i Nord-Norge vil gi gode resultater. Endnu ligger der hundreder av grænder ute paa øer og inde i bugter, som venter paa det første socialistiske foredrag som solbrændt jord efter regn.

Paa meget faa undtagelser nær, da fisken hadde trukket mandskapet tilhavs, var møterne ualmindelig godt besøkt — bedømt efter de stedlige forhold. Og det kan gi arbeiderklassen i andre dele av landet noget at tænke paa, at mangen tilhører hadde flere miles vei til møtestedet.

Nedenfor meddeles en oversigt over de foredrag som jeg efter landsorganisationens oppdrag holdt i maanederne september og oktober, samt tilhørernes antal.

Kirkenes (2 foredrag) 700 tilhørere, Grubebyen ved Kirkenes 200, Vadsø 150, Vardø 350, Hammerfest 300, Tromsø 600, Sandvik 150, Mjelle 15, Balsfjorden 400, Maalselven 500, Sørreisa 500, Hamnvik 200, Sandstrand 200, Evenskjær 100, Kilbotten 100, Kvæfjord 130, Kasfjord 100, Lundenes 60, Harstad 600, Bleik 150, Andenes 300, Sortland 350, Kvitnes 200, Vinje i Bø 300, Strame i Bø 250, Hov i Hadsel 50, Melbo 200, Svolvær 200, Narvik 450, Hokvik 60, Lødingen 100, Bodø 400, Tverlandet 70, Bertnes 100, Valnesfjorden 40, Fauske 400, Rognan 350, Rokland i Saltdalen 200, Misvær 120, Levanger 400, Trondhjem (3 foredrag) 5000, Hommelvik 400, Stjørdalen 300, Skogn 300, Aasen 250, Kristiansund 450, Byaasen 60, Nypon 90, Trondhjem (Smaabergene) 4000, Nidarvold 40, Selsbak 100, Midtsand 35, Hegre 70, Vinne i Værdalen 120, Leksdalen i Værdalen 60, Stenkjær 350, Sparbu 250, Strømmen 120, Røra 150. Tilsammen 22,170.

Trondhjem, 25. november 1915.

A. Buen.

Agitationen blandt landarbeidere og fiskere.

Den særlige agitation blandt landarbeidere og fiskere hvortil Arbeidernes faglige landsorganisation har bevilget partiet midler har været utført i aaret paa forskjellige kanter av landet.

Ved lofotfisket.

Under lofotfisket har redaktør Waldemar Carlsen holdt tilsammen 10 foredrag, og hans utførlige beretning herom gir oplysning om at han har talt ved Skroven, Svolve 2 foredrag, Stamsund 2 foredrag, Leknes, Bolstad, Gravdal, Væøy 2 foredrag.

Foredragene paa hørt av tilsammen 2 230 tilhørere.

Nordre Helgeland.

Til agitation ved fiskeværene i Nordre Helgeland blev kreds-partiet git en bevilgning. Ifølge beretningen herfra har redaktør *Jørstad* foretatt agitationen; men denne gav ikke det gode resultat som var ventet grundet uheldige veirforhold. Imidlertid viser jo aarets valgresultat i denne kreds at der har været arbeidet godt.

Romsdal.

Oksvik har fortsatt sin vækkende agitation i Romsdals amt. Denne gang med særlig sigte paa *Søndmøre*. Beretningen viser at der er holdt foredrag ved *Borgund*, *Spjelkavik*, *Hjøruntjorden* og *Ørsten*. Ved de 2 sidste steder stiftedes partiforeninger. Videre er ogsaa holdt foredrag ved *Volden* hvor ogsaa partiforening blev stiftet.

Denne agitation paa Søndmør resulterte i at der blev stiftet et kredsparti av foreningerne, hvilket blev indmeldt fra 4. kvartal.

Forøvrig har Oksvik holdt ialt 50 foredrag i amtet, særlig i Romsdals kredser.

Trøndelagen.

Til agitationen blandt fiskerne ved *Gjæslingerne* blev der av centralstyret bevilget et beløp, og *A. Kalvaa* foretok turen. Ifølge beretningen holdt han foredrag paa 5 forskjellige steder i fiskeværet. Tilhørernes samlede antal var 7—800.

Foredragene blev holdt i rorboderne, da lokalet blev neget. Om dagen gik han rundt og solgte socialistiske skrifter og drev underhaandsagitation.

Kristians amt.

Den planmessige agitation, som har været ført i dette store amt har for en væsentlig del foregaaet for de midler, som er avsatt for landarbeidere og fiskere. Man henviser derfor til Antonsen-Nøklebys beretning samt til alle de enkeltforedrag, som er formidlet til amtet fra partikontoret. Resultatet av agitationen maa siges at være godt, idet organisationen har faatt godt fotfæste i 4 kredser.

Resumé.

Alt ialt har partiet i 1915 formidlet 400 enkeltforedrag, 434 foredrag ved planlagte agitationsreiser, 83 mai-talere — tilsammen 917 foredrag.

Bil-agitationen.

Ianledning arrangementet av Norges soc.dem. ungdomsforbunds «*Bil-agitation*» besluttet centralstyret at utrede halvdelen av et eventuelt underskud.

Ved oppgjør fra denne agitation viste det sig, at der var avholdt 98 foredrag av 12 talere for tilsammen 25 830 tilhørere. Agitationen, som omfattet det Østenfjeldske Norge, gav et underskud av kr. 664.31, hvorav kr. 332.15 blev utredet av Det norske arbeiderparti.

Motorskøite i agitationen.

I centralstyremøte den 14. september vedtoges følgende forslag:

«Partisekretæren anmodes om at indhente oplysninger over omkostningerne ved anskaffelse og drift av en motorskøite skikket til agitationsskøite for kystdistrikterne.»

I henhold hertil er der indhentet oplysninger om saken fra følgende partiføller: Kaptein Hagerup, Tromsø, Ivar Thune, Vesteraalen, E. Reiersen, Carl Bjøru, Helgeland og Olav Oksvik. Fra samtlige er der indkommet svar og centralstyret har nu saken til utredning.

1ste mai.

Den bedste agitationsdag for socialismen er første mai. Den dag tvinger til eftertanke selv hos den sløveste. Det er derfor en glæde at konstatere, at mai-demonstrationerne fremdeles er i vekst. Utover landet foldes der ut flere og flere røde flag, og arbeiderne fylker sig tettere og tettere om mai-dagens store og retfærdige krav.

Aarets mai-dag blev en kraftig demonstration mot *militærbyrderne* og *dyrtiden*; men harmen over *voldgiftsloven* fik sit uttryk i hundredevis med protestresolutioner, som blev vedtat rundt i landet.

Til dagen hadde *Mathias D. Dyfrin* forfattet en vakker maisang.

Fra partikontoret blev der formidlet 83 talere, mot 71 talere i 1914.

1ste maitalere.

Aadals bruk: T. Fjermestad.

Aamodt: P. M. Trapnes.

Aalesund: Johs. Bergersen.

Arendal: C. Bonnevie.

Asker: Hans J. Engh.

Askim: Olav Kringen.

Bergen: A. Buen.

Blaker: O. Castello.

Borge: Joh. Samuelsen.

Brandbu: L. Rungstad.

Kristianssand: C. Jeppesen.

Larvik: H. Finstad.

Lilleelvedal: Johan Jacobsen.

Lillehammer: O. K. Ribsskog.

Lillestrøm: Adam Hiorth.

Lier: J. Aas.

Lunner: A. Schultz.

Lysaker: Osc. Pedersen.

Moelven: Einar Lund.

Moss: Edv. Bull.

Dombaas: Antonsen-Nøkleby.	Notodden: Joh. Evje.
Drammen: Ludv. Meyer.	Odda: Ole O. Lian.
Eidsvold: M. Jul. Halvorsen.	Odnæs: Joh. C. Hansen.
Eidsfoss: Andr. Hanssen.	Porsgrund: G. Fløistad.
Evje: P. O. Løkke.	Rjukan: Arne Magnussen.
Fetsund: G. Ousland.	Romedal: V. Nagell.
Foldalen: Arne Juland.	Rødenes: Alb. Moeskau.
Fredrikshald: Chr. H. Knudsen.	Rørø: Jac. Friis.
Fredrikstad: Herm. Haugerud.	Røstvangen: Andr. Pedersen.
Gjeithus: Ludv. Hansen.	Sande: O. Holck.
Gjøvik: M. Foshaug.	Sandefjord: Ludv. Enge.
Grorud: Edv. Evensen.	Sarpsborg: Johan Gjøstein.
Glemminge: Andr. Juell.	Skien: Magnus Nilssen.
Greaker: Ant. Jensen.	Skotfoss: Lars Sæther.
Græsvik: M. Indrebø.	Skollenborg: Leonard Larsen.
Gvarv: T. Stensrud.	Skotselven: Kr. Jacobsen.
Hamar: L. Aslaksrud.	Slemmestad: I. Rastad.
Haugesund: Inge Debes.	Spikestad: F. Hilton.
Hemnes i Høland: K. M. Nord- anger.	Solbergfossen: Ernst Løvaas.
Hen: A. Bratvold.	Solbergelven: Einar Strøm.
Hjuksebø: A. J. Horgen.	Stange: H. Bergve.
Hof: O. Brustad.	Stavanger: O. M. Gausdal.
Holmestrand: Joh. Falkberget.	Stenkjær: L. Sæbø.
Horten: Petter Nilssen.	Strømmen: Ole J. Bakke.
Hovind: Hj. Vaage.	Sætre: M. Tynæs.
Hvaler: E. Lian.	Tofte: A. Bay.
Hønefoss: Per Kviberg.	Trondhjem: H. Berg.
Høvik: J. Vidnes.	Tønsberg: P. Moe-Johansen.
Jevnaker: Chr. Hornsrud.	Tønset: Karl Amundsen.
Kap: Hans Amundsen.	Urskog: Jens Teigen.
Kongsberg: M. Puntervold.	Vardal: Anton Espeland.
Kragerø: Michael Bie.	Vennesla: Randolf Arnesen.
Kristiania: Sverre Iversen, Egede- Nissen, A. Kolontay.	Vestfossen: C. S. Bentzen.
Nakkerud: Levor Pedersen.	Vikesund: Walseth-Bjørge.
	Vittingfoss: Henr. Lang.
	Øvre Rendalen: P. Aarøe.

Stortingsvalget.

Nomination og valgdeltagelse.

Det aller væsentligste av partiets virksomhet i aaret tok bestemt sigte paa stortingsvalget. Det gjaldt her at faa arbeidere og smaa-kaarsfolket i landet til at protestere mot den militærpolitikk, matfordyrelsespolitikk, og knebling av fagorganisationen som har været høires og venstres mest yndede beskæftigelse siden valget 1912. Vore partiorganisationer gik derfor straks efter at programmet var færdig av landsmøtet til at nominere kandidater i kredserne og til at planlægge agitationen. Fra centralstyrets side blev der tat forøininger til at møte de voksende krav paa agitationsbidrag, og

man hadde ogsaa den glæde at erfare at fagorganisationen som vanlig stillet sig forstaaelsesfuld og befæstet atter det gode samarbeide som har karakterisert den norske arbeiderbevægelse.

Der blev ialt av vort parti stillet kandidater i 40 bykredser og 68 landkredser. Tilsammen 108, mot 104 i 1912.

Grundet aarets store stemmeretsutvidelser hvor kvinderne for første gang ved stortingsvalg hadde almindelig stemmeret, og den voldsomme agitation som førtes fra høire og venstres side var der stor spænding paa utfaldet av 1. valg som for alle landets kredser var berammet til samme dag den 11. oktober.

Deltagelsen i valget blev derfor ganske bra idet 617 670 stemmer eller 61.78 pct. blev godkjendt ved 1. valg. Dette er rigtignok en procentvis nedgang fra valget i 1912; men set i lys av den utvidede stemmeret er dette forklarlig. Trods denne procentvise nedgang i valgdeltagelsen maa det dog bemerkes at valgdeltagelsen i byerne var ganske sterk, idet den var 73.89 pct. mot 72.01 pct. i 1912.

Naar resultatet derfor for vort partis vedkommende blev slikt stort tap av mandater især i byene saa forklarer valgdeltagelsen her specielt i byene at det som foregik var en planlagt nedhugning av vore repræsentanter.

	Procentvis deltagelse i valget.	
	1912.	1915.
Byene.	72.01 pct.	73.89 pct.
Landkredserne.	62.28 >	56.89 >
Hele landet ialt	65.86 >	61.78 >

Gevinst og tap.

Resultatet av valget blev hvad stemmetal angaar allikevel en vældig fremgang for vort parti, idet vi øket stemmetallet fra 125 022 stemmer i 1912 til **198 111**, og blev det næst største parti i landet, idet vi gik forbi høire med 19 000 stemmer.

Partiernes styrkeforhold blev herved følgende:

Venstre og arb.dem.	229 901 stemmer eller	37.23 pct.
Arbeiderpartiet	198 111	—>— 32.07 >
Høire og frisindede	179 028	—>— 28.99 >
Forskjellige særkandidater	10 630	—>— 1.71 >

617 670 stemmer.

Trods denne fremgang i stemmetal gik vi tapt av følgende 12 kredser:

Bykredser: Sarpsborg: Ludv. Enge.
 Fredrikshald: Andr. Hansen.
 Kalfaret: Joh. Samuelsen.
 Sandviken: L. Sæbø.
 Baklandet: O. K. Ribsskog.
 Bodø—Narvik:
 Strømsø—Tangen:
 Moss—Drøbak: Carl Jensen.

Landkredser: Nedenes: Guttorm Fløistad.

Søndre Hedemarken: Karl Amundsen.

Tune: Alb. Moeskau.

Mellem Romerike: M. Jul. Halvorsen.

I Bergen hvor tapet var 2 kredser vandt vi til gjengjæld *Nygaards kreds* med Joh. Samuelson som kandidat, idet han av Bergens arbeiderparti til omvalget blev overflyttet hertil. Videre vandt vi

Nedre Romerike: L. Aslaksrud.

Vinger og Odalen: K. T. Sjøli.

Guldalen: S. L. Skaardal

Strinden: J. Nygaardsvold

Trondenes: Kr. Tønder

Vest-Finmarken: N. E. G. Wiig

Nordre Helgeland: P. Bolstad

Av disse nye kredser har Guldalen og Trondenes været i vor besiddelse tidligere. Guldalen fra 1909—1912 og Trondenes fra 1903—1909.

Av de tidligere kredser beholdt vi

Glemminge: Johs. Bergersen.

Ringerike: Chr. Hornsrud.

Buskerud: A. J. Horgen.

Solør: Hvamstad.

Tromsøsundet: O. M. Gausdal.

Senjen: M. Foshaug.

Lademoen: A. Buen.

Finmarksbyerne: H. Finstad.

Verket: Johan Gjøstein.

Grünerløkken: Ole O. Lian.

Oslo: Magnus Nilssen.

Av vore 23 stortingskredser fra valget 1912 tapte vi saaledes 12. Med de 8 nye er valgresultatet 19 kredser.

Allerede fra 1. valg var tendensen at arbeiderpartiets kandidater skulde sættes ut av spillet. De to «arvefiender» høire og venstre var enig herom. Saaledes resulterte høires og venstres samarbeide i Sarpsborg at kredsen taptes ved første valg, da høire stemte paa venstres kandidat. Ved omvalgene i en række andre kredser var dette samarbeide i fuld sving, og dette ødela vore bedste chancer.

Aarsaken hertil var at man i vort partis sterke og enestaaende vekst erkjendte et *gjennembrudd* som med alle midler maatte forhindres. Ved 1. valg i 1912 hadde vi kun faat valgt 8 kandidater; men ved 1.-valg nu var allerede 15 stortingsmænd valgt. Vi stod desuten med det største stemmetal i 15 kredser og hadde videre udmerket stilling i 10 andre kredser.

I disse kredser blev dog omvalgene borgerlig samling mot socialdemokratiet. Høire stemte paa venstres kandidater, og hvor det knep blev nye kandidater opstillet utenfor disse partier men mot os. For fremtiden gir dette os greie partilinjer, og ved fortsat vekst vil vel disse kredser ved næse valg i 1918 tilfalde vort parti.

Som tidligere nævnt stillet vort parti kandidater i 108 kredser ialt. Men hertil kommer at der er avgit socialist-stemmer i 6 andre kredser, hvor vi ingen partiorganisationer har. Dette er tilfælde i Lyngdal, Ryfylke, Ytre Søndhordland, Indre Søndhordland, Nordhordland og Nordre Søndmøre. I endel av disse kredser er opstillet egne kandidater; men i kredsene i Bergenhus er disse stemmer avgit paa vore kandidater i Midthordland og Voss, hvilket viser at det er bevisste socialdemokrater som paa denne maate vil demonstrere sin mening. Disse stemmer utgjør tilsammen 318, og trods det er litet gjør det os dog forhaabning om at disse kredser kan komme under organisationsmessig kultur.

Tilbake av landets kredser er 8 landkredser og 1 bykreds som er uten socialiststemmer.

I 3 kredser har vi gaat tilbake i stemmer nemlig Aalesund, og Molde med 116 stemmer, Nordre Gudbrandsdalen med 29 stemmer og Midthordland med 146 stemmer. Denne sidste skyldes Aarstads herreds indlemmelse i Bergen. Forøvrig er der fremgang i alle kredser, og i en række kredser har vi mere end fordoblet vort stemmetal, og det endog i kredser som vi tapte.

Valgstatistik.

Det endelige resultat av valget blev:

73 venstre
22 høire og frisindede
19 socialdemokrater
6 arbeiderdemokrater
3 vilde

123.

Dette endelige resultat staar ikke i nogetsomhelst forhold til vælgernes mening og stemmegivning; men dette skyldes vor fortvilede valgordning, som atter igjen har git os besked om, at vi nok har almindelig stemmeret i landet, men *like stemmeret* har vi ikke. Hadde valgresultatet været overensstemmende med vælgernes ønske, vilde det nuværende storting bestaa av:

46 venstre og demokrater
39 socialdemokrater
36 høire og frisindede
2 særkandidater (vilde)

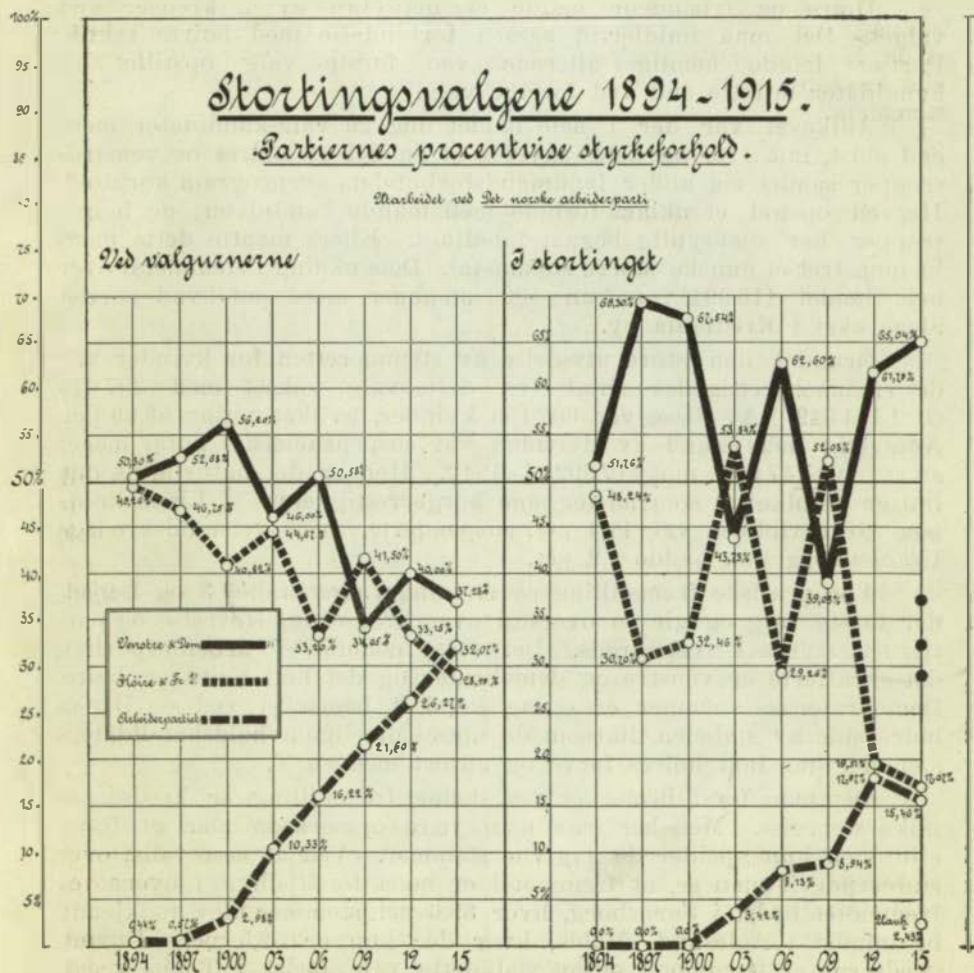
123.

Ifølge statistikken er der gjennemsnitlig 5021 vælgere for hver repræsentant, men politisk regnet har venstre kun 2910 vælgere pr. repræsentant, mens høire har 8138 og vort parti 10,426.

Dette uretfærdige valgresultat er ikke bare en foreteelse i aaret 1915. Ved en række stortingsvalg har det samme gjentat sig, og

det skyldes jo som bekjendt de smaa kredser paa Vestlandet og andre steder hvor venstre er saa bundsterkt. Naar valgresultatet ifjor blev staaende i endda større misforhold til vælgernes vilje, saa var aarsaken den, at høire og venstre i stor utstrækning allerede fra første valg slog sig sammen for at holde arbeiderpartiet ute.

Det er dog en trøst at høirepartiet ved de to sidste valg er blit næsten like saa ilde behandlet av valgene som os, og at venstre, som nu nyter godt av valglykken, forhaabentlig føler skammen over resultatet. Hvis ikke valgordningen snart blir forandret, kan jo den dag snart indtræ, da valglykken smiler til arbeiderpartiet og gir os det vanlige overskud av repræsentanter. Med vor sterke fremgang er det ikke usandsynlig. De store tals love i statistikken kan ikke i længden forfordele arbeiderpartiets tusener av vælgere deres repræsentanter paa tinget.

Ved at regne ut partiernes procentvise styrkeforhold fra 1894 til 1915 er ovenstaaende grafiske fremstilling opsat. Her ser man til venstre vælgerne vilje ved valgurnen og til høire resultatet i stortinget. Der er i alle aar en iøinefaldende forskjel. Siden 1906 har intet parti hat absolut flertal hos vælgerne. Med vorrt partis sterke og stigende vekst har høire og venstre tilsammen gaat like meget tilbake. Men ser man deres repræsentation i stortinget, saa har disse partier allikevel stadig hat sterkt flertal.

Ved sidste valg gik venstre tilbake *hos vælgerne* fra 40 pct. til 37,25 pct. Høire gik tilbake fra 33,15 pct. til 28,99 pct. Det eneste parti som gik frem var arbeiderpartiet, som øket fra 26,27 pct. til 32,07. Men trods denne tydelige tale av landets vælgere fik arbeiderpartiet 4 repræsentanter mindre, og repræsentations-procenten gik saaledes ned fra 17,07 til 15,46 pct.

Høire og frisindede hadde et netto-tap av 2 kredser ved valget. Det maa imidlertid sees i forbindelse med høires taktik. Partiet hadde nemlig allerede ved første valg opstillet 10 kandidater mindre end ved forrige valg.

Allikevel var der i hele landet dog 20 valg-kandidater mere end sidst, ialt 416, og dette skyldes at en del av høires og venstres tropper samlet sig under landmandsforbundets særprogram korntold. Herved opstod et uklart forhold med mange kandidater, og høires tropper har øiensynlig begaat faneflugt. Ellers maatte dette parti ha mønstret et ganske større stemmetal. Dets økning i stemmetal over hele landet (16994) er kun 4000 stemmer mere end hvad partiet alene øket i Kristiania by.

Grundet den store utvidelse av stemmeretten for kvinder var de stemmeberettigedes antal ved dette valg vokset med 307075 til 1134349. Av disse var 602153 kvinder, hvilket utgjør 53,09 pct. Antagelig paa grund av dyrtiden var suspensionernes antal meget stort, ialt 47692 mot 17692 i 1912. Her er det naturligvis den fattige befolkning som mister sine borgerrettigheter. I Lians kreds paa Grünerløkken var 11,4 pct. suspenderte, mens velstandskredsen Uranienborg kun hadde 1,2 pct.

Vor grafiske fremstilling av stortingsvalget, tabel 3 og 4, gjælder første valg og gir en oversigt over kredsernes størrelse og partiernes styrke i hver kreds. Det sorte nederst er arbeiderpartiet, det skrafferte er venstre og demokrater og det helt hvite er høire. Demokraternes stemmer er ogsaa særskilt bemerket ved en D paa høire side av stabelen, likesom de ubestemmelige avholdskandidaters stemmer har faat høires farve og anført med en T.

Det man først bemerker ved denne fremstilling er kredsernes ulike størrelse. Men her maa man være opmerksom paa at fremstillingen kun gjælder de avgivne stemmer. Ved at læse tallet over stablerne vil man se, at fremmøtet er høist forskjellig. I byerne er fremmøtet bedst i Sarpsborg, hvor 89,6 pct. stemmer blev godkjendt, og mindst i Aalesund—Molde, hvor der kun er 53,5 pct. I landkredserne er fremmøtet ogsaa ved dette valg bedst i Toten kreds,

hvor 83,9 pct. har stemt. Æren av den slappeste deltagelse i valget har fremdeles Søndre Helgeland med 27 pct.

Mens følgerækken i landkredserne er sat i geografisk orden, er byerne sat i række efter antal stemmer ialt. Herved er Gamle Akers kreds med sine tusinder av vælgere allikevel kommet paa siden av Flekkefjord, den mindste valgkreds i landet. Ifølge Norges officielle statistik betyr en vælger i Flekkefjord likesaa meget som 28 vælgere i Gamle Aker, og dette bør flettes ind i vor viden om Norges land og folk.

Redaktør Alfred Kruses utvisning.

Redaktør for «Indtrøndelagens Social-Demokrat» Alfred Kruse, som er dansk undersaat, blev i 1914 paa en brutal maate utvist av landet. Den angivelige grund var, at han manglet opholdsbok; men det hele var aabenbart en politisk forfølgelse, hvilket tydelig blev paavist under den efterfølgende retssak i Trondhjem.

Efter andragende fra Indtrøndelagens arbeiderparti besluttet centralstyret at utrede utgifterne ved juridisk assistanse for at faa utvisningen ophævet. Dette blev overdraget advokat Puntervold.

Det lykkedes dog ikke at faa ophævet denne skandaløse utvisning, hvilket fremgaar av efterfølgende skrivelse:

Ved kongelig resolution av 11. juni sidstleden er det bestemt: «at dansk undersaat Christian Alfred Kruse, som ved Indtrøndelagen politikammers beslutning av 5. august 1914, stadfæstet av amtmanden i Nordre Trondhjems amt den 26. september næstefter, er besluttet utvist av riket i henhold til § 6 i lov om anmeldelse av reisende og fremmede av 4. mai 1901 ikke forundes den ansøkte tilladelse til at vende tilbake til riket.

Hvilket herved meddeles i anledning av den med hr. advokatens skrivelse av 5. juni sidstleden direkte hertil indsendte ansøgning.

De med ansøgningen fulgte bilag følger hoslagt tilbake.»

Vi maa altsaa vente til en ny regjering kommer, før ny ansøgning indsendes.

Med partihilsen
Michael Puntervold.
høiesteretsadvokat.

Partiets forlag og bokhandel.

Utenom den virksomhet, forlaget har med agitationsbrochurer ved valgene, er der i aaret utgit endel bøker og brochurer som tidligere.

Utgit er: 2det oplag av *Hornsrud og Bonnevie «Jordspørsmålet»* fra 4 til 8 tusen. Utsalgspris 15 øre.

6te oplag av *Socialistisk sangbok*, 7000 ekspl. fra 27—34 tusen. Sangboken blev gjennomgaat og revidert av redaktør H. Østerholt.

Grundet de stigende trykningspriser maatte prisen forhøies til 30 øre. Endel av oplaget blev utgit i godt stift bind til 40 øre.

2det oplag av *Olav Scheflo* «Militarismen og samfundsklasserne» i 5000 eksemplarer. Utsalgspris 5 øre.

Karl Kautsky «Det socialistiske program». (Erfurterprogrammet, oversat av *Olav Scheflo*. Utsalgspris kr. 2.00).

Emil Stang «Folkeretslig politik». Oplag 4000. Utsalgspris 15 øre.

H. Østerholt «Satyrspill». Oplag 1600. Utsalgspris kr. 1.50.

Michael Mikkelsen «Belgiens nationale selvmord». 1ste oplag, 2000 ekspl., blev snart utsolgt og 2det oplag, 3000, blev straks utgit. Utsalgspris 25 øre.

William Morris «Drømmen om fremtiden», oversat av *Elise Ottesen*. Oplag 5000. Utsalgspris kr. 1.50. Til partiforeningerne er prisen 1 krone.

Arbejderkalenderen for 1916 er utkommet i 15 000 eksemplarer, redigert av *Oscar Pedersen*, *Ole O. Lian* og *Kyrre Grepp*. Hele oplaget er utsolgt.

Juleheftet *Arbeidets Jul* er utgit i 12 000 ekspl., redigert av *J. Vidnes*.

Partiets presse.

Socialdemokraten

har trods krigen og de store konflikter i bygningsfagene ogsaa i 1915 hat en ganske betydelig fremgang. Abonnentantallet er i aarets løp steget med 2600. Indtægterne er steget fra kr. 365 383.51 til kr. 391 336.95, en stigning av kr. 25 952.44. Nettooverskuddet er kr. 12 557.57.

Til trods for stigningen i indtægterne er overskuddet betraktelig mindre end fjoraarets. Aarsaken dertil er i væsentlig grad den økonomiske situation. Trykningsutgifterne er adskillig større, ca. kr. 6000.00, end paaregnet ved budgettets opstilling. Budene og de fleste av redaktions- og ekspeditionspersonalet har faat sig bevilget et dyrtidstillæg av ca. kr. 4000.00, Pressefondet er bevilget et tilskud av kr. 3700.00. Redaktionsutgifterne er adskillig større end paaregnet. Likeledes bladets tilskud til pressekontoret. Grundet utvidelse av trykkerilokalene har Socialdemokraten maattet yde De samvirkende fagforeninger (Folkets hus) et laan av kr. 15 000.00. Likeledes til pressefondet kr. 10 000.00. Begge laan skal forresten med 4½ pct.

Landsstyret har efter andragende av Søndre Østerdalens kredsparti anerkjendt «*Østerdalens Socialdemokrat*» i Elverum som partiorgan.

Efter andragende fra Hammerfest arbeiderparti er «*Vestfinmarkens Social-Demokrat*», Hammerfest, anerkjendt som partiorgan.

Ved aarets utgang bestod partipressen av følgende blade:

Partiblade	Beg. at utk.	Utk. i uken	Redigeres av
Social-Demokraten, Kristiania	1887	6	Jacob Vidnes
Arbeidet, Bergen	1893	6	Olav Scheflo
Ny Tid, Trondhjem	1899	6	Martin Tranmæl
1ste Mai, Stavanger	1899	6	Einar Li
Nordlys, Tromsø	1902	2	O. M. Gausdal
Fremover, Narvik	1903	3	W. Carlsen
Fremtiden, Drammen	1905	6	Torgeir Vraa
Smaal. Social-Demokrat, Fr.stad	1906	6	P. Moe-Johansen
Sørl. Social-Demokrat, Kr.sand .	1907	6	Ola Solberg
Tiden, Arendal	1907	3	Mikael Bie
Tidens Krav, Kristiansund	1906	3	Alfred Madsen
Arbeidets Ret, Røros	1906	3	Ole Øisang
Bratsberg-Demokraten, Skien . .	1908	6	H. Berg
Glommendalens Social-Demokrat	1915	6	Einar Lund
Demokraten, Hamar	1909	3	Fr. Monsen
Vestfold Arbeiderblad, Tønsberg	1909	3	Anton Jenssen
Haugesund Folkeblad	1910	2	Carl Westerlund
Nybrott, Larvik	1911	3	P. O. Løkke
Moss Social-Demokrat	1912	2	Arne Magnussen
Daggry, Horten	1912	3	Ole J. Bakke
Nordlands Social-Demokr., Bodø	1909	2	Edvard Jørstad
Ny Dag, Gjøvik	1913	3	Komité
Hønefos og Oplands Soc.-Dem. .	1913	3	Jørgen Thon
Akershus Soc.-Dem., Lillestrøm .	1913	3	Asbjørn Dørumsgaard
Østerdalens Soc.-Dem., Elverum	1915	3	Olav Sæther
Vestfinmarkens Social-Demokrat.	1913	3	A. Eines
Desuten utkommer følgende socialdemokratiske blade:			
Romerikes Blad, Jesseim (priv.)	1902	2	M. Jul-Halvorsen
Finmarken, Vardø	1899	2	J. Nygaard
Folkeviljen, Sjøveien	1911	1	Kr. Tønder
Indtrøndelagens Social-Demokrat	1913	3	Komité
Folkets Ret, Molde	1911	1	Olav Oksvik
Socialisten, Aalesund	1913	2	Mens Klyve

I anledning forsvarsagitationen og at man i partipressen fandt annonser for forsvarslotteriet, besluttet centralstyret følgende:

«Annoncer, som har til hensigt at slaa til lyd for eller skaffe indtægter til militærvæsenet, bør ikke indtages i partipressen.»

Dette forslag blev ogsaa behandlet i *landsstyret*, hvor følgende stemte for forslaget: Ant. Andersen, T. Tellefsen, Tranmæl, Bergh, Reiersen, Aalberg og Bentzen.

Mot centralstyrets forslag stemte Wereide og Scheflo. Forslaget var hermed vedtat og sirkulære herom tilstillet partipressen.

Det socialdemokratiske pressekontor.

Ogsaa i 1915 har pressekontoret faat flere nye forbindelser. Ved aarets utgang hadde vi forbindelse med følgende aviser:

«Bratsberg-Demokraten», Skien, «Sørlandets Social-Demokrat», Kristiansand, «1ste Mai», Stavanger, «Arbeidet», Bergen, «Fremtiden», Drammen, «Ny Tid», Trondhjem, «Smaalenenes Social-Demokrat», Fredrikstad, «Demokraten», Hamar, «Daggry», Horten, «Vestfold Arbeiderblad», Tønsberg, «Nybrot», Larvik, «Nordlands Social-Demokrat», Bodø, «Vestfinmarken Socialdemokrat», Hammerfest, «Fremover», Narvik, «Nordlys», Tromsø, «Finmarken», Vardø, «Tidens Krav», Kristiansund, «Arbeidets Ret», Røros, «Haugesunds Folkeblad», Haugesund, «Akershus Socialdemokrat», Lillestrøm, «Østerdalens Socialdemokrat», Elverum, «Folkets Ret», Molde, — ialt 22 aviser. Herav er 8 dagblade, 9 utkommer 3 ganger ukentlig, 4 utkommer 2 ganger ukentlig, og 1 en gang.

Fra 15. mai 1915 betjenes alle aviserne nordenfor Trondhjem av et avdelingskontor i Trondhjem med hr. *Bjarne Jullum* som bestyrer. Han blev efter offentlig konkurranse ansat av «Ny Tid» og arbeiderpartiets centralstyre i forening efter indstilling herfra. Han gjør nemlig samtidig endel arbeide i «Ny Tid»s redaktion, men korrespondansesarbeidet legger stadig mer og mer beslag paa ham, saa det vel snart maa komme derhen at han helt gaar over til udelukkende at beskjeftiges med dette. Han lønnes nu av pressekontoret og «Ny Tid» i forening, og besørger al telefoning og telegrafering til bladene nordenfor Trondhjem samt til Røros og Kristiansund. Der sendes dog fremdeles herfra i posten stortingsefterretninger og andre ting, likesom vi sender direkte serietelegrammer ved særlig viktige begivenheter.

Vaaren 1915 begyndte vi ogsaa at levere klicheer til partibladene. 9 aviser er for tiden abonnenter paa disse klicheer, som reproduceres paa millimetertynd zink (av Arbeidernes aktietrykkeris reproduktionsanstalt) og sendes ut i brevpost. Originaler maa vi skaffe, og det volder tildels ikke saa litet arbeide. Klicheerne leveres for samme pris, som trykkeriet tar for at lage dem. De kunde levere endda billigere hvis der blev større tilslutning.

Av pressekontorets 22 forbindelser har de 19 ingen direkte forbindelse med Norsk telegrambyraa. Vi maa derfor ogsaa, foruten vort eget specielle stof, besørge distribuering av utdrag av telegrambyraaets stof. Dette gjælder endog 4 av dagbladene.

Vi har videre omtrent daglig telefonforbindelse med Stockholm og Kjøbenhavn.

Ved behandlingen av kontorets budget for 1916 har centralstyret git sin tilslutning til et forslag om ansættelse av en ny medarbeider ved kontoret. Det er særlig hensynet til vanskeligheten ved at skaffe stortingsefterretninger, som har fremkaldt dette forslag. Slik som det gaar nu er det ofte meget vanskelig at kunne over-

være alle stortingsmøterne for ikke at tale om vanskeligheten ved at skaffe tid til at skrive ut referater og oversigter. Arbeidskraften ved kontoret er i det hele tat utnyttet til det yderste.

Budgettet for 1916 er foreslaat opført med en samlet indtægt og utgift av kr. 27 500,00, mot kr. 18 380,00 for 1915. I 1915 har alene utgifterne til de interurbane telefonsamtaler andraget til omkring 10 000 kroner.

Kristiania, mars 1916.

Oscar Pedersen.

Konflikten i „Nordlys“.

I bladet «*Nordlys*» i Tromsø opstod der paa foraaret en beklagelig konflikt, som førte til at typograferne nedla arbeidet og organisationen blokerde trykkeriet.

Aarsaken til konflikten var bladstyrets opsigelse av trykkeriets faktor, og følgen var en længere stans.

Centralstyret sammen med Centralforeningen for boktrykkere gjorde straks forsøk paa at bilægge konflikten, og da dette hadde store vanskeligheter reiste landsstyremedlem Martin Tranmæl op til Tromsø for at undersøke forholdene og med oppdrag at faa bilagt konflikten. Dette resulterte i, at parterne enedes om at avgjøre saken ved voldgift.

Til voldgiftsmedlemmer opnævnte «*Nordlys*» sakfører Corn. Holmboe og postmester Eriksen og Typografisk forening typograf Kristensen og sekretær Rungstad. Som opmand enedes voldgiftsmændene om bankdirektør Arnold Holmboe.

Kjendelse i saken blev avgit den 17. juni og er i sin helhet indtat i Arb. fagl. landsorg. beretning for 1915, side 124.

Ved denne konflikt kom bladet i en meget daarlig økonomisk stilling. For at faa bladet igang igjen maatte derfor landsstyret forstrække bladet med et laan stort kr. 4000.00. Laanet blev git paa betingelse av, at bladet overgik til kredsorganisasionerne i Tromsø amt samt Tromsø arbeiderparti. Dette er nu i orden.

Pressefondet.

Efter initiativ av centralstyret fattet landsmøtet følgende beslutning:

1. Der opprettes et pressefond for de av Det norske arbeiderparti i henhold til dets love godkjendte partiblade.
2. Til dette fond paalægges de enkelte partiforeninger i aaret 1917 at skaffe tilveie et bidrag svarende til 50 øre for hvert medlem.

Efter landsstyrets nærmere bestemmelse kan partibladene tilpligtes aarlig at indbetale til fondet en nærmere fastsat andel av hvert aars driftoverskud.

Regler for pressefondet.

1. Fondets midler, som indestaar i bank, bestyres av centralstyret.
2. Fondets midler anvendes til at yde godkjendte partiblade laan.
3. Ansøking om laan av fondet indsendes av vedkommende bladstyre og partiorganisation ledsaget med nøiagtige opplysninger om bladets

- stilling og drift samt om nødvendigheten av laanet og dettes anvendelse.
4. Centralstyret bevilger laan indtil kr. 1,000.00.
Hvis der inden centralstyret ikke er enstemmighet om et saadant laans indvilgelse eller avslag, kan minoriteten eller enkelte av denne forlange ansøkningsen behandlet av landsstyret.
Ansøknings om laan over kr. 500.00 skal med centralstyrets uttalelse forelægges landsstyret til avgjørelse.
 5. For laanebeløpet svares 5 pct. rente og 5 pct. avdrag pr. aar, av det oprindelige beløp. Indbetaling sker til partiets kontor i efterskudd hvert halvaar.
 6. De organisationer, som eier og utgir bladet, hefter ogsaa for laanet og er ansvarlige for punktlig betaling av renter og avdrag.
 7. Forandringer i fondets regler, anvendelse av dets midler i andet partiøiemed — eller andre spørsmal vedrørende fondet, besluttet av landsstyret med almindelig flertal.

Overensstemmende med fondets opprettelse har centralstyret besluttet at de gamle laan som er ydet partipressen av partikassen og «Social-Demokraten» indgaar i pressefondet, og dette vil nu fra 1. januar 1916 faa sit særskilte regnskap.

De vældige prisstigninger som aaret bragte har ogsaa stillet mange av vore partiblade overfor store vanskeligheter. Centralstyret har derfor allerede maattet strække sig meget langt for at hjelpe bladene ut av vanskelighetene ved laan og paa anden maate. Centralstyret har derfor hat planer oppe om at styrke pressefondet ved at formaa fag- og partiforeninger at yde et fast aarlig bidrag til fondet. Forslag herom som var fremsat av Rich. Hansen var ikke færdigbehandlet ved aarsskiftet.

„Det 20de aarhundrede“

har utkommet som bestemt med 10 hefter under redaktion av *Inge Debes* og *Johan Evje*.

Ifølge den nye ordning med egen kommunal avdeling var det beregnet at tidsskriftet skulde kunne staa paa egne ben ved et aarlig tilskud av kr. 400.00 av partikassen. Denne beregning her det tilfælles med alle andre beregninger nutildags at den holder ikke stik længer, og partikassen har derfor i aaret maattet yde et tilskud av kr. 1,115.75. Det er papir- og trykningsutgifterne som har sprængt budgettet, likesom abonnentantallet er litt mindre end beregnet.

Forøvrig har tidsskriftet vundet stor anerkjendelse for sit indhold, og særlig er den kommunale avdeling til nytte for de mange kommunalt interesserte partifæller.

Arbeiderbevægelsens stipendium.

Krigen og krisen bevirket at stipendiet for 1914 ikke blev utdelt. Om dette er der redegjort i forrige beretning.

Det blev derfor bestemt at der for aaret 1915 skulde utdeles 2 stipendier og ansøkningsfristen utløp den 31. december. Inden fristen var omme var der indkommet 15 ansøknings som vil bli behandlet av stipendiekomiteen. Denne bestaar av Ole O. Lian, valgt av landsorganisationen, Fernanda Nissen valgt av presseforeningen og Magnus Nilssen av partiet.

Haandverker-stipendierne.

De sedvanlige stipendier for håndverkere og tekniske arbeidere blev ikke av stortinget bevilget for 1915.

Derimot blev der i anledning *San Francisko-utstillingen* utdelt nogen stipendier for teknikere, verksmestrer, håndverkere samt tekniske arbeidere. Til medlemmer av den komité som forestod utdelingen blev der av partiet opnævnt kasserer Arnt Aamodt, med P. Aarøe som varamand.

Arbeiderbevægelsens arkiv.

Herved tillater jeg mig at oversende regnskapsekstrakt for 1915. Regnskapet er revidert av d'hr. N. Mittet og Joh. Regnell og fundet i orden.

Naar regnskapet for det forløpne aar avsluttes med et saavidt stort overskud, er forklaringen først og fremst at avisindbindingen for aaret endnu ikke er kommet fra bokbinderen, saa der her forestaar en større utgift som egentlig hører hjemme paa budgettet for 1915. Dernæst har jeg med forsæt undlat at gaa ivei med større indbindingsarbeider for biblioteket, idet dette ikke endnu har kunnet ofres det nødvendige katalogiserings- og kompletteringsarbeide. Der vil her bli god bruk for opsparte midler.

Om arbeidet i det forløpne aar skal jeg bemerke følgende:

De første maaneder av aaret (indtil april—mai) gik med til oprydningsarbeide. De store masser uordnede fagforeningsdokumenter og tryksaker skulde indlægges i sine forskjellige dossierer. Likesaa de mange partiforeningspapirer. Arbeidet var til at begynde med her saa stort, at jeg med arkivstyrets samtykke engagerte en assistent for en 3 maaneders tid. Men ogsaa efter at jeg var blit alene, gjenstod en hel del rent oprydningmæssig arbeide.

I mit arbeide i det sidste halvaar har et personlig forhold virket forstyrrende. Jeg søkte i juni maaned stiftsarkivarembudet i Trondhjem, hvortil ansøkningsfristen utløp 29. juni. Imidlertid faldt der ingen avgjørelse i saken før i december maaned. Fra uke til uke ventet jeg avgjørelse paa om jeg skulde fraflytte byen eller ikke. — Det er selvsagt, at det under disse forhold faldt mig vanskelig at paabegynde større arrangementer, som jeg muligens tænkte mig vilde bli bare tilløp.

Det væsentlige arbeide i det sidste halvaar er derfor blit lagt paa at holde arkivet à jour, saaledes at intet av det indløpne stof blev liggende og hope sig op.

Videre har jeg arbeidet med og haaber at faa færdig en fullstendig seddelkatalog over protokollerne. Jeg har her valgt at nummerere protokollerne for hver forening, saaledes at nyindkommende protokoller kan nummereres videre og indstilles paa sin plads inden foreningen.

Ved hjælp av seddelkatalogen vil man paa denne vis let kunne finde en eftersøkt protokol, uten at behøve — som tilfældet var før — at lete gjennem en lang protokollrække.

Biblioteket har jeg ordnet efter land, og inden hvert land efter sin art. Men det viktigste arbeide her, indkjøpet av ialfald al norsk socialistisk og faglig literatur, og av den viktigste utenlandske, har jeg som sagt foreløbig ikke turdet gaa igang med.

Til slutning skal jeg meddele, at jeg agter at forlate byen i mars maaned for at tiltræde stiftsarkivarembetet i Trondhjem. Skulde imidlertid, saaledes som foreslaat av Kr.a magistrat, et kommunearkivar-embede bli opprettet i Kristiania i juni—juli maaned, agter jeg at søke mig tilbake hit. Ifald jeg skulde faa stillingen, vilde det selvfølgelig være mig kjær, om jeg da ogsaa atter kunde overta stillingen ved Arbeiderbevægelsens arkiv, saa meget mere, som jeg da vilde ofre den mere arbeide end jeg desværre i det forløpne aar har set mig istand til.

Men det er jo slet ikke sikkert, at Kr.a formandskap vil bifalde magistratens forslag, og at jeg i tilfælde vil bli ansat, saa jeg vover ikke at foreslaa noget i den anledning for centralstyret.

Regnskapsekstrakt for arbeiderbevægelsens arkiv for 1915.

Indtægt:

Saldo for 1914	kr. 900.89
Av landsorganisationen	» 400.00
Av arbeiderpartiet	» 700.00

kr. 2000.89

Utgift:

Belysning	kr. 73.78
Rengjøring	» 92.00
Assistanse	» 50.00
Gratiale til vagtmesteren	» 10.00
Arkivarløn	» 400.00
Pr. balance	» 1374.91

kr. 2000.89

An saldo pr. 31. decbr. 1915 kr. 1375.11

Herav indestaar kr. 675.00 uhævet hos arbeiderpartiet, resten paa bankbok i Kr.a kredittkasse.

med partihilsen,
ærb. J. Friis.

Dyrtiden.

Priserne paa alle sorter matvarer fortsatte i aaret 1915 med en foruroligende stigning, og særlig rammet dette arbeiderklassen i byerne og industridistrikterne. Aarsaken var at søke i at en hel del fødemidler blev tillatt eksportert, da produsenter og handelsmænd opnaadde toppriser paa disse varer i utlandet.

Ved siden herav var omtrent al indførsel av kjøt fra utlandet stanset, og da denne utførsel spiller en overordentlig rolle paa vort marked, gik priserne paa vor hjemmeproduktion iveiret til enestaaende priser.

Hertil kom at den allerede fra før krigen herskende bolignød i byerne blev forværret og følgen herav var en stigning i husleiepriserne som var meget urimelig.

Der avholdtes paa mange steder i landet protestmøter mot dyrtiden med anmodning til regjeringen om at skride ind med utførselsforbud, toldlettelse og maksimalpriser, og ved deputation til statsministeren den 21. september overrakte centralstyret og sekretariatet følgende forestilling:

Til

Den norske regjering.

Centralstyret for Det norske arbeiderparti og sekretariatet for Arbeidernes faglige landsorganisation har paa disse organisationers vegne enstemmig besluttet i tilslutning til de uttalelser og resolutioner som tidligere er offentliggjort at rette en henvendelse til rikets regjering i anledning den nu herskende dyrtid.

Da den store verdenskrig utbrøt ifjor, fik regjeringen i henhold til grundloven og efter beslutninger i stortinget den nødvendige fuldmagt til at træffe alle de foranstaltninger som maatte bli nødvendige for at sørge for landets matforsyning og hindre den nød og dyrtid som vilde bli en følge av den almindelige krisetilstand.

Der er nu gaat adskillig over et aar siden krigen utbrøt. Selv om det har lykkedes at holde vort land utenfor den frygtelige krig har dog forholdene ogsaa hos os utviklet sig saaledes, at folket har maattet lide meget ondt paa grund av de krisetilstande som hersker. Og vi er av den mening, at de værste følger, særlig den nød, som er indtraadt hos den fattige og mindre bemidlede del av vort folk paa grund av de høie og urimelige priser paa hus og mat, maa kunne avhjælpes ved et kraftig initiativ fra statsmyndigheternes side. At nødstilstanden er stor og faretruende er desværre en sørgelig kjendsgjerning, bekræftet av meddelelser som er sendt os ikke bare fra Kristiania men ogsaa fra andre steder i vort land. Til overflod avgir den officielle statistik, som dog paa grund av den generalisering av forholdene til en viss gjennemsnitlighet som karakteriserer al statistik kun kan gi et mere avdæmpet billede av situationen, et vegtig materiale til belysning av hvor alvorlig stillingen er blit for arbeiderne. For boligforholdenes og matprisernes vedkommende i Kristiania kan vi saaledes henvise til de netop utkomne opgaver fra kommunens statistiske kontor om «beboelsesforholdene i smaaleiligheter» og om «prisbevægelsen paa livsfornødenheter». Vi maa dog gjøre opmerksom paa at siden disse statistiske opgaver blev indsamlet er forholdene blit yderligere forværret ved større husmangel og større paalæg i priserne paa hus og mat.

En sterkt medvirkende aarsak til at matprisene har steget saa uforholdsvis og at man maa være ængstelig for vore matforraad ser

vi ogsaa deri, at statsmyndighetene har tillatt en, i betragtning av de tider vi lever i, uforholdsmæssig stor utførsel av matvarer av forskjellig slags. At denne eksport maa ha forværret tilstanden i betydelig grad fremgaar ogsaa av de opgaver, som det statistiske centralbyraa har utgit over «vareomsætningen med utlandet» første halvaar ifjor og første halvaar iaar, og hvortil vi tillater os at hen-vise. Forbud mot utførsel av de varer, som trænges til det daglige behov maa derfor indføres.

Paa den anden side maa der gjøres hvad gjøres kan for at sørge for en effektiv tilførsel av mat gjennom rikelig import og gjennom toldlettelser, saa livsfornødenheterne kan bli billigst mulig for forbrukerne. Til opnaaelse herav bør ogsaa kommunen gives adgang til at fastsætte maksimalpriser paa livsfornødenheter.

Ut fra erkjendelsen av, at det er bydende nødvendig nu at staten træffer forholdsregler til beskyttelse av den store forbrukende befolkning mot husnød og dyrtidspriser henstiller vi indtrængende til regjeringen at drage omsorg for

- 1) at der blir indført lave maksimalpriser paa de viktigste føde-midler, saa mellemmændene ikke faar anledning til at beregne sig urimelig gevinst og desuten, om det skulde vise sig nødvendig, at benytte statens reservelagere av korn og mel til en effektiv regulering nedad av brødsprisen. Herunder maa ogsaa komme i betragtning ophævelse ialfald midlertidig av told paa matvarer.
- 2) at indføre eksportforbud for vildt, hermetik, melk og egg, samt for fisk i den utstrækning som er nødvendig for at sikre den nødvendige reservebeholdning for landets egne forbrukere til rimelig pris; videre ikke at dispensere fra forbudene mot ut-førsel av kjøt, levende dyr og andre nødvendige fødemidler og heller ikke forstoffer;
- 3) en rikelig import av næringsmidler samt gi kommunerne adgang til at fastsætte maksimalpriser paa levnetsmidler;
- 4) at vedta en anordning som gir kommunerne adgang til at gripe ind med effektive foranstaltninger mot urimelig opskru-ning av husleien og til regulering av denne.

Kristiania, 17. september 1915.

Ærbødigst

Centralstyret for Det norske arbeiderparti:

Chr. H. Knudsen. Magnus Nilssen.

Sekretariatet for Arbeidernes faglige landsorganisation:

Ole O. Lian. P. Aarøe.

Ved siden av denne henstilling til regjeringen har vore kommune-fraksjoner arbeidet for at kommunernes provianteringsraad blev sat istand til at bringe effektive foranstaltninger mot dyrtiden, og i en del kommuner har dette ført til startning av kommunal handel.

Da regjeringen drøiet med at hindre husleiestigningen var der en ny deputation fra Kristiania leieboerutvalg hos statsministeren med en forestilling om forbud mot umotiverte husleiepaalæg og ned-

sættelse av urimelig leie. Resultatet blev endelig den kongelige forordning av 17. december med forbud mot at forhøie leien i leiligheter paa indtil 3 rum og kjøkken, hvor ikke godkjendelse foreligger fra en nævnd som kommunen nedsætter.

Denne lov var et godt stykke paa vei; men den manglet bestemmelse om nedsættelse av leien samt beskyttelse av leieboerne mot opsigelse. Der blev derfor av endel kommuner og fra leieboerorganisationen krævet utvidelser og ved aarsskiftet var en lov under forarbeidelse som skulde imøtekomme disse krav.

Økonomisk oversigt.

Vort partis økonomiske eksistens er i første række basert paa medlemskontingenten. Ved de to sidste kongresser Den faglige landsorganisation har avholdt har denne hver gang bevilget os kr. 5000.00 til agitation blandt landarbeidere og fiskere, og i sidste valgkamp gav fagorganisationen os en kjærkommen haandsrækning; men ellers er det kontingenten som skal være den bærende, hvilket naturlig er det eneste rigtige system.

Den nugjældende kontingent, 10 øre for mænd og 5 øre for kvinder pr. kvartal, blev vedtat paa landsmøtet i Drammen i 1904 og er siden ikke blit forhøiet.

Med partiets utvidede virksomhet i aarenes løp i forbindelse med økede utgifter ved agitation, lønninger, husleie o. s. v. samt pengenes synkende værdi, er denne kontingentsats etterhaanden blit meget knapp. Naar der fra centralstyrets side ikke er kommet forslag om forhøielse av kontingenten saa er grunden den, at man har kviet sig for at foreslaa forhøielse av satserne, særlig av hensyn til foreningerne utover landet, som bestaar av medlemmer med liten økonomisk evne, likesom foreningerne ofte har vanskelig for at greie de utgifter, som er forbunden med at holde foreningerne i virksomhet.

Men penger maa partiet skaffe tilveie. Særlig vil de avsideliggende distrikter, hvis oparbeidelse kræver en intens agitation, kræve betydelige ofre fra organisationens side.

Partiets økonomi maa derfor bedres, og indtil dette kan ske ved forhøielse av kontingenten, maa det være organisationernes opgave at overholde partiets love ved punktlig at betale kontingenten i henhold til de samme love.

Naar denne beretning utkommer saa langt ut i det nye aar saa skyldes dette, at en række av vore partiavdelinger ligger efter med kontingenten for 1915. Dette er et forhold som maa ophøre. Organisationerne maa i første række svare partikontingenten og indbetale denne i ret tid, saa at ogsaa Det norske arbeiderparti som organisation kan staa paa høide med vore øvrige arbeiderorganisationer i landet.

Partiets økonomi vilde ogsaa være sterkere hvis alle organisationer samvittighetsfuldt betalte indkontingent for alle sine medlemmer. Endel av vore organisationer er meget nøie hermed og fortjener anerkjendelse; men endel tar ikke dette saa nøie og tror

herved at gavne kreds- eller byorganisationen ved at forsterke den lokale kasse med denne forholdsvis mindre kontingent. Men dette er en stor feil, og vi tror vi gjør ret naar vi her i vor beretning gjør opmerksom paa dette forhold.

Det er klart for enhver, at Det norske arbeiderparti trods den store vekst i de senere aar burde ha et langt større medlemstal end vi iaar har. Dette er i sin tid klargjort ved en sammenligning mellem de samme organisationers indbetaling hos forbundene og partiet. Likeledes er det paavist ved kredsorganisationernes indsendte aarsrapporter og kontingentens indbetaling.

Partiets aarlige medlemsopgjør fremkommer nu paa grundlag av indbetalt kontingent. Der findes saaledes i vort oppgivne medlemstal ikke et eneste papirmedlem, hvilket maa være et gode.

Men la os alle sørge for, og dette er ment, til partiets mange tillidsmænd, at hver og en som slutter sig til os i rækken faar utryk i centralorganisationens medlemstal. Det vil gavne vort partis moralske styrke og gi os bedre økonomisk balanse.

For at centralstyret kunde møte de store krav paa agitationsbidrag fra kredsene blev der sendt sirkulære til fagforbundene med anmodning om bidrag. Paa denne maate indkom kr. 2 300.00 fra følgende:

Norsk trøarbeiderforbund	kr. 100.00
Norsk bokbinderforbund	- 200.00
Norsk jern- og metalarbeiderforbund -	500.00
Norsk malerforbund	- 50.00
Norsk guldsmedarbeiderforbund . . -	100.00
Norsk sag-, tomt- og høvleriarb.forb. -	200.00
Norsk centralfor. for boktrykkere -	1 000.00
Norsk litografisk forbund	- 50.00
Norsk stenhuggerforbund	- 75.00
Norsk sporveisforbund	- 25.00

kr. 2 300.00

Av regnskaperne vil det sees at partikassens utgifter til agitationen har været kr. 17 169.52. Hertil kommer landsmøtets bevilgning til ungdomsforbundet kr. 1 000.00 som i aaret er utbetalt med en halvpart.

Av agitationsutgifterne er kr. 8 599.10 bevilget organisationerne som direkte bidrag.

Som protest mot at venstre atter satte voldgiftsloven op paa sit program bevilget Den faglige landsorganisation kr. 15 000.00 til støtte for valgarbeidet. Denne bevilgning blev administrert av sekretariatet og centralstyret i fællesskap og anvendtes til bevilgning til kredsene og til længere foredragsreiser.

Saaledes blev Lians, Sverre Iversens, Rich. Hansens, Buens,

Bergersens og Sæbøs reiser under valgkampen utredet av denne bevilgning. Sammen med sekretariatets anvendte beløp kr. 14 140.12 og partikassens utgifter kr. 17 669.52 er der ialt medgåat kr. 31 809.64 til valgagitation.

Partikassens egne utgifter til valgarbeidet er saaledes begrenset til 17 669.52. Dette er omtrent hvad der inkommer i kontingent (kr. 18 932.35). Da regnskapsbalansen er kr. 35 202.44 vil det sees at centralstyret har sat alle seil til for at klare aarets utgifter. Hermed er kr. 5 715.75 uttat av banken, og man har været nødt til at opta et laan av Det antimilitaristiske fond, kr. 2 000.00.

I de senere aar er salget av første mai-merker søkt oparbeidet til at omfatte det hele land, og vore maidemonstrationer bør ogsaa foregaa under et og samme samlende merke. Nettoindtægterne av dette salg steg ifjor til kr. 1 081.82 mot kr. 604.60 i 1914. Arbeidet med at skaffe tilveie og ekspedere de næsten 200 000 valgbrosjyrer gav en nettoindtægt av kr. 921.90.

Partiets status pr. 31. decbr. 1915 er opgjort med en formue av kr. 9 631.75. Herav utgjør kr. 5 258.82 kassebeholdningen i partiets aktiemidler, som er et legat der skal holdes utenfor partiets daglige drift for at være disponibelt til andet øiemed. Av de resterende kr. 4 372.93 er det gjenstaaende av laanet til «Smaalenenes Social-Demokrat» kr. 3 150.00 fra 1. januar 1916 overført til pressefondet. Partiet har ogsaa i aarets løp kommet i store kautionsforpligtelser for laan til partiorganer som det var nødvendig at gi en haandsrækning.

Det er nødvendig at fremholde dette for at vise at partiets økonomi ikke er saa god som ønskelig kunde være, og at dette er aarsaken til at centralstyret ikke kan imøtekomme alle krav som melder sig.

Partiet staar endvidere overfor løsningen av en stor sak og det er at bringe forlaget i det rette spor. Til dette maa skaffes kapital, og nogen utsættelse med startning av et moderne forlag kan ikke lenger ske.

Organisationernes virksomhet.

Partiets 95 samorganisationer har faat tilstillet et rapportskema til utfylldning for en statistisk behandling av vore organisationers virksomhet. Kun 62 har efterkommet vor anmodning, og svarene er tildels mangelfulde. Men disse 62 besvarelser gir et saa godt billede av partiets livlige foreningsvirksomhet at vi tar dem med i beretningen, og haaper det virker slik, at vi i senere beretninger kan levere nøiagtig statistik.

Av disse organisationer er avholdt tilsammen 125 mai-demonstrationer med 84,610 deltagere. Da vi antar, at de organisationer som ikke har avgit rapport tilsammen har hat mindst ca. 30 demonstrationer blir det tilsammen 155 mai-demonstrationer ialt.

Av foredrag er der tilsammen avholdt 2510. Herav er 1837 avholdt i landkredserne og 673 i byerne. Tilhørerantallet er ikke

sammenlagt da de store byer som rimelig er ikke har kunnet opgi nogen tal her.

Av besvarelsen over indtægter og udgifter viser det sig at valgaaret sluker mange penger. Indtægterne er tilsammen kr. 145,230 og udgifterne kr. 140,456. Ved aarets utgang hadde de 62 organisationer en kassebeholdning av kr. 8,387.

I partiets beretning for 1913 findes en nøiagtig statistikk over Folkets hus i Norge pr. 31. december 1913. Ved denne tid hadde arbeiderne i landet tilsammen 122 forsamlingslokaler, og værdien av disse var kr. 2,327,839. Ifølge de indkomne besvarelser er der i 1914—15 tilkommet 26 nye folkets hus. Disse opgaver er meget ufuldstændig, og da det dreier sig om store værdier er der ikke summert. Ifølge beretningen av aaret 1913 er det partikontorets mening hvert 3. aar at utarbeide statistikk over Folkets hus og haaper vi derfor at faa fuldstændigere opgaver til beretningen 1916.

Forøvrig er der av partiorganisationernes rapporter med det som har interesse videre utover, særlig den kommunale virksomhet.

Organisation og medlemstal.

Ved utgangen av 1915 var partiet organisert i

- 3 amtspartier
- 52 kredspartier
- 38 byorganisationer
- 2 enkelte foreninger.

Tilsammen består disse samorganisationer av 1347 foreninger, Grundet de store restancer, som endel organisationer staar i med kontingent, er det vanskelig med sikkerhet at fastslaa medlemstallet. Vi har derfor, tiltrods for at vi kunde paaregne nogen stigning for disse organisationers vedkommende, regnet med medlemstallet fra deres sidste indbetaling.

Efter dette vil det samlede medlemstal utgjøre 62 952. Av disse er 8300 kvinder.

Fremgangen fra forrige aar er 9086, hvilket er den største fremgang partiet har hat i et enkelt aar.

Oversigt over medlemstallet 1911—1915.

Aar	Foreninger	Kvinder	Mænd	Ialt	Tilvekst i medlemsantal
1911	863	4365	31708	36073	+ 3147
1912	891	5788	37769	43557	+ 7484
1913	962	6971	42529	49500	+ 5788
1914	972	7606	46260	53866	+ 4366
1915	1347	8300	54642	62952	+ 9086

CHR. HOLTERMAN KNUDSEN

15. juli 1845—15. juli 1915.

Partiets formand *Chr. Holterman Knudsen* feiret sin 70-aars dag 15. juli. Den fik en smuk ramme idet saavel partiorganisation, fagorganisation som partipressen var med at hylde og takke Knudsen for hans utrættelige og trofaste arbeide for vort parti. Efter initiativ av centralstyret var der istandbragt et album med portrætter av tillidsmænd inden partiet, fagorganisationen, pressen m. v. og andre ældre partifæller samt portrætter fra broderorganisationens fremtrædende mænd i Sverige og Danmark, og dette album blev overrakt Knudsen i erkjendtlighet fra Det norske arbeiderparti. Forøvrig mottok vor formand mange presenter, bunkevis med telegrammer og et hav av blomster.

Internationalen 1915.

Efter den lammelse av alle forbindelser som indtraadte umiddelbart efter krigsutbruddet 1914 har det internationale byraa særlig dets sekretær i 1915 utfoldet al den virksomhet, som har været ham mulig for at bringe de socialistiske partier sammen igjen. Forbindelsen mellem de enkelte partier og det internationale socialistbyraa har aldrig ophørt endskjønt den var meget vanskelig saalænge byraaet hadde sæte i det okkuperte Belgien. Byraaets sekretær partifælle Huysmans tok imidlertid initiativet allerede i 1914 til at faa byraaet flyttet til et neutralt land. Alle tilsluttede partier var enig heri — det franske reserverte sig dog — og byraaet flyttedes til Haag, hvor det hollandske partistyre paatok sig at bistaa eksekutivkomiteen med byraaets ledelse.

Efter mange forgjæves henvendelser til den tyske regjering lykkedes det sekretæren at opnaa tilladelse til at reise mellem byraaet og sit hjem i Bryssel saa ofte som det var nødvendig. Men disse reiser har været baade vanskelige og ubehagelige paa grund av den strenge grænsevakt, som hver gang tvang sekretæren at nærme sig med ladede geværmundinger rettet mot sig.

I forrige beretning er indtat meddelelse om arbeidet mellem partierne i de neutrale land, som resulterte i konferencen i Kjøbenhavn 18. og 19. januar 1915. Ogsaa de paa denne konference fattede beslutninger er indtat i beretningen for 1914.

Paa konferencen i Kjøbenhavn møtte for Norge *Magnus Nilssen* og *Jacob Vidnes* for partiet, *Ole O. Lian* og *Sverre Iversen* for landsorganisationen. Fra Sverige møtte *Branting* og *Fr. Ström* for partiet og *Lindquist* og *Söderberg* for landsorganisationen. Fra Danmark møtte *Stauning* og *Borgbjerg* for partiet og *C. F. Madsen* og *Sigvald Olsen* for de samvirkende fagforeninger. Fra Holland møtte *Troelstra van Kohl*, *Wibaut* og *Vliegen*. Andre neutrale land var ikke representert paa konferencen; Schweiz og Amerika hadde maattet sende avbud.

Paa konferencen i Kjøbenhavn forelaa følgende skrivelse fra de italienske og schweiziske partifæller:

Til
de socialistiske parlamentsfraksjoner
i de nøytrale land.

Ærede partifæller!

27. september 1914 fandt der i Lugano sted en konferanse av offisielle repræsentanter for det italienske og schweiziske socialdemokrati. Denne konferanse beskjeftiget sig med socialdemokratiets stilling i de nøytrale land til krigen. Den uttaler enstemmig ønsket om saa hurtig som mulig at faa istand en drøftelse blandt repræsentanter for alle socialistiske partier i de nøytrale land. Forarbeiderne hertil blev overdraget den schweiziske partiledelse, som allerede har gjort de nødvendige skridt.

Konferansen i Lugano besluttet endvidere at anmode de socialistiske partier i de nøytrale land om at henvende sig til sine regjeringer for at tilby de krigførende magter mæglingstjeneste ved at opta diplomatiske forhandlinger.

Lederne for de socialistiske parlamentsrepræsentationer i Italien og Schweitz understøtter denne anmodning og foreslaar Dem hermed at gjøre forestillinger i nævnte retning ikke bare gjennom partistyret, men ogsaa gjennom den socialistiske folkerepræsentation.

De nøytrale land lider i økonomisk og social henseende likesaa haardt under krigsurolighetene, som de deltagende folk selv. Befolkningen i de nøytrale stater lever stadig i fare for at trækkes med ind i krigen, og under indflydelse av krigsbegivenheterne kan man næsten overalt konstatere, hvorledes de chauvinistiske strømninger svulmer farlig op. I økonomisk henseende truer det for de nøytrale land med ruin, uten at de selv befinder sig i krigstilstand. Likeoverfor disse kjendsgjerninger har alle nøytrale land den samme interesse i, at der hurtigst mulig blir sluttet fred, og det synes derfor at være saa meget mere berettiget, at de socialistiske parlamentsgrupper opfylder Lugano-konferansens ønske, selv om de praktiske utsigter av dette skridt er smaa, saalænge der ikke indtrær avgjørende begivenheter paa krigsskuepladsene.

I dette øiemed og for at muliggjøre en ensartet fremgangsmaate som tillike vækker fredstanken i offentligheten, foreslaar undertegnede forbund Dem følgende:

1. Parlamentsgrupperne skulde gjøre forestillinger hos sine regjeringer paa samme dag i alle land. Som denne dag fastsætter vi 26. november.
2. For at henvende den offentlige menings opmerksomhet paa den fælles aktion skulde man nogen dage forut i partipressen peke paa partiets optræden.
3. Hver gruppe skulde straks underrette det schweiziske partistyre om resultatet av sine anstrengelser.
4. Det schweiziske partistyre vil, naar beretningerne er indløpet, straks underrette den socialistiske presse i de nøytrale land om det samlede resultat.

Vi gaar gjerne ut fra, at De er enig i disse forslag og sender Dem i denne tanke vore broderlige hilsener.

Bern den 12. november 1914.

For den socialistiske parlamentsgruppe i Italien

V. Morgari.

For den socialdemokratiske nationalitetsfraksjon i Schweiz

Herman Greulich. R. Grimm.

Angaaende den korrespondanse, som er ført mellem byraaet og forskjellige partier er det norske blit bekjendt med følgende:

I februar 1915 sendte det socialdemokratiske parti i Rumænien en skrivelse til byraaet med anmodning til dette om at sammenkalde byraaets medlemmer til møte. Partisekretæren *D. Marinescu* underrettet pr. 12. februar 1915 det norske parti om henvendelsen og henstillet at faa byraaet til at sammenkalde en kongres av repræsentanter fra de neutrale land.

I begyndelsen av 1915 foretok den italienske partifælle og deputeret *Morgari* efter opdrag fra det italienske parti, en reise til forskjellige neutrale land for at faa istand en fælles opræden mellem partierne i disse. Han kom dog ikke til Skandinavien, ialfald ikke til Norge.

I brev fra Zürich den 26. februar 1915 meddeler det schweisiske parti til de andre internationalen tilsluttede partier at det hadde hat konferanser med Morgari. Brevet sluttet saaledes:

«Paa gjentagne konferanser i hvilke partifælle Morgari deltok har det schweisiske partistyre indgaaende drøftet partifælle Morgaris mission og har sluttet sig til det italienske parti i følgende punkter:

1. Tidspunktet for en konferanse for partierne i de neutrale land er kommet og partifælle Morgari er paalagt at gjøre alt for at faa en saadan istand.

Med hensyn til dagsordningensaavel stedets som organisationens skal parifælle Morgari motta broderpartiernes ønsker.

2. Skulde indkaldelsen av det utvidede internationale socialistiske byraa ønskes og ved deltagelse av partierne i de krigførende land opnaaes, saa var vore ønsker ogsaa tjent dermed.
3. Vort parti vil av al kraft fordre at en separat sammenkomst av partifæller fra de krigførende land kommer istand.

Ærede partifæller! Vi er os de vanskeligheter som vil møte vore bestræbelser fuldt bevisst, dog holder vi, med god vilje til at tjene proletariatets sak, slike sammenkomster ikke for umulig og av en betydning som ikke bør undervurderes.

Morgaris mission ledsager vi med de varmeste ønsker og haaper at hans reise maa krones med held.

For Schweiz socialdemokr. parti

Fritz Platten.

Den 29. mars 1915 sendte det schweisiske parti med tilslutning av det rumænske og bulgarske parti en skrivelse til byraaet i Haag med anmodning om at la avholde et byraamøte med repræsentanter for alle partier i Schweiz i slutten av april videre at byraaet skulde ta initiativet til en neutral konferanse. I et telegram til Troelstra av samme dato uttaler det schweiziske parti, at hvis et møte i byraaet ikke kan komme istand, vil partiet forsøke at sammenkalde en konferanse av de neutrale lands partier i Schweiz i slutten av april 1915.

Et saadant møte i byraaet kunde ikke paa det tidspunkt komme istand. Det schweiziske parti utsendte derfor indbydelse til partierne

i de neutrale land om at sende repræsentater til en konferanse i Zürich den 30. mai 1915.

Fra Holland meddeltes det schweiziske partistyre, at derfra ikke vilde kunne sendes nogen repræsentant. Et lignende svar sendtes fra de skandinaviske land, idet man henviste til den like før paa vinteren avholdte neutrale konferanse i Kjøbenhavn, hvilken hadde git klart tilkjende hvad vi ønsket, og lagt det i det internationale byraas hænder at foreta de nødvendige skridt, naar tiden var inde — en konferanse som forøvrig Schweiz var uteblit fra.

Zimmerwaldkonferansen.

Siden krigens utbrud førte det italienske arbeiderparti en meget energisk og kraftig agitation mot de borgerlige partier, som vilde at ogsaa Italien skulde delta i krigen. Det lykkedes imidlertid ikke at forhindre katastrofen. I slutten av mai 1915 erklærte Italien krig mot Østerrike.

Det italienske parti tok nu skridt til at faa en ny international konferanse istand, ialfald av partier i de neutrale land. Og sammen med en del schweiziske og vistnok russiske partifæller blev der indbudt til en saadan konferanse i byen Zimmerwald i Schweiz. Indbydelsen skal ogsaa være sendt Det norske arbeiderparti, men dette har ikke mottat den. Konferansen avholdtes i september 1915.

Konferansen utsendte følgende manifest:

Til Europas proleterer:

Mer end et aar har nu krigen varet. Millioner av lik dækker valpladsene, millioner av mennesker er gjort til krøplinger for hele livet. Europa ligner et vældig menneskeslagtehus. Hele den kultur, som er resultatet av mange generationers arbeide, er viet til undergang. Det vildeste barbari feirer sin triumf over alt, som hittil var menneskehetens stolthet.

Hvad end sandheten er om det umiddelbare ansvar for krigens utbrud — *det* staar dog fast: den krig, som har skapt dette kaos, er en følge av imperialismen, av de kapitalistiske klassers stræben inden alle nationer efter at øke sin profit gjennem utbytning av det menneskelige arbeide og naturens rigdomme over hele jorden.

Økonomisk eller politisk svake nationer falder derfor ind under stormagternes aak, som i denne krig forsøker at omforme verdenskartet med blod og jern efter sine utbytningsinteresser. Saaledes trues hele folk og land, som Belgien, Polen, Balkanstatene, Armenien med den skjæbne helt eller delvis at bli anektert som bytte i compensationernes spil.

Krigens drivende kræfter træder under krigens løp stadig tydeligere frem i al sin nederdrægtighet. Stykke for stykke falder det slør, hvormed man har søkt at dække denne verdenskatastrofes betydning for folkenes bevissthet. Kapitalistene i alle land, som av folkenes blod mynter krigsprofitens røde guld, paastaar, at krigen tjener fædrelandets forsvar, demokratiet, de undertrykte folkeslag. De lyver. I ord og gjærning begraver de under ødelæggelsens ruiner sit eget lands frihet saavel som andre nationers uavhengighet. Nye baand, nye lænker, nye byrder opstaar, og proletariatet i alle land, de seirende som de beseirede, faar bære byrderne. Øket velstand blev forkyndt ved krigens utbrud — nød og forsagelser, arbeidsløshet og dyrtid, underernæring og folkefarsotter er det virkelige resultat. I aartier vil krigsombokostningerne sluke folkenes bedste kræfter, sætte de socialistiske reformers erobringer i fare og hindre ethvert fremskridt.

Kulturel ødelæggelse, økonomisk undertrykkelse, politisk reaktion — det blir den grusomme folkekamps velsignelser.

Saaledes avslører krigen den moderne kapitalisme i al dens nakenhet, denne kapitalisme som er blit uforenlig ikke bare med arbeidermassernes interesser, ikke bare med den historiske utviklings behov, men med den menneskelige samfunds første betingelser.

Det kapitalistiske samfunds herskende myndigheter, i hvis hænder folkenes skjæbne hvilte, de monarkiske saavel som de republikanske regjeringer, det hemmelige diplomati, de mægtige arbeidsgiverorganisationer, de borgerlige partier, den kapitalistiske presse, kirken — alle bærer det hele ansvar for denne krig, som er opstaaet av den samfundsordning, som har næret den, som de har opretholdt og som føres til fordel for deres interesser.

Arbeidere!

Utsugne, retløse, ringeagtet, — ved krigsutbruddet, da det gjaldt at føre eder paa slagtebænken, til døden, kaldte man eder brødre og kamerater. Og nu da militarismen har gjort eder til krøplinger, læmlestet, fornedret og tilintetgjort eder, fordrer de herskende ogsaa at I skal prisgi eders interesser, eders maal, eders ideal — med et ord: den slaviske uunderkastelse under borgfreden. Man berøver eder anledning til at offentliggjøre eders anskuelser, eders følelser, eders smerte; man negter eder at fremsætte og representere eders krav. Pressen er bragt til taushet, de politiske friheter og rettigheter er trampet under føtterne — slik hersker nu *militærdiktaturens* pansrede næve.

Likeoverfor den tilstand, som truer Europas og menneskehetens fremtid kan og maa vi ikke lenger staa uvirksomme. I aartiere har det socialistiske proletariat ført kampen mot militarismen. Med voksende omsorg sysselsatte dets representanter sig paa visse nationale og internasjonale kongresser med den av imperialismen stadig mer truende krigsfare. I *Stuttgart*, i *Kjøbenhavn*, i *Basel* har de internasjonale socialistiske kongresser stukket ut den vei, som proletariatet hadde at gaa.

Socialistiske partier og arbeiderorganisationer i forskjellige land, som har været med og bestemt denne vei, har efter krigens utbrud ikke respektert de derav følgende forpligtelser. Deres representanter har opfordret arbeiderne til at *indstille klassekampen*, det eneste mulige og virksomme middel for den proletariske frigjørelse. De har *bevilget* de herskende klasser *kredit* til krigens førsel, de har for de mest forskjellige tjenester stillet sig til regjeringens disposition, de har ved sit pres og sine deputationer forsøkt at vinde de *neutrale* land for sine respektive lands regjeringspolitikk, de har som gisler for borgfredens bevarelse overlatt regjeringen *socialistiske ministre* og dermed har de *inden arbeiderklassen, for dens nutid og fremtid, overtatt ansvaret for denne krig, dens hensigter og dens metoder*.

Og likesom de enkelte partier klikket, saa klikket ogsaa den spesielle representasjon for alle lands socialister: *det internasjonale socialistiske byraa*.

Disse fakta har virket med til, at den internasjonale arbeiderklasse, som ikke henfaldt til eller som befriet sig for den første krigsperiodes nationale panik, endnu den dag idag, i folkemyrderiets andet aar, ikke har fundet nogen midler og veier til samtidig i alle land kraftig at opta kampen for freden.

I denne ulidelige situation har undertegnede, representanter for socialistiske partier og fagforeningsbevegelser samt deres minoriteter, vi tyskere, franskmænd, italienerne, russere, polakker, letter, rumæner, bulgarer, svensker, nordmænd, hollændere og schweizere, som ikke staaar paa den nationale solidaritets mark med utsugerklassen, men paa den internasjonale proletariske solidaritets og klassekamps grund, møtt sammen for paany at sammenknytte de internasjonale forbindelsers sønderslitte baand og kalde arbeiderklassen til besindelse og til kamp for freden.

Denne kamp er kampen for *friheten*, for *folkeforbrødringen*, for *socialismen*. Det gjælder at opta denne kamp for freden, for en fred uten annektoner og krigserstatning.

Men en slik fred er kun mulig ved at banlyse enhver tanke paa krænkelse av folkets ret og frihet. Hverken besættelsen av hele land eller enkelte landsdele maa lede til disses voldsinkorporering. Ingen annekton, hverken

aapen eller maskert, ei heller nogen med vold utført økonomisk inkorpore-ring, som blot vilde gjøres endnu ulideligere ved berøvelsen av den politiske ret. *Folkets selvbestemmelsesret maa være urokkelig grundstætning i de nationale forholdes ordning.*

Proletarer!

Efter krigens utbrud har I sat eders handlekraft, eders mod, eders utholdenhet i de herskende *klassers* tjeneste. Nu gjælder det at træde frem for *egen sak*, for *socialismens hellige maal*, for de undertrykte folks, saavel som for de forslavede klassers befrielse ved den uforsonlige, proletariske klassekamp.

Det er socialisternes i *de krigførende lands* opgave og pligt med fuld kraft at opta denne kamp, socialisternes i *de nøitrale staters* opgave og pligt med alle virksomme midler at understøtte sine brødre i denne kamp mot det blodige barbari.

Aldrig i verdenshistorien er der git en mer bydende, en høiere, en vakrere opgave, og at fylde den skal bli vort fælles verk. Intet offer er for stort, ingen byrde for tung for at naa dette maal: *fred mellem folkene.*

Arbeidere og arbeidersker! Mødre og fædre! Enker og faderløse! Saarede og krøplinger! I alle som lider av krigen og ved krigen, tilroper vi over grænserne, over de rykende slagmarker, over ødelagte steder og byer:

Proletarer i alle land, forener eder!

Zimmerwald i Schweiz, septbr. 1915.

I den internationale socialistiske konferanses navn:

For den tyske delegation:

Georg Ledebour. *Adolf Hoffmann.*

For den franske delegation:

A. Bourderon. *A. Merrheim.*

For den italienske delegation:

G. E. Modigliani. *Constantino Lazzari.*

For den russiske delegation:

N. Lenin. *Paul Axelrod.* *M. Bobroff.*

For den polske delegation:

St. Lapinski. *A. Warski.* *Cz. Hanecki.*

For den interbalkanske socialistiske federation:

I den rumænske delegations navn:

C. Racovski.

I den bulgarske delegations navn:

Wassil Kalarow.

For den svenske og norske delegation:

Z. Höglund. *Ture Nerman.*

For den hollandske delegation:

H. Roland Holst.

For den schweiziske delegation:

Robert Grimm. *Charles Naine.*

I konferansen deltok riksdagsmand Höglund og redaktør Ture Nerman paa vegne av det svenske og norske socialdemokratiske ungdomsforbund. Manifestet og den nedsatte kommission (Zimmerwaldkommissionen) fik dels med det samme og dels efterpaa tilslutning av følgende partier:

Det socialdemokratiske parti i Italien.

Det socialdemokratiske parti i Schweiz.

Det socialdemokratiske parti i Rumænien.

Det socialdemokratiske parti i Rusland, centralkomiteen.
Det socialdemokratiske parti i Rusland, organisationskomiteen.
Det revolutionære socialistiske parti i Rusland.
Det almindelige jødiske arbeiderforbund i Litauen, Polen og

Rusland.

De tre polske socialistiske partier.
Det socialdemokratiske parti i Bulgarien.
Det socialdemokratiske parti i Portugal.
Den socialistiske federation i Saloniki.
Det socialdemokratiske ungdomsforbund i Sverige.
Det socialdemokratiske ungdomsforbund i Norge.
Det socialistiske parti i Amerika.
Det socialistiske arbeiderparti i Amerika.

Desuten har mindre organisationer i enkelte land, som i Frankrike, sluttet sig til konferansen. Britisk socialistparti og det uavhengige arbeiderparti i Storbritanien sluttet sig ikke til i 1915, men stillet sig meget velvillig til konferansen. Partierne i Tyskland, Frankrike, Holland, Danmark og Sverige avslag at slutte sig til Zimmerwaldkonferansen. Det norske arbeiderparti sluttet sig heller ikke til konferansen; der fattedes dog ikke nogen beslutning herom, da der ikke forelaa nogen indbydelse. De norske medlemmer i det internationale byraa blev dog enig om at korrespondere med Zimmerwaldkommissionen, idet man vilde ha kjendskap til ethvert opriktig socialistisk fredsarbeide som foretoges i denne tid. Et medlem, Tranmæl, var av den opfatning, at partiet skulde støtte Zimmerwaldkommissionens arbeide for at gjenreise det internationale socialistiske samarbeide. Det internationale socialistiske byraas exekutivkomité og sekretær har stillet sig imot initiativet fra Zimmerwald, idet den hævdede, at det er unødvendig og at det vilde virke splittende, idet den gamle internationale fremdeles lever, likesom byraaet stadig har arbeidet for at bringe alle partier sammen til samarbeide igjen. Byraaet har som foran nævnt helt siden krigens utbrud staat i forbindelse med alle tilsluttede partier.

Den internationale sekretærs arbeide.

Det internationale socialistiske byraas sekretær *Camille Huysmans* har ifølge tilstillede opplysninger i løpet av 1915 stadig været optat med arbeidet for at faa alle tilsluttede parters representanter til at komme sammen til møte i byraaet. Han meddeler følgende:

Fra alle sider fik man anmodning om at sammenkalde byraaet til møte. Vi vilde imøtekomme disse krav. Men vi fik visshet for, at enkelte partier ikke vilde møte. Og et møte i byraaet, som representerer *hele* internationalen, kunde ikke holdes, hvis Frankrike, Tyskland eller England holdt sig borte. Det vilde være uretfærdig at spille en majoritet i byraaet ut med en minoritet som ikke var tilstede. For at komme over disse vanskeligheter bestemte jeg mig til at handle efter følgende plan:

1. At underhandle særskilt med socialdemokratiet i de neutrale land, med socialdemokraterne i ententens land og med social-

demokratiet i centralmagternes land — om de fire punkter som angaar grundlaget for vore resolutioner med hensyn til militarismen og freden.

2. At indbyde særskilt til Haag de forskjellige delegationer for nærmere at utrede og præcisere disse fire punkter.

De neutrale socialister holdt derefter konferanse i Kjøbenhavn 18. januar 1915, ententens socialdemokrater i London 14. februar 1915 og centralmagternes socialdemokrater i Wien 20. april 1915. Paa disse konferanser uttalte alle sig for: hævdelsen av alle nationers frihet og selvstændighet, diplomatiets demokratisering og underlagt parlamentarisk kontrol, rustningernes indskrænkning henimot almindelig avvæbning, obligatorisk voldgift i alle tvistigheter. Disse punkter danner grundlaget for resolutionerne i Stuttgart, Kjøbenhavn og Basel. For yderligere at komme til enighet ogsaa i andre punkter og om situationen i sin almindelighet foreslog jeg, og executivkomiteen aksepterte det, at indkalde til Haag særskilt de enkelte sektioner. Dette blev akseptert ogsaa av næsten alle partier. Tyskland sendte repræsentanter først officielt, derefter officielt. Frankrike svarede at det at sende en delegation til Haag vilde være det samme som en indirekte forhandling med tyskerne, hvad det efter de sidstes stilling ikke kunde være med paa. England erklærte at ville komme, men ved Hendersons utnævnelse til minister blev reisen utsat og de engelske partifæller bad om at faa en konferanse i London. Hovedvanskeligheten ved at faa konferencerne istand og derefter møte i byraaet fandt derefter sekretæren at ligge i motsætningerne mellem de franske og tyske socialister. Franskmandene stillet som betingelse for gjenoptagelse av samarbeidet med tyskerne at disse ved handling viste at de forkastet imperialismen og erobringspolitikken, at de anerkjendte nationaliteternes selvbestemmelsesret og protesterte mot voldtægten overfor de neutrale land. Da motsætningerne, efter de tyske socialdemokraters officielle erklæringer i riksdagen i realiteten og principielt ikke syntes uoverstigelige har den internationale sekretær fortsat arbeidet med at føre parterne sammen. I slutten av 1915 hadde han konferanse med de tyske partifæller og forbedret sig paa at reise til London og Paris for at konferere med de engelske og franske partifæller. Til en begyndelse la den engelske og franske regjering vanskeligheter i veien, de negtet sekretæren pas til at foreta reisen. Efter meget og langvarig arbeide lykkedes det dog at opnaa pas, men kunde han først tiltræde reisen i mars 1916. Likeoverfor de bebreidelser, som er blit rettet mot det internationale byraa for uvirksomhet, ja for at det ikke længer levet, svarer den internationale sekretær følgende:

«Jeg vil konstatere, at den organisme som fødtes i Paris 1889 er ikke død; den har gjort alt som har været mulig at gjøre for at opfylde den mission, som er blit paalagt den gjennom resolutionerne paa de internationale kongresser i Stuttgart, Kjøbenhavn og Basel.»

Fra partiets samorganisitioner.

Akershus amt.

5 kredsorganisitioner.

Akers arbeiderparti.

Vi har i anledning valget organisert hele bygden, ogsaa de utprægede villastrøk. Der er avholdt ca. 70 foredrag i den sidste tid før valget. De allerfleste av disse blev holdt av Akersfolk. De fleste av møterne var ikke videre rart besøkt; men vi hadde jo ogsaa endel paa flere hundreder.

Vort kommunearbeide har været under krigens tegn. Nyt av større betydning er vel egentlig, at kommunen har garanteret 85 pct. for opførelse av huser med smaaleiligheter. Der er nedsat komiteer til utredelse av spørsmålet fastlønnede læger og spørsmålet kommunal drift; men paa grund av de ekstraordinære forhold er de forberedende arbeider ikke avsluttet.

Saa hadde vi ifjor i pinsen et større stevne paa Skøien ved Bryn. Det var meget vellykket og bragte os ca. 1200 kroner i kasse, — noget som kom vel med under aarets valgkamp.

Det er min opfatning at vort parti er i stadig vekst blandt arbeiderne i Aker. Det kan hende vi fik færre overklassestemmer nu end for 3 aar siden. Men grunden til at Aker har motstaat alle angrep er den, at der hvert aar bygges hundreder av villaer utover i bygden. Nogen tilsvarende arbeiderbebyggelse har ikke fundet sted

Johan Evje.

Bærum og Follo arbeiderparti.

I aaret er tilkommet 2 nye herredspartier, nemlig Frog og Nesoddens arbeiderparti. Likesaa er Oppegaards arbeiderparti som blev stiftet 1912 og døde bort i 1914 bragt tillive igjen og er nu tilsluttet partiet.

I anledning stortingsvalget blev der i sommer avholdt 3 store stevner: 1 i Birkelunden i Bærum, 1 i Volden, Asker, 1 i Tyrigraven, Oppegaard; alle steder under stor tilslutning. Talerne var M. Nilssen, O. Lian, Meyer, Foshaug, A. Løken og O. Holck.

Oluf Holck.

Mellem-Romerikes arbeiderparti.

Kredsens stortingskandidat hr. M. Jul. Halvorsen fik ved første omvalg 3839 st. Høires kandidat 3840. Venstre trak sig tilbake ved omvalget, til fordel for høire, idet de tillot at et av partiets medlemmer major Laake opstilledes som høires varamand. Da der viste sig at ha forefalt flere misligheter ved omvalget indsendtes fra vor kredsorganisation klager herover til stortinget, hvilket resulterte i nyt omvalg. Ved andet omvalg opnaade vor kandidat 4025 st., høires 4318, hvilket hadde sin grund i at venstre her besluttet at støtte høire baade med sine stemmer og sin presse.

Ved første omvalg valgtes vor varamand med 3836; høires hadde 3830 stemmer. Ved andet omvalg seiret høires med 4318, vor fik 4025 stemmer.

Vi har flertal i 2 av kredsens kommuner, nemlig i Lillestrøm og Skedsmo. I Lillestrøm har vi siden vi fik flertal opprettet kommunalt elektricitetsverk, som det sidste driftsaar viste et overskud av kr. 10,000, kommunalt pleiehjem

og kommunal kinematograf. For kinematografen foreligger endnu intet regnskap; men man antar nu at overskuddet vil dreie sig om en kr. 7000 pr. aar.

A/S «Akershus Social-Demokrat» eies væsentlig av parti- og fagforeninger i Mellem- og Nedre Romerike. Den tegnede aktiekapital er nu kr. 8690. Paa sidst avholdte generalforsamling besluttedes at fortætte med tegningen til kr. 10,000 var naadd. Den maa nu antages at ha overstaat sine barnesygdomme, saa man kan gaa ut fra, at den vil bli et kraftig led i kampen for socialismens fremgang her paa Romerike.

Av stevner er her i kredsens holdt 4 med tilsammen ca. 3000 deltagere.

«Romerikes Blad» eies av M. Jul. Halvorsen og har sin væsentlige utbredelse i øvre Romerikes kreds.

Otto M. Thoresen.

Øvre Romerikes kredsparti.

Stortingsvalgets resultatet var at partiet gik frem med ca. 300 stemmer fra valget 1912. Avisforholdene her er fortvilet, da de borgerlige partier oversvømmer kredsens med lokalaviser, mens arbeiderpartiet har ingen saadan. Da arbeiderne og smaabrukerne sjelden læser andet end disse aviser, saa vet man hvor tungt det er at arbeide her i kredsens.

T. Haavie.
form.

Nedre Romerikes arbeiderparti.

Valgkampen dreves saa at si like fra 1ste mai til valget. Der holdtes ca. 100 foredrag for ca. 8000 tilhørere. Særlig kan noteres kredspartiets stevner i Fet, Urskog og Høland. Disse var besøkt av ca. 2000 tilhørere tilsammen. Kredspartiet utsendte før 1. valg 8000 valgbrosjyrer og før omvalget 10000 flyveblade, foruten tusinder av partiorganets valgnummere. Hvad stemmetallet og fremgangen angaar henvises til statistiken.

Kommunearbeidet har gaat sin jevne gang. Smaa fremskritt er gjort i henhold til programmet. Men de dyre tider gjør, at man ikke kan klemme paa med den forøskede fart.

Partiets organ er «Akerhus Soc.-Dem.» i Lillestrøm. Bladet er godt utbredt i kredsens bygder, men det kunde være bedre. Bladet er nu over de største økonomiske vanskeligheter og arbeider sig jevnt fremover. Kreds-partiet har aktier for kr. 560 i bladet og de enkelte foreninger for tilsammen flere tusen kroner.

Asbjørn Dørumsgaard,
formand.

Smaalenenes amt.

(5 kredsorganisationer.)

Tune kreds arbeiderparti.

Kredspartiets arbeide i 1915 har selvfølgelig samlet sig om stortingsvalget. Som følge av borgerpartiernes samling gik kredsens denne gang tapt for partiet, men der er ingen grund til misnøie naar man tar det opnaadde stemmetal i betragtning. Ved omvalget opnaadde borgerpartiernes fælleskandidat 3620 st., mens vor kandidat hadde 3011, herved er skabt et godt grundlag for at tilbakeerobre kredsens neste valg, et forsprang paa 600 st. skulde være overkommelig at indhente i en kreds som Tune.

20. mars 1916.

Severin M. Braaten.

Glemminge valgkredsorganisation.

Stortingsvalget for Glemminge kreds blev jo en smuk seier for vort parti, idet vi ved første valg seiret med omkring 500 stemmers overvegt. Denne kreds maa regnes som sikker for vort parti. Vi har godt haab om at faa flertal i disse fire kommuner ved høstens kommunevalg. Av 80 repræsentanter besidder vort parti nu 35.

Selbak, 17. mars 1916.

A. Engebretsen.

Hedemarkens amt.

(6 kredsorganisationer.)

Nordre Hedemarkens kredsparti.

Nordre Hedemarkens kredsparti hadde ved forrige aar 8 foreninger og et medlemsantal ca. 240. I 1915 er indmeldt 2 nystiftede foreninger, nemlig en mandlig og en kvindelig samt en forening der har tilhørt arbeiderdemokraterne. Kredspartiet bestaar nu av 11 foreninger med et medlemsantal av 286. Ved forrige stortingsvalg hadde vi her i Nordre Hedemarken 415 st., nu ved aarets valg hadde vi 1136 st. Vi har altsaa hat god fremgang siden 1912.

28. januar 1916.

S. Knudsen,
formand.

Søndre Hedemarkens kredsparti.

Trods det faktum at vi tapte kredsene, kan vi allikevel glæde os ved en stor fremgang i stemmetal her i kredsene. Valgdeltagelsen var særdeles stor og vore motpartier, som hadde slaat sig sammen, drev en hittil paa disse kanter ukjendt hidsig agitation, særlig de sidste 6—7 dager.

I kommunearbeidet gaar alt sin jevne gang. Men da vi i ingen bygder her i kredsene har absolut flertal, (i Vang staar dog 14 mot 14), er det vanskelig at faa vore saker frem. Tandpleien i folkeskolen gaar jevnt og sikkert frem. Der staar Romedal længst fremme, idet de nu har ansat skoletandlæge paa fast løn. I Stange er man for et par aar siden begyndt med en rationel behandling av 1. klasse i folkeskolen og de følges da opover, saa at om 4—5 aar skulde det være gjennomført for alle klasser. Da vil vi komme til at ansætte fast skoletandlæge. I de andre bygder er saavidt jeg vet ogsaa denne sak under behandling. I alle bygder er nedsat — tildels for flere aar siden — komiteer for at behandle spørsmålet læger paa fast løn; men saa længe vi har 10 pct. grænsen — hvor skal vi hen?

Ottestad, 27. januar 1916.

Med partihilsen
Arne Juland.

Solør arbeiderparti.

Ved stortingsvalget utfoldet de borgerlige partier en hidsig agitation; men denne blev nedslaat av arbeidernes samhold. Resultatet blev at vi beholdt kredsene ved første valg.

Kommunearbeidet gaar jevnt fremad. I 3 kommuner har arbeiderpartiet flertal. Forbedringer er foretat med skolevæsenet. En mer human behandling finder sted av gamle og utslitte arbeidere, mænd som kvinder. Sykepleien overført i beskatningen er et aktuelt spørsmåal allesteds, og i en kommune er der besluttet ansat læger og jordemødre paa fast løn; men det værste er at skattelovene av 1911 hindrer reformarbeidet.

I aarets løp er avholdt 2 arbeiderstevner med en vældig tilslutning. Et i *Vaaler* og et i *Grue*. I den sidste kommune har vi endda ikke erobret flertallet i kommunestyret; men vi har nu lyse utsigter. I det aar som gik besluttede Solør arbeiderparti og Vinger, Eidskog og Odalens arbeiderparti at indkøpe «Solungen» og «Glommendalen» som blev slaat sammen til en avis og utgit fra Kongsvinger. Dette var et stort løft, og man satte store forhaapninger til foretagendet, som ogsaa paa et vis er gaat i opfyldelse i det Vinger og Odalens kreds blev erobret for vort parti.

Indre forhold har imidlertid gjort at fremgangen ikke har været saa stor som den burde og skulde være.

For Solør arbeiderparti
Syver Hauge,
formand.

8. mars 1916.

Søndre Østerdalens kredsparti.

Ved stortingsvalget ihøst fik vor kandidat 2415 stemmer ved første valg. Ved omvalget 2886. 2 vellykkede stevner er avholdt i kredsen. I Elverum holdtes stevne med foredrag av E. Olaussen og Johan Bondesen for ca. 600 tilhørere. Et med foredrag av Edv. Bul, Emil Stang og M. Tranmæl for ca. 700 tilhørere. 1. maidemonstrationen i Elverum hadde 730 deltagere og Emil Sønstevalds maitale paahørtes av 1150 mennesker. Paa festen om kvelden talte Johan Bondesen.

Kredspartiets organ «Østerdalens Socialdemokrat» begyndte sin virksomhet sidst i juni 1915. Avisen har gaat stadig og jevnt frem i abonment-antal, har nu noget over 2000 faste abonnenter. Avisen har hele tiden været særlig godt likt av arbeiderbefolkningen i kredsen og har forsaavidt arbeidet under gode forhold, men har for tiden store økonomiske vanskeligheter at kjæmpe med.

Kredspartiet har hat jevn og god fremgang hele det forløpne aar, og det maa siges at være nedlagt et godt agitations- og oplysningsarbeide i kredsen. Vi har ogsaa utsigter for god fremgang i det kommende aar med flere nye foreninger. Utsigterne for et godt resultat for vort parti ved kommunevalgene til høsten er her i kredsen meget gode.

Elverum den 27. mars 1916.

Johan Bondesen.

Nordre Østerdalens arbeiderparti.

Vort parti fik i N. Østerdalen bare 488 stemmer ved stortingsvalget i 1912. Dengang blev der kun holdt nogle faa foredrag og vi hadde heller ingen presse. Derfor var fremgangen saa liten i 1912. I 1915 derimot fik vi 1285 stemmer. Der blev foran valget holdt 85 foredrag. Vi har en ypperlig lokalpresse, der dog endnu kun har 620 abonnenter.

Av de 85 foredrag har kredspartiet formidlet 50. Foruten 12 foredrag av partiets stortingskandidat; Paul Glad, har kredspartiet bekostet endel foredrag av M. Mikkelsen og H. Haukaas. Det har ogsaa bidrat endel til Svend Skaardals agitation.

Det norske arbeiderparti har bekostet endel foredrag av A. Magnussen i Tolgen, Tønset og Lillelvedalen (Strømmen). Landspartiet og landsorganisationen i forening har bekostet 3 foredrag av L. Sæbø i Kvikne.

Om kommunearbeidet er litet at berette. Vort parti har nummerisk liten styrke endnu i de forskjellige herredsstyrer, og dyrtiden har hindret nye reformer.

Kun 6 av de nu bestaaende foreninger i valgkredsen hat sluttet sig om «Arbeidets Ret» paa organisationsmæssig vis. Den 7de forening som sluttet sig om bladet fra begyndelsen av, er gaat ind. Disse foreninger har ydet fra 5 til 15 kroner pr. medlem til anlægskapital og til dækkelse av bladets gjæld.

Hele Sollien herred og store dele av Tønset og Tolgen ligger endnu «brak». Likesaa Engerdalen; men her ser det ut til at det gaar av sig selv. Uten agitation opnaadde vort parti her ved stortingsvalget 55 stemmer.

N. Østerdalen, 4. mars 1916.

Paul Glad, formand.

Kristians amt.

(Se side 10 og 19 om arbeidet i amtet.)

Totens kreds arbeiderparti.

Kredspartiets deltagelse i stortingsvalget 1915 indbragte os 731 stemmer som vel kan synes at være litet i en saa stor valgkreds. Men tar man den indgrodde arbeiderdemokratiske politik i betragtning, saa er dette allikevel et solidt grundlag at bygge videre paa i vor sociale kamp. De midler som Det norske arbeiderparti ofret paa kredsen med redaktør Antonsen-Nøkleby som agitator vil vise sig at være godt anvendt. Ved høstens kommunevalg skal partiet kunne indregistrere socialistiske repræsentanter i de fleste kommuner i kredsen.

14 - 3 - 16.

Aksel Andersen.

Buskerud amt.

Hallingdals kreds arbeiderparti.

Allerede saa tidlig paa aaret som i paasken, hadde partiet planlagt en agitationstur i kredsen med hr. Sæbø som foredragsholder.

Et stevne er avholdt ved Noresund i Krødsherred, med hr. Sæbø, journalist Waage og kredsens stortingskandidat Knut Stedje som talere. Stevnet hadde det heldige utfald at en ny forening, Noresund arbeiderforening blev stiftet med 40 medlemmer.

Idetheletat blev agitationen foran valget drevet paa det kraftigste, saa vel av de lokale foreninger som samorganisationen. Det er saaledes i aarets løp avholdt ikke mindre end 20 foredrag, med et samlet tilhørerantal av ca. 1500. Frugterne av arbeidet uteblev heller ikke, idet vi fik vort stemmetal forøket fra 260 i 1912 til 570 i 1915, altsaa over 100 pct.

Paa Præstfos i Sigdal har partifæller gaat igang med opprettelse av et kooperativt handelslag, det første inden kredsen. Eksemplet har smittet, idet et lignende foretagende er under oppseiling ved Krøderen.

2 nye foreninger er indmeldt i partiet i 1915, nemlig Nes arbeiderforening og Noresund arbeiderforening, men endnu har vi bygderne Flaa, Hol og Hemsedal, hvor vi ikke har nogen partiforeninger.

Gul. Dybendahl,
formand.

Buskeruds kredsparti.

Ved stortingsvalget utførtes et godt arbeide av partifæller i alle kredsens 4 valgdistrikter saa vor kandidat, Horgen, seiret ved første valg med 3839 stemmer mot høire og venstres 3343.

Der avholdtes mange foredrag før valget; men den bedste agitation bestod i en godt organisert rodeinndeling og ihærdig husagitation av rode-mændene.

Gjør partifællerne et likesaa godt arbeide ved kommende kommunevalg, skal vi erobre flertal i samtlige kredsens 4 kommuner. Nu har vi 49 av kredsens 100 kommunerepræsentanter.

19 - 2 - 16.

M. O. Orning.

Nummedals kreds arbeiderparti.

I det forløpne aar er avholdt 5 styremøter samt 2 repræsentmøter. Endnu har kredspartiet kun foreninger i Øvre Eker og begge Sandsversbygdene, medens den ca. 20 km. lange Nummedal er uten organisation og kredspartiet vil derfor i løpet av 1916 sette al kraft ind paa at faa stiftet foreninger op over dalen. Partiet mønstret ved første valg i høst 1807 stemmer og ved omvalget 2329.

Skotselven 11 - 3 - 16.

Ivar Gundersen.

Jarlsberg og Larviks amt.

(4 kredsorganisationer.)

Skoger kreds.

Den 27. juni holdt kredspartiet et særdeles vellykket sommerstevne ved Holmestrand med d'hr. stortingsmænd Magnus Nilssen og Gjøstein som talere. Videre bød man paa korsang av «Barden», Skoger, oplæsning av skoleinspektør Steinset og musik av Holmestrand's hornmusik.

Valget viste betydelig fremgang for partiet. I Hof og Skoger hadde vi saaledes over halvdel av stemmerne ved omvalget og i de fleste andre valgsoqn fra en tredjedel og opover til henimot halvparten. Det gaar altsaa fremover i det mørke fastland og.

18—5—16.

Ludolf Weltzin,
formand.

Sandefjords og Sandeherreds arbeiderforening.

Der blev før valget avholdt 5 foredrag, med anledning til diskussion, disse var meget godt besøkt. Der blev utspredd en masse brosjyrer og drevet husagitation særlig før omvalget og vi fik et nogenlunde bra stemmetal.

Der er av kommunefraksjonen i Sandefjord i 1913 fremsat forslag om at kommunen skulde overta byens 2 kinematografer, men forslaget blev nedstemt i bystyret og den har forsøkt efter evne at gjennemføre flere saker efter vort program — men forgjøves. Vi er bare 4 repræsentanter i bystyret.

Der er av partiets kommunefraksjon i Sandeherred arbeidet for at skaffe billigere brænsel men opnaade kun, efter forhandling med en av Sandefjords kulhandlere, at faa 200 ton kul til kr. 3.00 pr. hektoliter.

Efter forslag av partiets repræsentant i formandskapet om ansættelse av læger og jordmødre paa fast løn blev dette enstemmig vedtat av herredsstyret og der blev nedsat en komité til at ordne med saken.

Sandefjord 18—1—16.

Peder Numme,
p. t. formand.

Brunla kreds arbeiderparti.

Aaret 1915 har været et av de største fremskridtsaar som har været her i kreds.

Et stevne blev avholdt i Tjølling med foredrag av Carl Bonnevie, Lars Heimtun og redaktør Løkke. Vor partipresse «Nybrot» er overgaaet til dagblad, saa det er gjort et godt arbeide der nu.

I Tjølling er der nu to partiforeninger Tjølling og Østre Halden. Det lysner nu her i kreds, vi hadde saaledes en fremgang av over 100 pct. ved stortingsvalget.

Tjølling 5—2—16.

S. Baardsen,
f. t. formand.

Bratsberg amt.

(4 kredsorganisationer)

Østtelemarkens kredstovning.

Nogen beretning utover det som fremgaar av de besvarede punkter kunde være overflødig, men skal vi dog tilføie:

Agitationsarbeidet foran stortingsvalget var omfattet med en levende interesse og organisationen er vel fornøiet med resultatet, idet at stemmetallet gik frem fra 1600 i 1912 til 3600 i 1915. Dette paa trods av at Notodden er utskilt fra kreds, og at der i 1912 avgaves 800 stemmer.

Endnu glædeligere er det at kunne notere, at for Rjukans vedkommende var arbeiderkvindernes deltagelse i valget enestaaende, av disse stemte nemlig 85 pct.

Men som en hindring er det, at organisationen paa landsbygden er daarlig, vi maatte saaledes sende listebærere fra Notodden til Sauland, Bolkesjø, Fladdal og Tuddal, disse ting maa være bragt i orden til næste valg.

Rjukan den 23. mars 1916.

Med solidarisk hilsen
for Østtelemarkens kredsforening
J. Eikefjord.

Gjerpens kreds av arbeiderpartiet

Der er foran valget avholdt foredrag av følgende:

Herman Haugerud, Chr. H. Knudsen, Johan Jakobsen, Henrik Berg, O. Roe og Tollef Stensrud. Fru Hagemann holdt ogsaa 2 foredrag. Herm. Haugerud holdt 3 foredrag. Johan Jakobsen virket i kredsen ialt i 14 dage. Han og Tollef Stensrud tok broderparten av kampen. Partiet optok i høst for første gang kampen i hver krok i kredsen. Jernbanearbeiderne skyldes for endel fremgangen, men fremgangen er størst blandt de fastboende.

Mæla pr. Skien den 18. mars 1916

H. Saamundsen.
p. t. formand.

Bamle kreds av arbeiderpartiet.

Red. Berg fra Skien besøkte valgkredsen og holdt en række foredrag; undertegnede holdt ogsaa endel foredrag her og der i valgkredsen, ialt 8 forskjellige steder. Fremmøtet til disse var over forventning; et enkelt sted kun 8, men andre steder betydelig flere. Videre avholdtes et godt besøkt møte med foredrag av undertegnede og efterfølgende diskussion med stortingsmand Rinde; et andet sted foredrag av Rinde med efterfølgende diskussion med mig. Paa begge steder, særlig da det sidste, var stemningen overvældende paa min side. Paahørte et foredrag av hr. Løvenskjold, som efterpaa negtet diskussion.

Den post paa vort program som vi tapte paa her i kredsen var efter mit skjøn avvæbningsposten. Den skræmte mange som ellers — ialfald sa de-saa — vilde ha stemt med os. Men jeg tror at de som stemte med os stemte av ganske hjerte paa hele vort program — altsaa ogsaa paa den post. Dette skulde gi godt haab for fremtiden. Her er megen konservatisme i kredsen — mesteparten av den bunder i uvidenhet. Det er derfor arbeide der maa til. En avis ønsker vi os av ganske hjerte. Kan centralstyret hjelpe os paa nogen maate frem i det. Det er almindelig tale: Kan vi bare faa et blad! Br.-Demokraten som er nærmeste partiavis kan aldrig bli avis for os. Det er de lokale forholde som gjør det til en (geografisk) umulighet. Vi maa faa vor egen avis!!

17de februar 1916.

Anton Vige,
Helle pr. Kragerø,

form. i styret for Bamle kreds av D. n. arb.parti.

Nedenes amt.

(Amtsparti med byerne Arendal, Lillesand og Tvedestrand, med undtagelse av Sætersdalens kreds som er organisert særskilt.)

Nedenes amts arbeiderparti.

Valgkampen indledet vort parti med et større stevne i Froland 4. juli, hvor stortingsmand Bergersen var hovedtaleren. Utover sommeren holdtes 2 slike stevner til, men til disse benyttedes lokale kræfter. Disse tre stevner var besøkt av tilsammen omkring 1800 tilhørere. Av talere i aarets løp

nævnes: Martha Tynæs, Johs. Bergersen og Richard Hansen. Av vore egne: Fløistad, Maurstad, Tellefsen, Bie, Gaardal og Terjesen. Baade foran første valg og foran omvalget dreves en ihærdig og planmæssig agitation i alle 4 amtspartiers kredser. Foran omvalget dog fornemmelig i Nedenes kreds samt Arendal—Grimstad. Alle anstrengelser var dog forgjæves paa grund av de andre partiers sammenslutning; men forholdet er nu det, at en saadan valgkamp til klarer vore motstandere i Nedenes kreds ikke.

Med kommunearbeidet gaar det litt smaat og tildels famlende i landskommunerne, fordi vore repræsentanter ikke altid har den fornødne forstaaelse av sakernes rækkevidde og sociale betydning.

Partistyret har derfor besluttet at avholde et kommunalmøte i Arendal ut paa vaaren for at faa en orden paa forholdene.

Vort organ «Tiden» trykkes fremdeles i Grimstad, men det er partistyrets haab at vi i den nærmeste fremtid ikke alene skal faa vort eget trykkeri, men ogsaa «Tiden» som dagblad. Magter vi det, saa er seiren snart vor baade til stortings- og kommunevalg.

28. februar 1916.

O. H. Maurstad.

Sæterdalens kreds arbeiderparti.

Vaaren 1915 foretok redaktør Solberg en agitationsreise i Sætersdalen. Han holdt 4 foredrag og stiftet Hyllestad arbeiderparti. I august avholdtes et vellykket stevne paa Evje av Kristiansands arbeiderparti, hvori kredsen deltok. Foredrag holdtes av fru Tynes, Bonn og Solberg, senere holdt fru foredrag paa Bygland og et paa Evje, hvor der stiftedes en kvindeforening. Redaktør Solberg foretok i november en foredragsreise i de 2 østre bygder i kredsen Vegusdal og Mykland, steder hvor neppe et socialistisk foredrag før er hørt. Han avholdt der 4 foredrag.

Stortingsmand Bergersen har avholdt 4 foredrag, derav de 2 i Øvre Sætersdal sammen med kreds partiets formand. Ordfører Askedal har holdt før valget 6 og E. N. Bonn 6 foredrag for partiet og 1 for Evje arbeiderparti. Der er altsaa før valget holdt foredrag og møter i alle til kredsen hørende bygdelag.

Der blev før valget utdelt ca. 4500 brosjyrer, derav 1000 utgit av kreds partiet under titelen «Kontrol og ansvar».

Tilslutningen til valget var efter omstændighetene over forventning, idet vor kandidat ved valget 11. oktober fik 329 stemmer mot 394 i 1912, der var stillet 3 kandidater. For arbeiderpartiet, venstre og landmandsforbundet maatte der foretages omvalg, hvor vor kandidat fik 961 st. De 2 andre partier slog sig sammen og venstres kandidat valgtes med 1899 st.

Socialismen vinder nu stor tilslutning i de øvre bygder i Sætersdalen. I Hyllestad, som i sommer blev eget herred foretoges valg paa herredsstyremedlemmer; vort parti deroppe satte 2 mand ind i det nye styre.

Paa det kommunale omraade har krisen hemmet vort arbeide i høi grad. Reformen paa forskjellige omraader maa utsættes paa grund av dyrtiden og den begrænsede skatteprocent. Dog kan noteres, at for de reformer som blir gjennomført er vore mænd forslagsstillere. De andre partiers mænd staar paa stedet hvil.

6. januar 1916.

Arne Larsen.

Lister og Mandals amt.

(2 organiserte kreds partier samt Farsund by.)

Oddernes kreds parti.

Til valgagitationen blev der foruten foredrag og brosjyrer utdelt nogen hundreder eksemplarer av «Sørlandets Social-Demokrat».

Da venstre ogsaa denne gang stillet som sin kandidat den stok konservative gaardbruker Endre Ugland, følte de sig saa trygge paa seiren ved høires hjælp, at der fra deres side ikke blev dreven nogen større agitation og valgstemningen blev ikke saa varm som ønskelig kunde være.

Kun 3 av kommunerne i kredsens har indført forholdstalsvalg, men vi vil faa dette gjennomført i flere tilkommende valg og der vil bli sat al kraft ind derpaa. Det viser sig nemlig, at i de kommuner hvor vort parti har faat plads ved egen liste, saa er der dog utført et godt arbeide i socialistisk retning ved avsættelse av sykefond, indførelse av de for smaa indtægter bedst mulige skattetabeller og erhvervelse av naturherligheter. Saaledes har Oddernes kommune indkjøpt vandfald og bygget elektricitetsverk.

Likeledes har vore folk faat plads i en flerhet av de kommunale institutioner: fattigstyre, ligningsnævn, fabriktilsyn o.s.v. og tildels som formænd i disse.

9—3—1916.

Salve O. Hagen,
formand.

Stavanger amt.

(2 organiserte kredspartier.)

Jæderens kreds arbeiderparti.

Med resultatet av stortingsvalget er vi tilfreds, da stemmetallet var næsten dobbelt saa stort som i 1912.

I de kommunestyre i kredsens hvor partiet har repræsentanter arbeider disse efter bedste evne for vore programposters gjennomførelse.

9—2—16.

Gudmund Aase,
f. t. formand.

Søndre Bergenhus amt.

(3 organiserte kredspartier.)

Hardanger kreds arbeiderparti.

Foran stortingsvalget blev holdt 26 foredrag i kredsens. Bladet «Arbeidet» blev utdelt i 500 ekspl. en maaned før valget. Stevne blev holdt paa Lofthus i Hardanger i forbindelse med nominationsmøte. Lærer Skaadrum og stortingsmand Bergersen talte for ca. 200 tilhørere. Desuten holdt vor stortingskandidat lærer Lars Augestad 16 foredrag, Egede Nissen 2, Sverre Krohg 2, pastor Haugerud 1 paa Finse for fuldt hus. Det er første gang arbeiderpartiet har forkyndt socialismen i *disse sneregioner*. Valgforedrag blev holdt av Johan Jakobsen fra Kristiania, Karl Bothun og frk. Tischendorf. Vor kandidat fik 1185 stemmer; en fremgang paa 475 stemmer.

Partiorgan savner vi. Derimot er her et lokalblad «Odda Tidende» (som drives av en privatmand, der som regel forfetter arbeiderklassens sak).

23—2—16.

Torkel Sveinsten

Midthordland kreds arbeiderparti.

Under valgkampen har været avholdt 82 møter med et tilhørerantal av ca. 15000. Ialt har været avholdt 89 foredrag av 15 foredragsholdere.

Av stevner har partiet avholdt to, et paa Nestun, der trods særlig uheldige veirforhold samlet ca. 500 deltagere, det andet stevne avholdtes i Florvaag, Askøen, og samlet et lignende antal tilhørere. Begge stevner ansees vellykket.

18—4—16.

Alex. Andersen.

Voss kredsparti.

Partiet har avholdt 6 vellykkede møter og 4 stevner.

Det er agitation som mangler her i kredsens, og vi savner eget organ. Med mere agitation og eget organ skulde vi her rukket langt. Dette er ogsaa vort maal.

10—3—16.

Ole J. Fosdal.

Søndre Trondhjems amt.

(Amtsparti.)

Uttrendelagens arbeiderparti.

Der er i aaret avholdt ca. 12 stevner i amtet foruten 150 foredragsmøter. Til stevnerne har amtspartiet skaffet 2 à 3 talere. Foredragsmøterne er ogsaa formidlet gennem amtspartiet. Opmøtet har været bra; gjennemsnit ca. 200 til hvert stevne og ca. 100 til hvert foredrag.

I Fosen er der i aarets løp foretat flere agitationsturneer; saaledes har Olaf Oxsvik, Martin Tranmæl, Laurel Skaardal, Elias Volan, O. Eidem og Peder P. Moe foretat reiser derute. Praktisk talt er hele det vidstrakte distrikt bereist i aarets løp. Det er ogsaa lykkedes at stifte endel foreninger derute, saaledes i Hevne, Stadsbygden, Rissen, Hitteren og Sulen. Paa flere andre steder er jordbunden bearbejdet, og naar partiet faar midler tilstrækkelige til at sende en eller flere organisatorer ut i distriktet vil der ganske sikkert kunne paaregnes dannet adskillige nye afdelinger.

Agitationen foran aarets stortingsvalg blev besørget væsentligst av vore egne agitatorer.

Vi opnaadde at erobre Strindens kreds og gjenerobret Guldalens kreds fra borgerpartierne, som ved omvalget i virkeligheden kun var et parti, idet høre i stor utstrækning stemte paa venstres kandidat.

Naar undtages de kommuner i amtet, hvor vort parti har flertal, arbejder vore kommunefraktioner under meget vanskelige forhold. De fleste av vore folks forslag stemmes ubarmhjertig ned bare av den enkle grund, at de er fremsat fra social-demokratisk hold. Heldigvis vokser antallet av repræsentanter for vort parti for hvert valg, og om ikke længe maa vi vel ha flertal i en flerhet av kommunestyrer.

Trondhjem 10—4—16.

Gunnar Kvaal.

Nordre Trondhjems amt.

(Amtsparti med undtagelse av Namdalens kreds som er organisert særskilt.)

Indtrøndelagens arbeiderparti.

Indtrøndelagens arbeiderparti har i 1915 lagt hovedvegten paa at stifte nye partiforeninger for derved at indarbejde forstaaelsen av partiets program og principper. Det er i aarets løp stiftet 4 nye partiforeninger nemlig: Hegre arbeiderparti, Overhallen arbeiderparti, Sandøladalens arbeiderparti og Sandvollan arbeiderparti. Desuten er indmeldt Nessets soc. dem. ungdomslag og Skatval arbeiderforening (Skatval arbeiderforening var en av de gamle arbeiderforeninger). Disse 6 nye foreninger har tilsammen 218 medlemmer. Medlemstallet som ved aarets begyndelse var 850 er nu pr. 31. december 1915 982 mænd og 149 kvinder, tilsammen 1131 medlemmer.

Det bemerkes at i disse medlemstal ikke er medtat Overhallen arb.-parti og Sandøladalens arb.-parti, da disse er indmeldt fra 1. januar 1916.

Av stevner har Indtrøndelagens arbeiderparti arrangert 2, nemlig 1 i Aasen med foredrag av A. Madsen og A. Kalvaa og 1 i Sparbu med foredrag av K. O. Thornes, Kalvaa og J. Aalberg. Disse stevner var efter omstændighetene bra besøkt. Hertil kommer et stevne i Stenkjær med foredrag av Buen og Tranmæl, samt med assistanse av sangkorene i Trondhjem og Stenkjær. Der var ca. 2000 mennesker ved dette stevne, og udmerket stemning. 1. mai demonstrationer var holdt i Meraker, Aasen, Levanger, Værdalen, Inderøen og Stenkjær m. fl. steder. Stor tilslutning og god stemning. Det som mest har sat arbeiderindene i bevægelse i Indtrøndelagen i forrige aar var myndigheternes uhyrlige opræden, m. h. t. utvisningen av redaktør Alfred Kruse, Levanger. Borgerpartierne trodde nok at ved dette skulde «Indtrøndelagens Socialdemokrat» og partibevægelsen i Indtrøndelagen faa et knæk, men glædeligvis har dette virket i motsat retning. Dette samme med de forskjellige klassesdomme har bidraget sit til at baade arbeiderbevægelsen

og dets presse har skudt en rask vækst fremover. Det man mest mangler f. t. er egne lokaler. Dette spørsmål blir mer og mer aktuelt inden for- eningerne og har i det sidste aar bevirket at flere partiforeninger har begyndt at samle til byggefond. Og vi haaper at med gjensidig støtte saa maa dette løses paa flere steder i nær fremtid.

Ved stortingsvalget i 1915 mønstret arbeiderpartiet følgende tal :

Stjørdalen kreds:	2541	stemmer	mot	i	1912	1075	stemmer.
Værdalen kreds:	1936	—	—	—	582	—	—
Snaasen kreds:	1386	—	—	—	487	—	—

Dette viser en voldsom fremgang og med litt god vilje skal Indtrøndelagen i nær fremtid faa sine folk frem. Men agitation maa der til, særlig i utkanterne av de forskjellige kredser, der findes endnu megen brakmark som maa bearbejdes.

John Aalberg,
formand.

B. J. Adde,
forretningsfører.

Nordlands amt.

(5 organiserte kredspartier.)

Søndre Helgelands kredsparti.

Inden søndre Helgeland er i det sidste aar stiftet 3 nye partiforeninger med tilslutning til kredsens samorganisation — der nu bestaar av 8 tilsluttede partiavdelinger.

Der blev under stortingsvalget omdelt valgbrochyrer og avholt en del foredrag av hr. Rich. Hansen. Men han rak dog ikke at bereise hele valgkredsen. I de herreder hvor der er utført det bedste arbeide staa vort parti omtrent paa like fod med de borgerlige, i enkelte endog over venstre i stemmetal.

Cornelius Enge.

Nordre Helgelands kreds arbeiderparti.

Kredspartiets agitation i 1915 har været ført med betydelig større kraft og planmæssighet end noget tidligere aar. Dette skyldes, foruten at aaret var valgaar, væsentlig at partiet har hat tilgang paa nye kræfter og at partiet har hat rikeligere pengemidler, ved bidrag fra landspartiet, end noget tidligere aar. Der er i aarets løp avholdt ca. 40 foredrag av følgende : Eivind Reiersen, red. E. Jørstad, Rich. Hansen, Halvard Arnesen, R. Petersen Øverlie, Redv. Knudtson, Hans Berntsen, stortingsmand P. Balstad, Alfred Madsen og Bernt Storstrand. Foruten disse større møter med foredrag, har der været husagitation paa enkelte steder. Masseutdeling av brochyrer samt spredning av partiblade har desuten fundet sted. Det lyktes ogsaa vort parti at erobre kredsens under trekantet kamp med 2359 st. Den største hindring for en omfattende og frugtbringende agitation er mangelen paa en tidsmessig presse i distriktet. Om partiets kommunearbeide er litet at berette, da partiet, naar undtages i Mo i Ranen, er meget svakt repræsentert i kredsens kommunestyre, men høstens valg vil muligens bringe øket fremmarsj.

23. januar 1916.

K. Petersen Øverlie,
formand.

Søndre Saltens kredsparti.

Av de 96 foredrag, som i 1915 er holdt i kredsens, er de 45 holdt av sekretær Reiersen med et samlet tilhørerantal av 6500. 35 foredrag er holdt av gaardbruker J. Nordvik med et samlet tilhørerantal av 2600. 9 foredrag av partiets stortingskandidat dr. Hegbom med et tilhørerantal av 850. 6 foredrag av stortingsmand Buen med et tilhørerantal av ca. 1500 og 1 foredrag av redaktør Jørstad med 350 tilhørere.

Partiet avholdt 17—18 juli et vellykket arbeiderstevne paa Fineid, hvori deltok ca. 1000 deltagere fra de forskjellige dele av kredsens.

Av Folkets hus er her kun et i kredsens, nemlig Fineid, men her arbeides intens paa at samle midler til et Folkets hus i Sulitjelma og 2 i Valnesfjord.

Valnesfjord 28. april 1916.

H. Trondsen,
p. t. formand.

Vesteraalens kredsarbeiderparti.

Vore stortingskandidater var de samme som i 1912, nemlig smed Ivar Thune og lærer A. Røkenes. I 1912 opnaaddes ved første valg 1061, i 1915 1990 stemmer. Resultatet var efter vor mening ganske godt i betragtning av, at kredspartiets medlemsantal kun er 215.

Hadde vi hat et partiblاد i kredsens vilde resultatet blit endda gunstigere. Vore forenede motstandere hadde nemlig de 3 her mest læste aviser til fuld raadighet.

Idetheletat vil arbeidet komme til at staa i stampe her hvis vi ikke faar et partiblاد for Lofoten og Vesteraalen. Arbeidet for bladsaken er derfor paany besluttet gjenoptat.

Angaaende kommunearbeidet er intet av betydning at berette. Partiet har kun hat nogen faa repræsentanter i endel herreder. I Bø har partiet ganske vist hat majoritet, men arbeidet under noksaa vanskelige forhold.

Melbo 26. jan. 1916.

Ole G. Aanjesen.

Tromsø amt.

(3 organiserte kredspartier.)

Tromsøysundets kredsparti.

Flere lag er stiftet og indmeldt i kredspartiet fra 1. januar 1916. Del er en glædelig vekst. Men mere agitation, mere oplysning kræves. Hertil kræves penger. Hjælp os dertil!

Sørkjosen den 7. februar 1916.

Leonh. Isachsen,
k.org. formand.

Fra byorganisationerne.

Aalesunds arbeiderparti.

Stortingsvalget blev desværre en skuffelse for vort parti, idet vi ved første valg hadde 100 stemmer mindre end ved valget 1912. Ved omvalget opnaadde vi saavidt at holde stillingen fra forrige valg. Dette skyldes i væsentlig grad manglende agitation, idet vi omtrent udelukkende var henvist til lokale kræfter, andet var ikke at opdrive.

I kommunearbeidet har vort parti i første række arbeidet med boligspørsmålet og har ogsaa opnaadt at faa gjennomført endel kommunal bygning. Dog ikke i den forønskede utstrækning. Der har ogsaa gjentagende været gjort krav paa foranstaltninger mot dyrtiden uten man dog har opnaadt noget væsentlig. Av vore programposter er i aaret gjennomført frit skolemateriel og besluttet beregning av et kombinert folkebad og vaskeri.

Bladet «Socialisten» utkommer 2 ganger ukentlig. Det utgives med partiavdelingens godkjendelse av boktrykker Mens Klyve.

Sammen med Molde arbeiderparti og Romsdals kredsparti er avholdt et større stevne paa Orskogfjeldet, som var godt besøkt, særlig av folk fra bygdene. Randolf Arnesen, Olav Oksvik og Anton Alvestad talte.

13—3—16.

Harald Skudvik,
p. t. formand.

Bergens arbeiderparti.

Valgagitationen kom iaar særlig til at dreie sig om militarismen og dyrtiden. Foruten foredrag omdeltes ca. 13 000 valgbrosjyrer, 80 000 ekspl. valgoprop og ca. 90 000 ekstra ekspl. av «Arbeidet».

Stemmetallet for vort parti var ved første valg 10 439 av 28 767 stemmer, hvilket er 36.3 pct. Ved omvalget 11 211 stemmer av 30 238 st. er 37 pct. Ved første valg deltok arbeiderdemokraterne som parti, men trak sig tilbake ved omvalget grundet liten tilslutning. Ved omvalget trak høire sine kandidater tilbake til fordel for venstre undtagen i Nygaards kreds. Vi erobret Nygaard fra høire, men tapte Kalfaret og Sandviken til de borgerlige partier.

Kommunearbeidet har særlig gjældt boligsaken og er der bevilget til yderligere bebyggelse ved det tidligere paabegyndte Rothaugkompleks. Der er indsendt forslag om utarbeidelse av nye boligprosjekter, som for tiden er under behandling. Efter forslag av gruppen er opnævnt husleienævnd. Man har foreslaat, at der henstilles til regjeringen til indføre maksimalpriser og utførselsforbud for byggematerialer. Kommunal kulhandel er foreslaat opprettet og er fortiden gjenstand for komitébehandling. Der er vedtat beslutning om, at gasverket overtar salg av forbruksartikler og at verkets rørlæggervirksomhet utvides til at omfatte ogsaa betalt rørlæggerarbeide. Til at utrede spørsmålet om kommunale kinematografer er nedsat en komité. I anledning av, at kommunale fagchefer under bygningskonflikten ikke indtok lockoutede arbeidere blev der, foranlediget ved interpellation av gruppen,

vedtat at «Bystyret uttaler, at der ved antagelse av arbeidere i kommunens tjeneste udelukkende tages hensyn til vedkommendes dygtighet og ikke til, om vedkommende arbeidssøker er lockoutet eller i streik». Endvidere er forretninger opprettet av fagforeninger git like vilkaar at indgi anbud paa bygningsarbeide utført av eller med kommunal støtte.

Partiets organ «Arbeidet» er besluttet utvidet til mangesidig og er der foretat kjøp av 16-sidig rotationspresse. For samtidig at skaffe bladet en mere forretningsmessig fordelagtig beliggenhet er indkjøpt ny eiendom beliggende ved Torvalmenning. Det er forutsætningen at bladet fra 1. juli 1916 kan utkomme i nyt format.

30—3—16.

Ivar Helleli.

Drammens arbeiderparti.

Der er i aaret indmeldt 2 foreninger med tilsammen 95 medlemmer. Partiet har nu 35 foreninger med 1 550 betalende medlemmer.

Partiets love er nu forandret, idet det blev besluttet at opprette repræsentantskap med et nærmere bestemt antal repræsentanter fra hver tilsluttet forening. Repræsentantskapet har i stor utstrækning avløst partimøterne, idet kun viktigere saker forelægges disse.

1. mai deltok 53 foreninger med ca. 2 000 deltagere i demonstrationen. Paa torvet var fremmøtt ca. 4 000. Talen for dagen holdtes av advokat Ludvig Meyer. En resolution mot voldgiftsloven blev vedtat.

Partiets aarlige stevne holdtes paa Bragernæs torv i forbindelse med arrangement i parken. Stevnets talere var Chr. H. Knudsen og journalist Gunnar Ousland. Der var ca. 1 500 tilhørere. Torsdag 13. mai holdtes møte paa Bragernæs torv for ca. 2 000 tilhørere med foredrag av pastor Herman Haugerud om «Kristendom og krigsmoral». Søndag 25. juli holdtes stevne paa Løkebergene med foredrag av stortingsmand Ribsskog og sekretær Hilt.

I anledning stortingsvalget blev byen inddelt i 20 kredser og ca. 200 agitatorer blev sat i funktion. Herunder blev mange tusen brosjyrer utdelt.

Der blev foran valgene holdt 19 offentlige møter. Foruten stortingskandidaterne holdt følgende foredrag: Johan Jacobsen, Sverre Iversen, journalist Waage, P. Kviberg, Martha Tynæs, fru Nitteberg, Herman Haugerud, Chr. Hilt, G. Ousland, advokat Hjort, stortingsmændene Nagel og Hornsrud.

Ved stortingsvalget 11. oktober fik vore kandidater paa Bragernæs 1 772 stemmer og paa Strømsø 2 074 st. Ved omvalget i sidstnevnte kredse seiret de forenede borgerpartier med 2 423 st., arbeiderpartiets kandidater fik 2 221 st. Ved forlikskommissærvalget gjenvalgtes arbeiderpartiets kandidat, I. Tollefsen. Ved valg paa tilsynsutvalg seiret vort parti ved alle 4 skoler.

Av programsaker er desværre kun 8. post paa programmet gjennomført, nemlig: «Opprettelse av kommunal husmorskole».

Kinematografsaken er iaar behandlet av bystyret. Tiltrods for at flertallet inden den komité som utredet saken, hvorav bokholder Gundersen var medlem, valgt av arbeiderpartiet, hadde kommet til det resultat, at kommunen, ved overtagelse av kinematograferne, kunde ha haap om at tjene over kr. 30 000.00 aarlig og flertalsindstillingen var anbefalt av magistraten, blev forslaget forkastet av bystyret.

Gruppens medlemmer har iaar som i tidligere aar været stillet frit ved behandling av saker som falder ind under programmets punkt 6: «Bekjæmpelse av drikkeondet o. s. v.» Av den grund har gruppens stilling til denne programpost været noget uensartet. Nye retter til salg og skjænkning av alkoholsvakt øl har som regel ikke møtt særlig motstand, om end enkelte av gruppens medlemmer ogsaa har stemt mot disse. Derimot har gruppen været enig om at stemme mot alle nye retter til salg eller skjænkning av sterkere ølsorter m. v.

Det kan nævnes, at gruppen foreslog ved sidste bykassebudgets behandling, at der stilles kr. 5 000.00 til raadighet for formandskapet til hjælp for dem som paa grund av de ekstraordinære dyre tider eller paa grund av nøitralitetstjeneste kommer i nød. Forslagets sidste del blev vedtat. Beløpet blev nedsat til kr. 2 500.00.

Aaret 1915 har været et kampaar i politisk henseende. Om resultaterne ikke er som ønskelig kunde være, maa det dog siges at partiets stilling er god, tiltrods for at vi gik til valg paa en saa revolutionær post som avvæbning midt under en verdenskrig. Paa grund av valget er partiets administration væsentlig viet denne sak.

Drammen 22—1—16.

Arnt Moss.

Anders Hjertenæs.

Fredrikshalds arbeiderparti.

Fredrikshalds arbeiderparti bestod ved aarets utgang av 8 foreninger med tilsammen 223 medlemmer. Den største del av fagforeningerne staar endnu utenfor.

Tiltrods for vanskelige forhold har partiet vist evne til at gjøre sig gjældende baade ved valgene og i det kommunale liv. Ved stortingsvalget fik saaledes partiets kandidat 380 stemmer mere end ved første valg i 1912 og ved omvalget 366 stemmer mere, men da de slog sig sammen, fik høre stortingsmanden denne gang med 372 stemmers overvegt.

I kommunestyret har arbeiderpartiet 19 representanter og er bystyrets største gruppe, idet høires og frisindedes fællesgruppe ogsaa har 19. Av større saker som partiet tok op i det forløpne aar og fik gjennomført, anføres de to kommunale kinematografer, som begyndte sin virksomhet 1. januar 1916 og som gir de bedste løfter.

Partiet har imidlertid lidt meget under savnet av et eget stedlig partiorgan.

Med partihilsen
Andreas Hanssen.

Hamar arbeiderparti.

Søndag 30. mai arrangerte partiet et stort stevne i Hamar park, hvor der holdtes 2 foredrag av stortingsmand Buen. Tiltrods for uheldig veir var stevnet besøkt av ca. 1700 mennesker.

Sammen med Hamar kooperative selskap arrangertes 27. juni 1915 et stevne paa Hovinsholmen i Mjøsen. Paa dette stevne blev der holdt foredrag av fru Kata Dahlstrøm fra Stockholm. Gunnar Ousland og advokat O. Dehli.

Ved valget opnaade partiets kandidater 971 av 2857 avgivne stemmer. Dette betegner en absolut fremgang paa 252 stemmer (35 pct.). Vort parti hadde 6 pct. større fremgang end de andre partier tilsammen.

Vort kommunale arbeide iaar kan ikke opvise store positive resultater, da vore synsmaater møtes av en kompakt motstand fra det konservative flertals side.

Under budgetbehandlingen i 1915 optok vi forslag om at kr. 2000 til kur og pleie for ubemidlede, som ikke før var fattigunderstøttet, blev overført fra fattigbudgettet til sundhetsvæsenet. Kr. 1000 blev bevilget i dette øiemed. Efter forslag av os er kr. 1000 bevilget til begyndende tandpleie for folkeskolens barn. Likesaa er daglig skolebespisning indført fra skoleaarets begyndelse ifjor. Vort forslag om at bevilge kr. 600 til læsestuer for barn blev nedvotert.

Vi foreslog ifjor vaar at der skulde nedsættes en komité til at utrede spørsmålet om kommunal handel med brændsel. Dette blev nedstemt. Derimot blev et forslag av os ved en interpellation i bystyret om, at formandskapet skulde iverksætte midlertidige foranstaltninger for at avhjelpe dyrtiden vedtat. Kommunen har latt foreta indkjøp av kul som forhandles av Hamar kooperative selskap og endel ved som forhandles av kommunen selv. Melkeforsyningen er ogsaa for tiden under overveielse i formandskapet.

Der er efter forslag av os nedsat to komiteer til at utrede boligspørsmålet. Deriblandt kommunal bebyggelse for fattigvæsenets behov og for at skaffe hus til familier med mange barn.

Hamar 4—2—16.

Andr. Pedersen.

Haugesunds arbeiderparti.

Vi gik frem med 500 stemmer ved valget, men høre stemte med venstre, og reddet derved situationen.

Kommunearbeidet har efter omstændighederne været bra, naar vi tar i betragtning den situation som vi er oppe i. Saaledes kan nævnes, at i denne periode har vi faat oprettet kommunal fiskehandel og formandskapsbeslutning for at bevilge kr. 100,000 til arbeiderboliger. Vi har endvidere faat nedsat en komité som skal utrede spørsmålet kommunal kulhandel, likeledes en komité som skal utrede spørsmålet kommunal kinematograf. Spørsmålet skolebespisning er under utredning.

23—3—16.

Hans Næss.
formand.

Holmestrand's socialdemokratiske forening.

Vort parti optraadte for første gang ved stortingsvalget forrige aar, og opnaadde vi da 142 stemmer.

I bystyret har vi 2 repræsentanter.

21—1—16.

Anders Kristiansen.

Hortens arbeiderparti.

Der er avholdt 16 politiske møter med foredrag av fru Frogner, Chr. H. Knudsen, redaktør P. Moe-Johansen, partiets kandidater K. J. Knudsen og mek. H. B. Haraldsen, Adolf Indrebø og Ole O. Lian.

Ved siden av dette har ogsaa arbeiderpartiets udmerkede kvindeforening arbeidet ihærdig med avholdelse av flere vellykkede møter. Dette udmerkede arbeide bevirket en øket tilslutning til arbeiderpartiets politik, idet vore kandidater erholdt 1118 stemmer ved 1. valg og 1165 stemmer ved omvalget.

Kommunearbeidet har paa grund av de ekstraordinære forhold som hersker, været henvist til det almindelige jevne kommunearbeide. Det skal dog nævnes, at formandskabet har nedsat en komité til at utarbeide forslag til oprettelse av kommunal kinematograf. Likeledes er paa forslag av vor gruppe nedsat en komité til at utarbeide og fremkomme med forslag til oprettelse av kommunal kul- og kokshandel.

Partifælle K. J. Knudsen som har indehat stillingen som byens ordfører i to aar og ledet kommunens arbeide fuldt tilfredsstillende, frabad sig gjenvalg for 1916, likesom vor gruppe ogsaa fandt, at man ikke burde søke overtta denne stilling, saa længe man — i henhold til sidste landsmøtets beslutning — ikke hadde halvparten av bystyrets medlemmer.

1. mai-demonstrationen var ogsaa iaar udmerket. Talen for dagen holdtes av urmaker Petter Nilssen fra Lillehammer.

Vort partiorgan «Daggry» har i 1915 hat en tilfredsstillende utbredelse. Den mindre gode økonomiske stilling som bladet befandt sig i ved aarets begyndelse har bedret sig betydelig, trods handelsstandens stiltiende boykot av bladet for annonser. Enkelte av stedets handlende har dog brutt denne boykot.

7—2—16.

S. Thorsæt,
formand.

N. Nilsen,
sekretær.

Kristiania arbeiderparti.

Styret har bestaaet av Gunnar Ousland, formand, Carl Øien, sekretær, Karl A. Olsen, viceformand, Johan Jacobsen og fru Sigrd Thommassen.

Der er i aaret holdt 13 repræsentantskapsmøter og 6 fællesmøter med kreds- og kvindeforeningsstyrerne.

Medlemsantallet

var ved utgangen av 1914: 14 607 mænd, 2534 kvinder, tilsammen 17 141 fordelt paa 123 foreninger. Ved utgangen av 1915 var det steget til 15 791 mænd.

2948 kvinder, tilsammen 18 739 fordelt paa 129 foreninger. En økning i aaret med 6 nye foreninger og 1598 medlemmer.

1. mai-demonstrationen

avholdtes paa *Bislet idrætsplads* med postmester Egede Nissen og bestyrer Sverre Iversen som talere. Deltagelsen var nogenlunde god. Der blev solgt 12 594 togmerker. Om aftenen avholdtes en vellykket fest i Folkets hus med festtale av fru Kolontay fra Rusland. Om formiddagen arrangertes barnekonsserter kombinert med mindre barnetog i de forskjellige kredser.

Overskuddet av 1. mai-demonstrationen blev 1655.64.

17. mai-stevne

avholdtes i likhet med foregaaende aar i Ekeberg. Dagens merke var den populære røde rose, som solgtes i et antal av 19 512.

Talere ved stevnet var stortingsm. A. Buen og forretningsf. Ole O. Lian.

Agitationskurser

iverksattes ute i kredsene og holdtes gaaende fra slutten av april til midten av mai maaned, med foredrag om stortingsprogrammet med det formaal at dygtiggjøre interesserte partifæller for husagitationen.

Møter og stevner.

Foruten et større stevne avholdt i juni paa Fredriksborg er der avholdt 45 almindelige friluftsmøter med 73 foredrag. Av andre valgmøter avholdtes 63 med 90 foredrag. Desuten blev avholdt 14 foredrag i foreninger, saaledes at det ialt blev avholdt 122 valgmøter med 184 foredrag.

Dertil kommer 15 søndagsmøter med populære foredrag og 80 foredrag i kursene. Det blir ialt 217 møter med 280 foredrag.

Husagitationen

blev ikke saa effektiv som forutsat, da de 5 kredsforeninger tilsammen kun raadet over 400 agitatorer. Men tiltrods herfor blev det gjort meget for *«Social-Demokraten»*s utbredelse, som fik mange nye abonnenter.

Valget hadde følgende resultat sammenlignet med 1912:

Kreds	Arbeiderpartiet			Høire			Venstre		
	1912	1915	Stigning	1912	1915	Stigning	1912	1915	Stigning
Oslo	5386	9281	3895	2353	3236	883	602	922	390
Grünerløkken . .	6726	8668	1942	043	2886	843	900	941	41
Gamle Aker . . .	6155	7953	1798	6758	11458	4700	1868	1741	+ 127
Hammersborg . .	3988	5530	1542	4989	7105	2116	1322	1039	+ 283
Uranienborg . . .	1144	1888	344	8543	12960	4417	915	1138	223
Sum	23799	33320	9521	24686	37645	12959	5607	5851	244

Stillingen blev saaledes den samme som tidligere, idet høire beholdt de 3 kredser og Arbeiderpartiet de 2. Valget avgjordes uten omvalg.

Ved skoletilsynsvalgene

blev samtlige de av arbeiderpartiet opstillede kandidater valgt med undtagelse for 2 skolers vedkommende.

Ved forlikskommisærvalget

seiret arbeiderpartiets kandidat Gunnar Ousland med 9716 stemmer. Høires kandidat fik 7709 stemmer.

Barnelaget

tæller over 400 medlemmer og har sine møter hver søndag i Folkets hus. Laget har dannet eget sangkor.

Det kommunale repræsentationsfond

har i aaret hat en indtægt av kr. 841.97 og en utgift av kr. 312.00. Fondets beholdning er nu kr. 1190.09.

Den soc. dem. aftenskole

har fortsat sin virksomhet i 1915 med 2 klasser samt et fortsættelseskursus. Skolens bestyrer er fremdeles lærer Per Kviberg.

Leieboerutvalget.

Vaaren 1915 blev der vedtat endelige love for De samvirkende fagforeninger og Kristiania arbeiderpartis fællesarbeide med hensyn til hævvelse av de organiserte arbeideres leieboerinteresser. Og leieboerutvalget har bestaat av D. Jensen, Karl A. Olsen, Karl Jakobsen, Randolf Arnesen og Aksel Magnussen. D. Jensen har fungert som formand.

Den av utvalget i 1914 indsendte henstilling til formandskapet om kommunal regulering av leiepriserne førte ikke til noget resultat, hvorfor man i november 1915 sendte en deputation til statsministeren med krav om en regjeringsforordning med paabud om forbud mot husleiepaalæg og opprettelse av et kommunalt kontrolorgan, som ogsaa maatte faa ret til at nedsætte allerede eksisterende urimelige husleier. En forordning i denne retning blev da ogsaa utfærdiget 17. december og av Kristiania kommune besluttet anvendt. Leieboerne hadde saaledes vundet sin første seir. Og husleieloven med videregaaende reguleringer er nu vedtat.

Partiets avholdskatè

har trods dyrtiden gaat ganske godt. Omsætningen i 1915 var kr. 65 384.09. Utgifterne var kr. 61 496.04. Overskud kr. 3888.05.

Regnskaperne

viser, at de samlede indtægter — plus en beholdning fra forrige aar av kr. 1789.37 — har været kr. 29 956.56 og utgifterne kr. 29 915.24. Beholdning ved aarets utgang kr. 41.32. De store uttællinger skyldes foruten stortingsvalget de mange gjøremaal, som partiet har sat i virksomhet, og hvorom flere ikke er nævnt noget om i denne kortfattede oversigt.

Gunnar Ousland,
formand.

Carl Øien,
sekretær.

Kristiansands arbeiderparti.

1. mai feiredes iaar som tidligere med barnetog om formiddagen og demonstrationstog om eftermiddagen. For barna talte Ø. Øisang; talen for dagen holdtes i Ekelunden av C. Jeppesen. Om kvelden var der folkefest i Turnhallen for propfuldt hus.

Et stevne holdtes paa Evje 22. august, der fik stor tilslutning fra befolkningen i Sætersdalen, saavel ovenfor som nedenfor Evje og var av betydelig agitatorisk virkning baade for stortingsvalget deroppe og «Sørlandets Social-Demokrat». Talere paa stevnet var Martha Tynæs, E. N. Bonn og Ola Solberg.

Agitationen for stortingsvalget ledes av partiet og kredsstyrene. Valgforedrag blev holdt av redaktør Bie, fru Martha Tynæs, stortingsmand Bergersen, sekretær Rungstad, O. Brunvand, G. Gundersen, A. Thørtveit. samt 3 foredrag paa byens torv av E. N. Bonn og redaktør Solberg og et foredrag like før omvalget av kandidat Lundgaard.

Ved valget blev venstres og avholdsfolkets kandidat i Baneheiens kreds valgt med 1385 stemmer. Arbeiderpartiets kandidat i denne kreds, O. Brunvand, fik 945 stemmer. I Fæstningens kreds fik ved første valg arbeiderpartiets kandidat, A. Thørtveit, 537 stemmer.

I begyndelsen av dette aar er der dannet en samorganisation av byens fagforeninger med eget styre og eget repræsentantskap. Tre nye foreninger er indmeldt i Kristiansands arbeiderparti.

Partiet bestaar nu av 23 foreninger med et medlemstal ved utgangen av 1915 av 829 mænd og 107 kvinder.

Abonnentallet paa «Sørlandets Soc.-Dem.» er øket jevnt gjennom aaret. Foruten før stortingsvalget er der ogsaa i november drevet en mere omfattende, planmæssig agitation for at skaffe nye abonnenter saavel i byen som paa landet.

Da O. Øisang fratraadte sin stilling i bladet i juni, ansattes Ingvald Jakobsen som redaktionssekretær.

Kristiansand S., 17. januar 1916.

E. N. Bonn,
formand.

Oluf Kristiansen,
sekretær.

Larviks arbeiderparti.

I anledning valget blev der avholdt en række foredrag bl. a. av Sverre Iversen, Gunnar Ousland, redaktør Berg, Oskar Andersen og P. O. Løkke.

Av kommunale saker som partiet har arbeidet med kan nævnes kommunalt indkjøb av kul, som desværre strandet paa borgerpartiernes motstand.

For vort presseorgan «Nybrot»s vedkommende kan 1915 sies at være et merkeaar i dets historie, da det ut paa høsten blev utgit som dagblad. Dets økonomiske stilling har i aarets løp forbedret sig betydelig under red. P. O. Løkkes ledelse. Lokalforbindelse med Sandefjord har vist sig og være en heldig ordning og med enkelte partiføllers energiske agitation har «Nybrot» fordoblet sit abonnentantal.

19. april 1916.

I. Hotvedt,
sekretær.

Lillehammer arbeiderparti.

Efter forslag av bystyregruppen er der indført undervisning i et fremmed sprog — tysk — i folkeskolens øverste afdeling.

Likeledes efter forslag av gruppen blev der paa budgettet 1915/16 opført 4000 kroner til forpleining av ubemidlede tuberkuløse patienter paa byens tuberkulosehjem.

Der er nedsat en komité paa 5 medlemmer til at utrede spørsmålet om eget partiorgan for Lillehammer og omliggende distrikter.

Ved stortingsvalget utgav partiet eget organ «Valget» som utkom 6 ganger i 750 eksemplarer.

Vi avholdt et stort stevne paa Maihaugen 4. juli med foredrag av Hageland og sekretær Sverre Iversen.

Partiet har paabegyndt agitationen i Gudbrandsdalen.

23. januar 1916.

Iver Hansen,
formand.

S. A. Ruud,
sekretær.

Molde arbeiderparti.

Partiet har i aaret hat et medlemstal av 65 fordelt paa 5 foreninger.

1. mai-demonstrationen hadde 360 deltagere, talen for dagen holdtes av Gudmunsen fra Bergen.

Der har i aarets løp været avholdt 1 fællesmøte med Romsdals socialdemokratiske kredsparti, og et stevne med Aalesunds arbeiderparti og Romsdals socialdemokratiske kredsparti som avholdtes paa Ørskogfjeldet. Der har av partiet været arrangeret 5 foredrag i valgkampen, henholdsvis av Randolf Arnesen, stortingsmand Samuelsen og Olaf Øksvik. Foredragene har været besøkt av ca. 2 à 300 tilhørere. Naar resultatet av valget ingen fremgang viser saa skyldes maaske dette for en del den snobbethet som turisttrafiken og de militære gjennom aar har skapt. Dog synes det saa at der i det sidste er kommet større interesse for bevægelsen.

Partiet arrangerte en basar til indtægt for «Folkets hus» der bragte et utbytte av kr. 650,00.

Molde 18. mars 1916.

S. Bjerkestrand.

Porsgrunds og omegns samorganisation.

Man maa gaa tilbake til partiets første aar, 1904 og 1905 for at finde et sidestykke til den bevægelse som blev reist i 1915, og som kulminerte i vor mønstring av ca. 500 i oktober. Der blev deltat i begge valg. Henimot et snes talere var i ilden, og besøket ved hvert møte kan sættes til 2 à 300 i gjennemsnit. Vi fældte venstre, mens venstres allierte — det officielle arbeidsfolk — fældte sig selv. Det blev hørevalg. Et stort arbeide blev gjort ikke mindst av ungdomslaget.

I kommunen er følgende saker lagt over fra 1915. Sykepleien, som ventes løst, kommunale kinoer, om hvilket det samme gjælder, vor dyrtidspolitikk som er i et godt spor, byutvidelsen som forutsættes tat op av tinget iaar og vil bringe os magten i 1918 og 1919.

Til Bratsberg-Demokratens utvidelse er reist en sum av 1 000 kroner. Bladet har fast redaktion paa stedet, betydelig offentlig avertering og et jevnt stigende abonnentantal.

Paa sportspladsen indleddes valgkampen med et stevne av ca. 700. Ungdomslaget hadde et par friluftsmøter paa aasen. Ellers er Folkets hus benyttet, og det trækker bra.

Organisationsarbeidet har lagt kanske det største beslag paa kræfterne i aaret som gik. Og partiorganisationen er nu paa vei til at bli oparbeidet til en respektabel styrke. Naar Samvirkende fagforeninger før eller senere finder tiden inde til at slutte sig officielt til den politiske bevægelse vil gjennembruddet være sket. Til høsten vil ungdomsforbundets distriktsmøte bli lagt hit. Der forberedes i disse dage en serie av partimøter til diskussion om kommunale spørsmåal. Vi tør til høsten vente at øke vor repræsentation i bystyret (fra nu 4 av 28) til ca. 10. Vi har vinden med os.

Porsgrund 4. januar 1916.

Alf Aakermann,
f. t. formand.

Sarpsborg arbeiderparti.

Ved valget mønstret vort parti 1761 stemmer, hvilket er 167 stemmer mere end ved stortingsvalget i 1912. Ikke desto mindre erobret de forenede borgerpartier kredsen fra os med et flertal paa 53 stemmer.

Aarsaken til nederlaget skyldes foruten en kraftig forsvarsagitation fra motpartens side, at vore partifæller i tillid til det store flertal ved forrige valg delvis forsømte husagitationen, som motstanderne utnyttet saa meget bedre.

Fra kommunearbeidet er litet at berette. Krisen i forbindelse med den begrænsede skatteprocent har vanskeliggjort et effektivt reformarbeide. Vi

har oprettet kommunale kinematografer og sat igang — fra høsten av — midlertidig kulhandel. Et nyt tidsmæssig hjem for gamle og arbeidsudygtige staar paa det nærmeste færdig.

I juli maaned holdtes et større stevne med tilslutning fra store dele av amtet.

Sarpsborg i mars 1916.

Ludv. Enge,
f. t. formand.

Skiens arbeiderparti.

Gruppen har stillet forslag om, at de forskjellige komiteer, utvalg m. m. skulde sammensættes efter forholdstalsprincippet. Forslaget blev heftig bekjæmpet særlig av venstrepartiet; men det gik igjennem, og arbeiderpartiet har nu faat repræsentanter ind i samtlige komiteer og utvalg, som staar i forbindelse med formandskap og bystyre.

Av større saker, der har været under behandling i denne periode kan nævnes: Spørsmålet om kommunens overtagelse av salg av elektrisk utstyr, samt installation. Det lykkedes gruppen at faa flertal for sine synsmaater med hensyn til salg av elektrisk utstyr, medens forslaget om installation faldt imot vore stemmer. Under budgetbehandlingerne har gruppen reist en prinsipiell debat om kommunaløkonomi, og vi mener at nedsættelsen av et finansutvalg er en frugt av vort arbeide.

I perioden er foretat et par større eiendomskjøp for kommunens interesser og i forbindelse med en ny skolebygning for de nordre bydele og indrettet kun for formiddagsundervisning.

Av skolespørsmaal har gruppen medvirket til en heldig løsning av fortsættelsesundervisningen, idet der er oprettet en ny klasse ved folkeskolen, der vil komme til at øke kundskaperne ikke saa litet.

Ved partifraktionens hjælp er oprettet husmorkurser for voksne kvinder.

Samtlige øl- og vinutskjænkninger og utsalg har tidligere været nedstemt og alle andragender om skjænkning og salg av rusdrik (alkoholsvakt øl iberegnet) har gruppen været med til at forkaste.

Det bør nævnes, at de utkommanderte militære, efter gruppens forslag, faar saapas understøttelse, at det tilsammenlagt kan bli en almindelig dagløn.

10. mars 1916.

Peder Karlsen,
formand.

K. Hennum,
sekretær.

Stavanger arbeiderparti.

I repræsentantskabsmøte 23. mars 1915 valgtes Hans Olsen til formand, M. Jørgensen til kasserer, A. Wirik til sekretær og Johs. Meling til viceformand; øvrige styremedlemmer blev fru Sebø, Bernt Pedersen, B. Marvik, O. Schibstad, Johan Rasmussen og C. Strøm.

1. maidagen feiredes under stor tilslutning som vanlig.

Det festlige arrangement var yderst vellykket og gav som økonomisk resultat et nettooverskud av kr. 869.15, hvorav bevilgedes kr. 25 til «Samvirkendes» sangforening, 200 kroner avsat til 1. mai fond og kr. 100 til *John Tahne Sivilands bauta* som blev reist paa Ladegaards kirkegaard paa hans grav søndag 3. oktober 1915.

Midlerne er skaffet tilveie ved bidrag av partiforeninger, forbruksforeninger, partikassen, private samt en bevilgning paa 200 kroner fra Stavanger kommunestyre.

Ved forlikelseskommisærvalget seiret arbeiderpartiet, idet begge vore kandidater d'hr. Magnus Carlson og E. Sandberg-Eriksen blev valgt.

Til at lede høstens stortingsvalg valgtes et kredsstyre for hver kreds. Som mandtalsførere fungerte G. Pedersen og B. Thomassen, henholdsvis for Verkets og Holmens kreds. Der blev avholdt en række møter. Av utenbys talere kan nævnes Chr. H. Knudsen, Ole O. Lian, lærer Hoopp og frk. Tischendorf.

Ved første valg gjenvalgtes Johan Gjøstein til stortingsmand med 3460 st., og slap vi saaledes omvalg i denne kreds.

Ved omvalget i Holmen kreds rak vi trods et intens arbeide ikke at faa vor kandidat hr. Egede Nissen valgt.

Av saker paa vort kommuneprogram, som er gjennomført i aarets løp, kan nævnes *skolebarns bespisning*, opprettelse av aftenskoler for arbeiderungdom, kommunal fiskehandel og utvidelse av tandpleien. I en række andre programposter er fremsat forslag i formandskapet av vore repræsentanter.

Vort blad «1ste Mai»s fremgang har været tilfredsstillende. Anskaffelsen av den nye rotationsmaskine bragte os selvsagt en betydelig økning i driftsutgifterne, men til gjengjæld har vi faat en avis som vi kan ha glæde av og som maa gjøre det let for vore partiføller i by og bygd at skaffe «1ste Mai» ind i tusener av hjem, som endnu kun abonnerer paa høire- og venstreaviser.

Ved valget av ordfører og viceordfører for 1916 blev begge vore kandidater valgte, Egede Nissen som ordfører og Ole Jakobsen som viceordfører. Totalisternes repræsentant hr. S. Løge stemte paa Egede Nissen, i motsatt fald hadde valget bliit avgjort ved lodtrækning.

Partiets nylig avholdte basar gav et nettooverskud av kr. 1987.81.

Stavanger 13. mars 1916.

Hans Olsen,
p. t. formand.

A. Wereide,
p. t. sekretær.

Trondhjems arbeiderparti.

Valget viste en fremgang for vort parti, som var betydelig større end for nogen av de andre partier. Mens tilveksten for høire var 1853 og for venstre 361, mønstrer vi 2602 stemmer mere end i 1912. Vi er nu rykket op til at bli det sterkeste parti med 263 stemmer mere end høire og „frisindede“.

Allikevel blev resultatet av valget det, at høire fik 3 og vi bare 1 repræsentant. Baklandets kreds (3. kreds) maatte ogsaa iaar paa omvalg. Ved første valg manglet der 87 stemmer paa absolut flertal. Ved omvalget gik høire og venstre sammen, og resultatet blev at disse seiret og erobret tilbake den kreds, som vi vandt ved omvalget i 1912.

Under valgagitationen blev en række vellykkede møter avholdt.

Av større saker, som av vor kommune-fraktion er arbeidet frem, kan nævnes: *Kommunal kulhandel*. Denne har vist sig, tiltrods for den korte tid man har at peke paa, som en udmerket foranstaltning for at holde priserne paa kul nede. Trondhjem har nu, saa vidt vites, den billigste kul av samtlige landets byer. — Kommunal skolebespisning for folkeskolens barn er nu bragt i havn. Likesaa fortsættes der med kommunal bygning av boliger, skjønt dette gaar altfor smaat i forhold til den almindelige bolignod, som raader.

I anledning krisen har en række av forslag været fremmet av vor kommune-fraktion. Størst betydning vil muligens beslutningen om kommunal fiskesalg faa.

Partiets organ „Ny Tid“ har ogsaa iaar tiltrods for alle retsforfølgninger hat fremgang. Alle disse domme har bare bevirket, at vor kritik og ideer er bliit ført videre utover og samlet nye tilhængere til arbeiderklassens frigjørrelseskamp.

12. mars.

Styret for Trondhjems arbeiderparti.

Halvard Olsen,
sekretær.

Tromsø arbeiderparti.]

I kommunen har vort partis arbeide nærmest formet sig som agitation. Vi har kun 9 av 44 repræsentanter. Bladet «Nordlys» er overtat av kreds-partierne i Tromsø amt og os fra dets tidligere eier A/S «Nordlys». Bladet

ledes nu av et styre valgt paa fællesmøte. Til forretningsfører og ansvarlig redaktør valgtes Jørgen Hustad. Bladet arbeider tungt paa grund av den lange stans i 1915 der bragte store gjældsstiftelser.

Et stevne var arrangert i anledning stiftelsen av Nord-Norges fiskerforbund. Der var mindre tilslutning end paaregnet; men redaktør Vidnes og Ole O. Lian talte under stor tilslutning.

Tromsø 2—4—16.

Harald Pedersen.

Tønsberg arbeiderparti.

Byen var i anledning valget inddelt i 90 roder. Ved stortingsvalget 11. oktober blev paa vore kandidater avgit 1122 stemmer og ved omvalget 1425, mot i 1912 ved første valg 811 og ved omvalget 934 stemmer.

Partiet har fremsendt til Tønsberg formandskap en fornyet henvendelse angaaende forandring av skattetabellen. Siden partiet for vel halvandet aar siden fremkom med forslag herom, hadde man intet hørt. Henvendelsen resulterte i, at der av formandskapet blev nedsat en komité til at arbeide med saken, og denne komité indstiller nu til bystyret at vedta forandring av ligningsreglerne i overensstemmelse med arbeiderpartiets forslag.

12—3—16.

Inga Gulbrandsen, sekretær.

Vardø socialdemokratiske fisker- og arbeiderforening.

Ved sidste stortingsvalg utfoldede foreningen en stor og energisk agitation, hvorved vi beholdt stillingen fra før.

Partiet er i minoritet i bystyret, hvorfor det der ikke har nogen nævneværdig indflydelse.

Foreningen har 2 ganger henvendt sig til bystyret med forslag om at dette burde sørge for at lindre dyrtiden ved indkjøp av de mest nødvendige forbruksartikler. Disse henvendelser har været nytteløse. Foreningen har derhos sendt regjeringen en skarp protest mot avgift paa fiskeprodukter.

Med hensyn til presseforholdene saa er disse saadan: Her i byen utgives en avis «Finmarken», der er socialistisk organ, men eies av privatmand og drives for hans regning. Foreningen benytter udelukkende dette blad for sine interesser.

Foreningen sender herved centralstyret sin tak for den støtte, der er ydet os ved at stortingsmand Buen var her og holdt foredrag og irettela arbeiderpartiets program paa en saa indlysende og grei maate.

Vardø 16—3—16.

Med partihilsen
J. M. Gundersen.

Arbeiderpartiets kvindeforbund.

Kvindeforbundets 11. landsmøte avholdtes onsdag 26. mai i Trondhjem. Protokol over landsmøtets forhandlinger er trykt og omsendt til vore avdelinger. — Den 16. februar arrangerte kvindeforbundet møte i anledning de nye barneloves behandling i stortinget. Dette blev avholdt i Folkets hus' store sal, som var fylt til trængsel. Taler holdtes av fru Schreiner, Carl Bonnevie, Magnus Nilssen og fru Martha Tynæs. En resolution til fordel for odels-tingets beslutninger i denne lov blev sendt stortinget, likesom kvindeforbundet lot trykke 300 lister, der blev omsendt til vore avdelinger og partifæller. Paa disse blev samlet ca. 2000 underskrifter, der likeledes blev indsendt til stortinget under lovens behandling. Paa den internationale kvindedag 7. mars arrangerte kvindeforbundet møte i Folkets hus' store sal til fordel for *freden*. Møtet var besøkt av 1000 tilhørere. Der var sendt indbydelse til Sverige, Danmark, Tyskland, Rusland og England om at sende repræsentanter til dette møte. Fra Tyskland og England fik man svar tilbake, at disse under de nuværende forhold ingen kunde sende. Fra Rusland deltok fru Kollontay og fra Sverige frk. Anna Lindhagen. Fra Danmark kom meddelelse om at de dernede arrangerte et lignende møte. Talere paa vort møte var fru Kollontay, frk. Lindhagen og fru Martha Tynæs. Møtet vedtok enstemmig en resolution, hvori kvinderne kræver fred. Til dette møte indkom hilsningstelegrammer fra en række kvindelige organisationer og partifæller i Europa. — Torsdag 18. november arrangerte kvindeforbundet et møte i Folkets hus' lille sal med foredrag av fru Katti Anker Møller over emnet «Moderskapets frigjørelse». Til dette møte hadde kun kvindeforbundets medlemmer adgang. — Kvartalsmøte for kvindeforbundets Kr.-avdelinger avholdtes mandag 29. november. Paa dette møtes var optat spørsmålet fra landsmøtet «Seksuel undervisning som fag i skolen». Fru Fernanda Nissen redegjorde for hvad Kr.-a skolestyre hadde vedtat i dette spørsmål. — I anledning stortingsvalget utførte forbundet en planmæssig agitation saalengt midlerne strakte til. Saaledes foretoges en turné til avdelingerne i Smaalenene med fru Frogner som foredragsholder. Hun holdt ialt 8 foredrag for tilsammen ca. 1800 tilhørere. Fru Hagmann foretok en turné fra Drammen til Skien, Not-

odden og Rjukan med ialt 13 foredrag for ca 1900 tilhørere. Av disse foredrag var et om «Kvinderne og fagorganisationen», avholdt av den kvindelige fagforening paa Rjukan. Fru Kjøs holdt 4 foredrag paa følgende steder: Hønefoss, Jevnaker og Høgsund. Disse møter var godt besøkt. Fru Tynæs foretok en turné paa Sørlandet for partiet og kvindeforbundet i fællesskap. Ialt avholdt hun her 13 foredrag for tilsammen ca. 2200 tilhørere. Av fru Nitteberg blev avholdt ialt 30 foredrag for tilsammen 4010 tilhørere. Av disse var 6 foredrag om «Fagorganisationen» for tilsammen 1030 tilhørere. Endvidere blev avholdt 2 foredrag oppe i Solør av fru Frogner. Paa disse turneer blev der stiftet ialt 6 kvindeforeninger i tilslutning til partiet. Foruten disse foredrag, som her er nævnt, blev der avholdt en række foredrag av fru Tynæs, fru Hagmann, fru Frogner og ogsaa andre av forbundsstyrets medlemmer.

Forbundet lot trykke et oprop til kvinderne i et antal av 60 000 eksemplarer, som blev utdelt i agitacionsøiemed baade i Kristiania og overalt hvor forbundet har avdelinger.

Resolutionen fra landsmøtet fra Avisbudenes forening om avskaffelse av søndagsavisernes ombringelse er oversendt stortinget. Til kirkedepartementet har forbundet sendt en henstilling om at den komité som er nedsat til at behandle og komme med forslag til forbedringer ved vore skolehjem for vanrøgtede og vanartede barn — maa bli supplert med en kvinde. Svar var indkommet til forbundet, hvori der meddeles at der vil bli tat det fornødne hensyn til vor henstilling.

Da fabriktilsynsloven var oppe til behandling oversendte kvindeforbundet en resolution, hvori man krævet natarbeidet for kvinder i industrien forbudt ved lov.

Kvindforbundet har ved sekretæren været repræsenterert i en komité, nedsat av landsorganisationen, for at gi sin uttalelse til forslaget til lov om industrielt hjemmearbeide, som er sendt departementet.

I aarets løp er 14 avdelinger med et medlemsantal av 237 tilmeldt forbundet. 2 avdelinger er gaat ut av forbundet. Forbundet tæller ved aarets utgang 70 avdelinger med tilsammen ca. 2300 medlemmer.

Bladet «Kvinden» utkommer 1 gang maanedlig og trykkes i et oplag av 4000.

Helga Nitteberg, forretningsfører.

Stortingsvalgene 1915.

Stortings-

Land-

Valgkreds	1903	1906		1909		1912				1915			
	Arb. partiets stemmer	Arbeiderpartiets st.		Arbeiderpartiets st.		Godkjendte stemmer		Arbeiderpartiets st.		Godkjendte stemmer		Arbeiderpartiets st.	
		1. valg	omvalg	1. valg	omvalg	1. valg	omvalg	1. valg	omvalg	1. valg	omvalg	1. valg	omvalg
Eidsberg		158	2	318		3340		363		3695	4185	736	527
Ide og Marker		134	1	377	386	3554	4072	708		4060	4912	1056	1153
Tune	13	426	7	1045	1494	4530	5817	1640	2247	5976	6631	2303	3011
Glemminge		622	700	1613	2126	5172	5457	2369	2902	6090		3288	
Rygge		124		420		3339		729		4264	5013	1452	1888
Bærum og Follo	725	976	1407	1754	2186	6229	7357	2274	3037	9132		3491	
Aker	789	1252	1711	2589		9005	9734	3999	4413	12572		5002	
Nedre Romerike	21	370	533	862	844	4840	6302	1519	2106	7025	6547	3029	3378
Mellem —	329	936	1208	2224	2995	6001	7032	2462	2983	7173	8368	3117	4025
Øvre —	250	612	845	850	979	4848	5476	849		5478	6169	1163	1131
Nordre Hedemarken				64		4269	5327	414		4798		1127	
Søndre —		309		872	498	6538	7121	2229	3625	7890	9319	3746	4379
Vinger og Odalen						4201	5011	938	1293	5646		2876	
Solør	589			2149	2802	5500		3107		6958		3679	
Søndre Østerdalen				223		6202		876		7481	7750	2415	2886
Nordre —				455	235	4572		487		5083		1285	
N. Gudbrandsdalen						4174	4926	441	37	5347	7470	412	124
Toten										9735		733	
Hadeland og Land				420		5974		453		8475	8679	1599	958
Valders										3538	6024	94	43
Ringerike	694	1119	1742	2587	3515	7152	7989	3459	4375	8449		4325	
Hallingdal	95	654	448	65		5101		260		5667	6670	572	318
Buskerud	430	986	1357	1904	2304	5132	5858	2538	3080	7182		3839	
Numedal	277	466		766		4145	5016	1062	868	5354	6675	1807	2330
Skoger		479	450	872		3898		1347		5137	5293	1945	2229
Jarsberg										2744		228	
Sandherred		123		152		3320	4102	252	3	3956		439	
Brunla				179		2504		288		3364		614	
Bamle						2598	3147	396	302	3339	3387	787	797
Gjerpen		588		967	1072	4512	5040	1234	1305	5430	6320	2054	2488
Øst-Telemarken	137	135		993	1463	4745		1658		6943	9297	2998	3672
Vest- —		43		189	128	2714		244		3851		354	
Holt						2632	3623	223	178	3745	3963	447	390
Nedenes				670	1080	2416	3401	833	1198	4214	5064	1747	2181
Sand				78	86	2603		294		3273	3497	506	440
Sætersdalen	40	54		202		1247		397		2635	2855	829	961
Oddernes				252	217	3374		468		3583		655	
Mandalen				243		2385	3061	498	525	3622	4545	823	835
Lyngdal ²				88	27	1870		59		2441		79	

¹ Omvalget gjælder det nye valg i 1916. Ved 1. omvalg hadde høire kun en stemmes overvegt. ² Ingen partiorganisation

valgene 1915.

kredsene.

1915		Arbeiderpartiets representant		Arbeiderpartiets varamand	
Varamandens stemmer		Navn	Stilling	Navn	Stilling
1. valg	omvalg				
735	525	O. Berg	Bakermester	J. Sandem	Gaardbruker
1054	1153	Peter Thorvik	Maskinist	Kr. Hattestad	Lærer
2301	3011	Albert Moeskau	Fabrikarbeider	Johan Thue	Gaardbruker
3271		Johs. Bergersen	Forretningsf.	Hans B. Johansen	Stuerarbeider
1454	1888	Anton Kroksvold	Sagmester	Knud Lunde	Stenhugger
3498		Oluf Holck	Blikkenslager	Aksel Eriksen	Skrædder
5002		Johan Evje	Lærer	Harald Halvorsen	Telef.kontrollør
3023	3378	Lars Aslaksrud	Lærer	Johan Rotbæk	Bygmester
3115	4025	M. Jul Halvorsen	Boktrykker	O. M. Thoresen	Sporskifter
1163	1131	O. M. Braaten	Skomaker	Gunda Enge	Lærerinde
1127		H. S. Hagen	Maler	G. Gudbrandsen	Snekker
3751	4380	Karl Amundsen	Forretningsf.	Arne Juland	Lærer
2852		K. T. Sjøli	Bygmester	Einar Lund	Redaktør
3684		Ivar Hvamstad	Landhandler	Halvdan Aarsrud	Gaardbruker
2412	2886	Johan Bondesen	Murer	Johan Grønland	Veivogter
1285		Paul Glad	Lærer	O. H. Hauen	Gaardbruker
412	122	Bernh. Jakobsen	Læreroggrdr.	Knut Olsen	Arbeidsformand
733		Aksel Andersen	Smed	Anton Andresen	Baueformand
1599	958	M. Næsbakken	Gaardbruker	J. Nordli	Banevogter
93	43	P. Høistad	Smaabruker	O. Nygaard	Smaabruker
4312		Chr. Hornsud	Gaardbruker	L. Pedersen	Forretningsf.
571	318	Knut Stedje	Gaardbruker	Gustav Bøge	Formand
3839		A. J. Horgen	Gaardbruker	Jon Leiraa	Lærer
1806	2330	Nils J. Dokken	Gaardbruker	Nils Hansen	Elvearbeider
1945	2229	Ludolf Welzin	Gaardbruker	Math. Johansen	Hjulmaker
226		Th. Tollelsen	Skomaker	O. C. Johansen	Platearbeider
439		Joh Mathiassen	Gaardbruker	N. C. Jakobsen	Maler
613		Martin N. Østby	Gaardbruker	Johan Melby	Stenarbeider
789	796	Anton Vige	Lærer	Th. Nyhus	Lærer
2035	2488	Tollet E. Stensrud	Vognmand	Tomas Veber	Fabrikarbeider
2998	3672	O. H. Fosshheim	Agent og grdr.	T. Eikefjord	Bestyrer
374		K. Sakkrisen	Lærer	Dreng Bratsberg	Arbeider
390	390	Sten O. Nordli	Forretningsf.	Søren Sørensen	Snekker
1747	2181	Guttorm Fløistad	Gaardbruker	T. Tellefsen	Forretningsf.
506	440	Osvald Janson	Platearbeider	S. H. Gauslau	Forretningsf.
823	963	Arnt Larsen	Arbeidsformand	Niklas Rysstad	Maler og grdr.
650		Jacob Gunnstveit	Lærer	Bredo Hultmann	Maler
823	839	A. T. Askedal	Fabrikarbeider	Salve L'an	Smed
		S. L. Hunsbidt	Veioapsynsmand	N. T. R. Galdal	Gaardbruker

Stortings-

Land-

Valgkreds	1903		1906		1909		1912				1915			
	Arb.-partiets stemmer	Arbeiderpartiets st.		Arbeiderpartiets st.		Godkjendte stemmer		Arbeiderpartiets st.		Godkjendte stemmer		Arbeiderpartiets st.		
		1. valg	omvalg	1. valg	omvalg	1. valg	omvalg	1. valg	omvalg	1. valg	omvalg	1. valg	omvalg	
Dalene					103		2493	3287	204	25	2875		363	
Jæderen		261			416		3799	4045	520	7	3683		985	
Hesbø og Hafrsfjord		27	21		65		3371		91		3237	4539	292	
Karmsund					108		2401	3284	116	75	2685		280	
Ryfylke ¹											2992		71	
Midthordland	546	616	779	1720	2221	5736	7600	2134	2617				1988	2454
Voss		47		425		4120			830		4586	4972	900	790
Hardanger				269		3145			710		3502		1185	
Søndre Søndmøre							3380	2965	217		5248		297	
Romsdal										3723			592	
Nordre Nordmøre										3528			443	
Ytre Fosen	737			12		3185	3310	38		3351	7932	342	295	
Indre —		107	49	115		3098		219		3317		586		
Orkedalen		124		430	273	4116	4397	567		4857	6296	1288	1424	
Guldalen		909	1119	1818	2225	4632	5417	1941	2336	6048	7206	3206	3611	
Strinden		497	405	1052	1401	4048	5462	1523	2055	5299	6999	2398	3137	
Stjørdalen	119	134	558		3787	4694	1077	1394	4902	6949	1786	2541		
Værdalen	170		371	334	2591	2875	582	573	3339	36589	1179	2349		
Snaasen	106	65	262		4647		487		4738	4741	1169	1386		
Namdalen	290	185	513		3911	3621	667	34	4210	5028	1460	1648		
Søndre Helgeland		89	165		2143		379		2750		926			
Nordre —	321		1150	1492	4299	5004	1235	1345	4387	6384	1541	2359		
Søndre Salten	617		781	704	5418	5136	1387	1678	6687		3121			
Nordre —						2579		252	5589		1778			
Vesteraalen		554	790	421	636	3434	4143	1061		5184		1990		
Lofoten				125		3357		67		3043		340		
Trondenes	1099	1068	1641	601	433	4500	5628	2160	2564	6566		3386		
Senjen	1309	1681		1783		3597		2127		5647		3151		
Tromsøesund	1278	1554		1484		2971		2015		3562		2589		
Vestfinmarken			128	167	1871		92		2895		1560			
Østfinmarken		514	730	1257	2808	3420	1157	1692	4023		1759			
Tils. i landkredsene	20 235		43 274			65 222				110 848				

¹ Ingen partiorganisation. ² Gjælder nyt omvalg i 1916. ³ Gjælder nyt omvalg i 1916 Ved andet omvalg hadde

valgene 1915.

kredsene.

1915		Arbeiderpartiets representant		Arbeiderpartiets varamand	
Varamandens stemmer		Navn	Stilling	Navn	Stilling
1. valg	omvalg				
365		Hartvig Hansen	Fisker	Johs. Tronvik	Gaardbruker
977		Gudmund Aase	Snekker	Sven S Haaland	Gaardbruker
294	119	Georg Eeg Berg	Maler	M. S. Sæland	Fabrikarbeider
34		Lundberg	Baker	T. L. Hinderaker	Grubearbeider
70		Lars Kristoffersen	Kirkesanger	Lars Tunland	Gaardbruker
1988	2451	Sverre Krogh	Redaktionssekr.	Alex. Andersen	Modelsnekker
900	790	Ole J. Fosdal	Gaardbruker	Mikal Reigstad	Fabrikarbeider
1170		Lars S. Augestad	Lærer	T. S. Svinesten	Fabrikarbeider
297		Lauritz Halse	Skipper	H. Nilsen	Støperimester
592		Johan Fosse	Postaapner	Olaf Bratseth	Gaardbruker
444		Ola Iversen Sylte	Lærer	M. Aæsgaard	Arbeider
342	295	Olaus Strøm	Skomaker	O. Waagø	Fisker
586		Peder P. Moe	Gaardbruker	K. Haarberg	Kjømand
1288	1424	Ole K. Sundt	Grubearbeider	M. Langvik	Gaardbruker
3208	3611	Sv. L. Skaardal	Gaardbruker	Ole O. Fremo	Arbeider
2398	3137	J. Nygaardsvold	Arbeider	O. Kjosnes	Lærer
1785	2540	Paul Lynaas	Snekkerogrdrbr.	Aant Mathisen	Arbeider
1176	2349	P. M. Schefflo	Gaardbruker	Kr Nævermo	Banevogter
1136	1368	K. A. Jensen	Arbeider	Sverre Kippe	Arbeider
1448	1640	Gerhard Gerhardsen	Arbeider	Helge Gundtvedt	Smaabruker.
919		Cornelius Enge	Haudelsbest.	Carolus Bjøru	Smed
1536	2363	Peter Bolstad	Lærer og grdrbr.	Redvald Knudtson	Redaktør
3109		Petter Hegbom	Kommunelæge	Johan P. Nordvik	Gaardbruker
1778		Schrøder-Nilsen	Telegr.ingeniør	Magnus Edvardsen	Arbeider
1987		Ivar Thune	Smed	A Røkenæs	Lærer
281		Ant. H. Elvenes	Forretningsf.	J. M. Johansen	Mekaniker
3339		Kr. Tønder	Sogneprest	Simonsen Sparbu	Reisende
3094		Meyer Fosshaug	Gaardbruker	Rønning Tollefsen	Gaardbruker
2586		O. M. Gausdal	Herredskasserer	M. Simonsen	Lærer og grdrbr.
1567		Ulrik Wiig	Fisker	Johan Heitmann	Skysskaffer
1749		Iver Paulsen	Fyrvogter	Th. Bugge	Arb. og gaardbr.

Stortings-

By-

Valgkreds	1903		1906		1909		1912				1915			
	Arb. partiets stemmer	Arbeiderpartiets st.		Arbeiderpartiets st.		Godkjendte stemmer		Arbeiderpartiets st.		Godkjendte stemmer		Arbeiderpartiets st.		
		1. valg	omvalg	1. valg	omvalg	1. valg	omvalg	1. valg	omvalg	1. valg	omvalg	1. valg	omvalg	
Fredrikshald					811	985	2885	3128	1090	1411	3783	3933	1470	1777
Sarpsborg		423			920	1082	2801		1594		3572		1761	
Fredrikstad	246	354	10		629		3912		931		4952	4446	1689	1842
Moss	}	396	755	940	1231	2024	2331	895	1147	2897	3186	1352	1515	1515
Drøbak														
Oslo	} 6701	3208		5728		11571	11668	5386		13522		9281		
Grünerløkken		2563		5353		9717		6726		12520		8686		
Gamle Aker		1988		4400		14869	15570	6155		21203		7953		
Hammersborg		1539		2521		10315	10983	3988		13707		5527		
Uranienborg		594		1093		11106		1544		16026		1888		
Lillehammer	} 180	191	226	419	496	1399		404		1884		634		
Hamar		219	295	426	704	826	1951		720		2357		971	
Gjøvik		221	195	314	288	535	991		251		1222		547	
Kongsvinger			38	79	79	129	473		115		600		183	
Kongsberg	} 106			332	381	1520	1835	383	565	2187	2650	925	1128	
Hønefoss				270	305	752	839	308	327	992	1107	477	533	
Notodden										1864	2038	992	1092	
Bragernes	} 798	459	748	942		3074		1154		4590		1772		
Strømsø og Tangen			573	915	1228	1535	2813	3356	1383	1764	4163	4646	2074	2221
Horten				370		2763	2900	661	589	3515	3546	1118	1165	
Tønsberg				337		2342	2680	811	934	3315	3367	1122	1425	
Larvik	} 194	345	413	576	468	2684	2949	943	1003	3349	3828	1129	1098	
Sandefjord				142	103	772	1035	154	222	1388	1560	289	335	
Skien		231		536	345	2796	3099	687	655	3793	4171	1238	1490	
Porsgrund		103	37	152		1345	1448	158		1776	1921	437	465	
Brevik	} 492					492				705	754	61		
Holmestrand							675				876	879	142	
Kragerø				148		835		182		1270	850	186	134	
Arendal	} 70	40		521		1662		434		3052	3139	1038	1151	
Grimstad							534		37		798	836	101	121
Fæstningen	} 622	106	65	370	423	2123	2360	440	457	2857	2845	537	447	
Baneheien			111		573	773	2011	2154	756	823	2595		945	

valgene 1915.

er ne.

1915		Arbeiderpartiets representant		Arbeiderpartiets varamand	
Varamandens stemmer		Navn	Stilling	Navn	Stilling
I. valg	omvalg				
1466	1744	Andreas Hansen	Kjøbmand	Lauritz Sand	Skiftekonduktør
1757		Ludvig Enge	Montør	Ant. Andersen	Snekkerformand
1689	1842	P. Moe-Johansen	Redaktør	Johan L. Johansen	Stenhugger
1350 320	1515 356	Carl Jensen	Jerndreier	Hans P. A. Ruud	Gaardeier
9282 8668 7954 5525 1886		Magnus Nilssen Ole O. Lian Per Kviberg Gunnar Ousland G. E. Stubberød	Guldsmed Forretningsf. Lærer Journalist Skomaker	Ivar Jørgensen Gunnar Sethil Sverre Iversen Martha Tynæs Gunhild Ziener	Kjører Sekretær Bestyrer Assistent Ekspeditor
634 971 535 183		A. Hazeland	Sorenskriver	O. Kynsveen	Stationsbetjent
925 477 991	1128 533 1091	C. S. Bentzen	Skræddermester	Joh. O. Jarnæs	Hængslefoged
1762 2073	2216	Arnt Moss Torgeir Vraa	Kasserer Redaktør	A. Berggren K. Olsen	Skrædder Forretningsf.
1118	1165	K. J. Knudsen	Handelsbest.	H. B. Haraldsen	Mekaniker
1122	1425	Anton Jensen	Redaktør	Georg Martinsen	Boktrykker
1129 288	1098 334	Oscar Andersen	Tobakspinder	Anders Kaupang	Bestyrer
1238	1488	Henrik Berg	Redaktør	Hans Evensen	Tømmermerker
431	462	Ole Wang	Stenhugger	Thor Johansen	Arbeidsformand
60 142		A. Larsen	Smedemester	A. Kristensen	Brandkonstabel
186	133	Knut Tveit	Formand	H. Halvorsen	Reparatør
1038 95	1150 121	Mikael Bie	Redaktør	L. S. Windvand	Bygmester
538 941	446	Anders Thortveit, Olav Brunvand	Agent Snektermester	Aug. Andersen Gabriel Gundersen	Malermester Bytjener

Stortings-

By-

Valgkreds	1903	1906		1909		1912				1915			
	Arb. partiets stemmer	Arbeiderpartiets st.		Arbeiderpartiets st.		Godkjendte stemmer		Arbeiderpartiets st.		Godkjendte stemmer		Arbeiderpartiets st.	
		1. valg	omvalg	1. valg	omvalg	1. valg	omvalg	1. valg	omvalg	1. valg	omvalg	1. valg	omvalg
Flekkefjord						587		18		667	801	57	46
Holmen	726	386		843	837	4876	5628	1607	1887	6853	7098	2393	2796
Verket		749		1809	1897	5279	5819	2414	2714	6858		3460	
Haugesund		193		395	355	3261	3808	1008	1216	4136	4884	1448	1736
Nygaard	2054	604	559	1245	1222	5054	5195	1309	1212	7276	7898	2563	2845
Nordnes		700	717	1746	1936	5160	5730	1892	2149	7960	7919	2443	2575
Kalfaret		807	845	1704	1901	4765	5318	1717	1963	7077	7224	2271	2398
Sandviken		1098	1169	2459		5091		2797		6488	7273	3162	3429
Aalesund	270	684	869	776	1084	3104		987		3563	3366	871	987
Molde				54	88	578		143		282	461	143	144
Kristiansund	126	211	172	414	296	2907		638		4192	4424	1153	1375
Bratøren-Ilen	1454	354		729		2716		783		3964		1308	
Kalvsk -Levanger		434		936		3367		989		5015		1714	
Baklandet		647		1092	1509	3180	3534	1386	1716	4019	4547	1912	2161
Lademoen		688		1443		2164		1450		3253		2272	
Bodø	224	497	615	112	160	1073	1198	208	258	1290	1535	353	479
Narvik				406	500	1107	1294	620	723	1557	1810	875	1101
Tromsø				202	267	1874	2066	429	527	2673	2890	648	759
Hammerfest	194			319		777		450		862		575	
Vardø		623		408		662		315		918		456	
Vadsø				289		455		203		604		261	
Tils. i byerne		22 558		47 994				59 800				87 263	
Tils. i landkredsene		20 235		43 274				65 222				110 848	
Ialt		42 793		91 268				125 022				198 111	

valgene 1915.

er ne.

1915		Arbeiderpartiets repræsentant		Arbeiderpartiets varamand	
Varamandens stemmer		Navn	Stilling	Navn	Stilling
I. valg	omvalg				
56	49	Th. E. Olsen	Maler	Th. Unhammer	Handelsmand
2393 3448	2812	A. Egede Nissen Johan Gjøstein	Postmester Skolebestyrer	Magnus Karlson A. Nøsen	Ligningsassistent. Kasserer
1441	1736	Carl J. Dueland	Skrædder	Ingv. Førre	Boktrykker
2560 2442 2272 3143	2848 2575 2378 3402	Joh. Samuelson K. Hopp Joh. Samuelson L. O. Sæbø	Skotøiarbeider Overlærer Skotøiarbeider Skomakermester	S. Tjønneland M. Mjelde Olaf Aug. Olsen Alb. Nic. Arnevig	Mursvend Handelsmand Maler Typograf
871	993	E Røsvik	Lærer	Auton Alvestad	Bakermester
1153	1371	Eileit Kolsrud	Lærer	Leif Bang	Overkonstabel
1308 1714 1912 2272	2161	O. Alnes L. Alstad O. K. Ribsskog A. Buen	Kontorist Skrædder Overlærer Redaktør	Karl Tømmeraas P. Holte J. Skaarvold A. Laurgaard	Platearbeider Smedemester Jernbauekond. Journalist
353 875	478 1101	A. Førde	Bestyrer	E. Reiersen	Sekretær
648	759	Erik Vangberg	Tømmermand	Harald Pedersen	Seilmaker
575 456 261		H. Finstad	Overlærer	Ingebr. Nygaard	Toldbetjent

Sammendrag av rapporterne

	Foreninger		Medlemstal			Maidemonstratjoner	
	Tilkom. i 1915	Ialt	Kvinder	Mænd	Ialt	Antal	Deltagere
Landkredsene.							
Eidsberg	-	-	-	-	-	-	-
Ide og Marker	-	-	-	-	-	-	-
Tune	1	15	-	359	359	-	-
Glemminge	4	-	181	385	566	-	2000
Rygge	1	6	20	196	216	-	-
Bærum og Follo	7	17	126	528	652	3	700
Aker	-	17	179	571	750	2	-
Nedre Romerike	7	21	190	445	635	1	600
Mellem Romerike	1	29	77	801	878	2	1200
Øvre Romerike	-	5	88	153	241	1	500
Nordre Hedemarken	3	11	79	207	286	3	400
Søndre Hedemarken	1	18	94	362	456	-	-
Vinger og Odalen	-	-	-	-	-	-	-
Solør	2	28	56	468	524	12	2000
Søndre Østerdalen	5	19	81	422	503	3	1400
Nordre Østerdalen	2	21	262	531	793	4	600
Nordre Gudbrandsdalen	-	-	-	-	-	-	-
Toten	5	5	56	354	410	2	500
Hadeland og Land	-	-	-	-	-	-	-
Valdres	4	4	31	69	100	-	-
Ringerike	-	-	-	-	-	-	-
Hallingdal	2	9	27	173	200	1	150
Buskerud	6	40	250	1170	1420	10	4000
Numedal	-	17	72	495	567	3	800
Skoger	1	17	125	575	700	3	-
Jarlsberg	4	4	5	68	73	-	-
Sandherred	-	12	320	40	360	1	600
Brunla	1	5	-	-	80	-	-
Bamle	7	7	1	151	152	-	-
Gjerpen	-	9	-	411	411	-	-
Øst-Telemarken	3	20	121	1578	1699	3	4000
Vest-Telemarken	-	-	-	-	-	-	-
Nedenes amtsparti	5	32	40	723	763	3	1500
Sætersdalen	2	9	30	269	299	1	400
Oddernes	-	4	10	101	111	-	-
Mandalen	-	-	-	-	-	-	-
Jæderen	-	4	70	236	306	-	-
Hesbø og Hafrsfjord	-	-	-	-	-	-	-
Midthordland	-	8	-	-	280	-	-
Voss	5	5	-	-	137	-	-
Hardanger	-	-	53	653	706	1	9000
Søndre Sandmøre	-	-	-	-	-	-	-
Romsdal	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Nordmøre	-	-	-	-	-	-	-
Utrøndelagen arbeiderparti	10	62	393	2205	2598	-	-
Indtrøndelagen arbeiderparti	6	43	149	982	1131	6	2000
Søndre Helgeland	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Helgeland	3	10	58	242	300	3	600
Søndre Salten	12	41	199	1221	1420	3	2000

for samorganisationerne.

Agitation		Økonomi			Folkets Hus i kredsen			Antal Folkets Hus ialt
Antal foredrag	Antal tilhørere	Indtægter	Utgifter	Kasse-beholdning	Nye i 1914—1915	Værdi	Gjæld	
		Kr.	Kr.	Kr.		Kr.	Kr.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
50	-	715.00	676.00	38.00	1	10 000.00	8 000.00	2
15	2300	1 929.00	1 808.00	253.00	-	-	-	3
16	-	335.00	344.00	9.00	-	-	-	-
32	4000	705.00	580.00	124.00	1	46 330.00	21 000.00	5
110	4400	-	-	542.00	-	-	-	3
100	8000	1 951.00	1 949.00	2.00	-	-	-	7
50	8000	1 188.00	1 183.00	5.00	1	30 000.00	15 000.00	4
21	500	522.00	587.00	-	-	-	-	1
23	2000	451.00	394.00	57.00	2	11 000.00	5 400.00	5
90	10000	847.00	723.00	123.00	-	-	-	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-
53	10000	1 545.00	1 349.00	195.00	3	18 500.00	8 000.00	15
68	-	689.00	613.00	76.00	-	-	-	-
85	8500	1 733.00	1 630.00	103.00	-	-	-	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-
30	2000	187.00	131.00	55.00	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	500	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	1500	436.00	376.00	60.00	-	-	-	-
65	12000	3 536.00	2 939.00	596.00	2	28 000.00	16 000.00	12
25	2500	965.00	767.00	198.00	-	-	-	-
30	3000	1 070.00	883.00	186.00	-	-	-	4
12	350	165.00	136.00	29.00	-	-	-	-
10	2000	431.00	389.00	50.00	1	63 000.00	43 200.00	1
17	800	315.00	530.00	-	-	-	-	-
-	-	98.00	33.00	65.00	-	-	-	-
-	-	1 100.00	1 500.00	-	1	30 000.00	-	1
65	12000	4 200.00	4 150.00	50.00	3	70 200.00	25 000.00	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-
120	15035	1 304.00	1 253.00	51.00	1	10 000.00	4 000.00	1
29	2500	522.00	438.00	84.00	1	-	-	1
17	1000	336.00	298.00	37.00	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
29	1440	399.00	332.00	66.00	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-
89	15000	1 131.00	1 575.00	10.00	-	-	-	-
40	3500	600.00	575.00	25.00	-	-	-	-
40	3000	3 800.00	4 100.00	-	1	140 000.00	130 000.00	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
150	15000	5 583.00	5 108.00	475.00	3	27 000.00	-	13
-	-	2 046.00	1 901.00	144.00	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-
40	3000	479.00	385.00	93.00	1	-	-	4
146	16800	7 070.00	6 703.00	366.00	1	5 000.00	1 500.00	1

Sammendrag av rapporterne

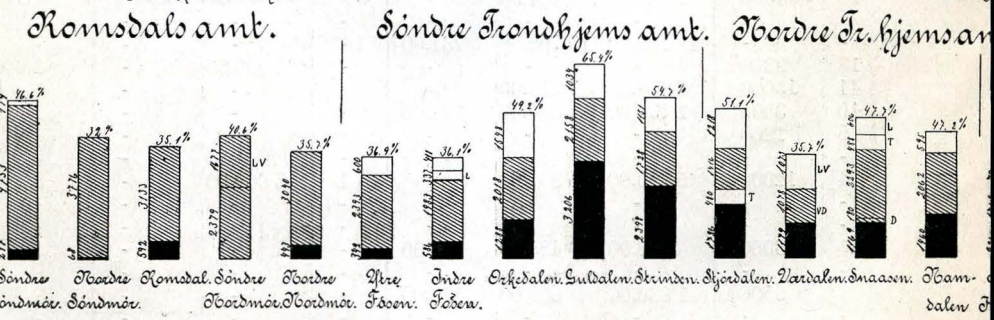
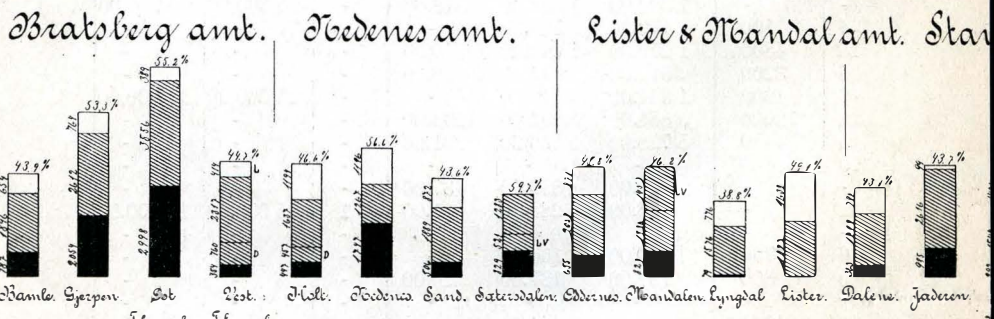
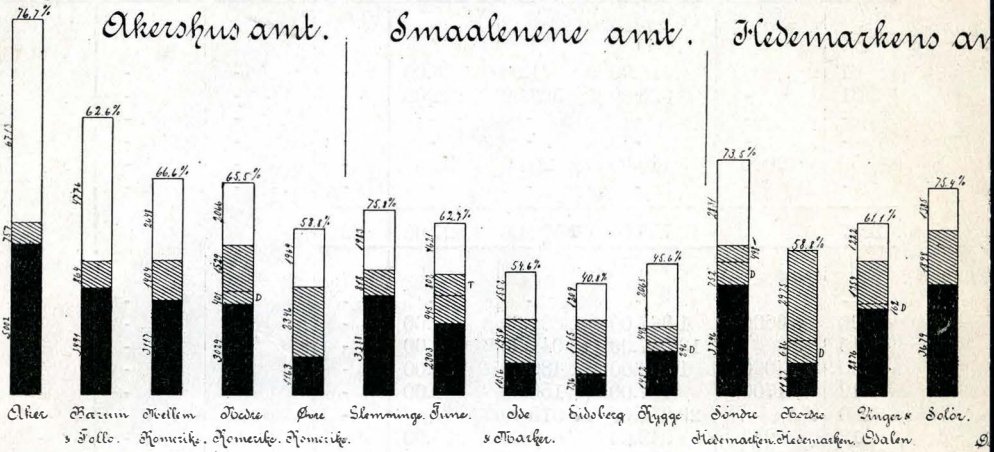
	Foreninger		Medlemstal			Maidemonstrationer	
	Tilkom. i 1915	Ialt	Kvinder	Mænd	Ialt	Antal	Deltagere
Landkredsene							
Nordre Salten	4.	14	124	339	463	2	150
Vesteraalen	4	9	38	177	215	3	200
Trondenes	-	-	-	-	-	-	-
Senjen	8	8	10	547	557	-	-
Tromsøund	7	7	105	166	271	-	-
Øst-Finmarkens kreds.	-	-	-	-	-	-	-
						96	
Byerne							
Fredrikshald	-	8	-	-	-	-	-
Sarpsborg	2	23	20	894	914	1	2300
Fredrikstad	2	18	40	695	735	1	1300
Moss	1	13	30	305	335	1	1500
Drøbak	-	1	17	55	72	-	-
Kristiania	10	129	2790	15584	18374	1	12000
Lillehammer	1	9	56	181	237	1	350
Hamar	2	19	70	730	800	1	1200
Gjøvik	-	10	18	219	237	1	700
Kongsvinger	-	1	8	22	30	1	100
Kongsberg	3	6	35	226	261	1	600
Hønefoss	2	9	50	167	217	1	900
Notodden	1	15	35	475	510	1	1200
Drammen	2	35	100	1450	1550	1	2000
Horten	1	6	100	262	362	1	400
Tønsberg	2	19	150	550	700	1	2000
Larvik	-	10	70	200	270	1	1200
Skien	-	5	46	124	170	1	2000
Porsgrund	-	-	-	-	-	1	700
Brevik	1	1	2	24	26	-	-
Holmestrand	1	1	-	20	20	1	400
Kragerø	-	-	-	-	-	-	-
Kristiansand S.	2	23	107	829	936	3	4500
Flekkefjord	-	-	-	-	-	-	-
Stavanger	4	36	389	1796	2185	1	-
Haugesund	-	17	40	410	450	1	2500
Bergen	4	45	190	3280	3470	1	4000
Aalesund	2	10	50	350	400	1	1500
Molde	-	5	2	70	72	1	360
Kristiansund	-	-	-	-	-	-	-
Trondhjem	3	61	303	4200	4503	1	4000
Bodø	-	-	-	-	-	-	-
Narvik	-	-	-	-	-	-	-
Tromsø	-	7	39	196	252	1	600
Hammerfest	-	-	-	-	-	-	-
Vardø	-	1	19	90	109	1	1000
Vadsø	-	-	-	-	-	-	-
						Tils. . .	29

fra samorganisationerne. (Fortsættelse.)

Agitation		Økonomi			Folkets Hus i kredsen			Antal Folkets Hus ialt
Antal foredrag	Antal tilhørere	Indtægter	Utgifter	Kassebeholdning	Nye i 1914-1915	Værdi	Gjæld	
		Kr.	Kr.	Kr.		Kr.	Kr.	
61	800	718.00	621.00	96.00	-	-	-	-
31	-	625.00	593.00	32.00	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
50	2000	49.00	20.00	32.00	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
1837		49 775.00	47 572.00	4 327.00	23			
-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	6000	1 967.00	1 804.00	163.00	-	-	-	-
15	-	13 047.00	13 041.00	6.00	-	-	-	1
50	4000	1 506.00	1 486.00	20.00	-	-	-	1
12	1700	157.00	156.00	1.00	-	-	-	-
280	-	29 956.00	29 915.00	-	-	-	-	-
13	4240	913.00	688.00	275.00	-	-	-	-
14	5800	1 565.00	1 185.00	975.00	-	-	-	-
-	-	1 399.00	1 523.00	313.00	-	6 500.00	5 000.00	1
4	100	440.00	525.00	-	-	-	-	-
15	4800	1 272.00	1 062.00	210.00	-	-	-	-
5	3200	512.00	444.00	68.00	-	-	-	-
6	4000	1 341.00	1 340.00	-	-	21 000.00	12 000.00	1
22	12000	5 856.00	5 561.00	294.00	-	-	-	1
15	4450	5 778.00	5 556.00	221.00	-	-	-	1
19	5800	-	-	-	-	-	-	1
-	-	370.00	333.00	37.00	-	-	-	-
31	-	286.00	285.00	1.00	1	25 000.00	12 000.00	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	750	100.00	106.00	-	-	-	-	-
5	800	157.00	137.00	20.00	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
16	4000	1 889.00	1 444.00	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	11 439.00	10 708.00	731.00	-	-	-	-
18	9300	-	-	-	-	35 000.00	-	1
41	15000	6 658.00	7 214.00	-	-	-	-	1
10	3000	1 730.00	1 536.00	194.00	-	-	-	1
5	1200	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
34	12000	5 613.00	5 892.00	-	1	515 000.00	-	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	3000	488.00	485.00	3.00	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	3500	1 036.00	508.00	528.00	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
673		95 455.00	92 884.00	4 060.00	2			

Landkredse:

Storkingsva

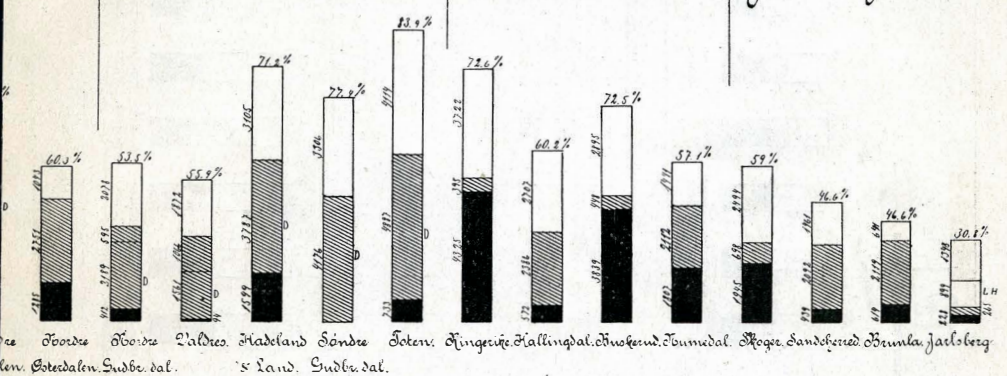
et 1915.

% = avgjente stemmer ved første valg.

Kristians amt.

Buskerud amt.

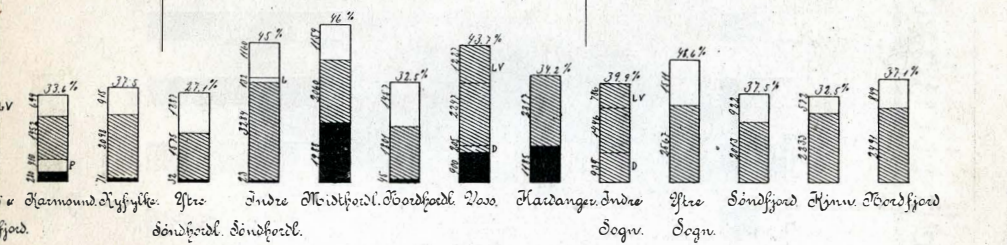
Jarlsberg & Larvik.

ager amt.

Søndre Bergenhus amt.

Nordre Bergenhus amt.

Nordlands amt.

Trondelands amt.

Finnmarkens amt.

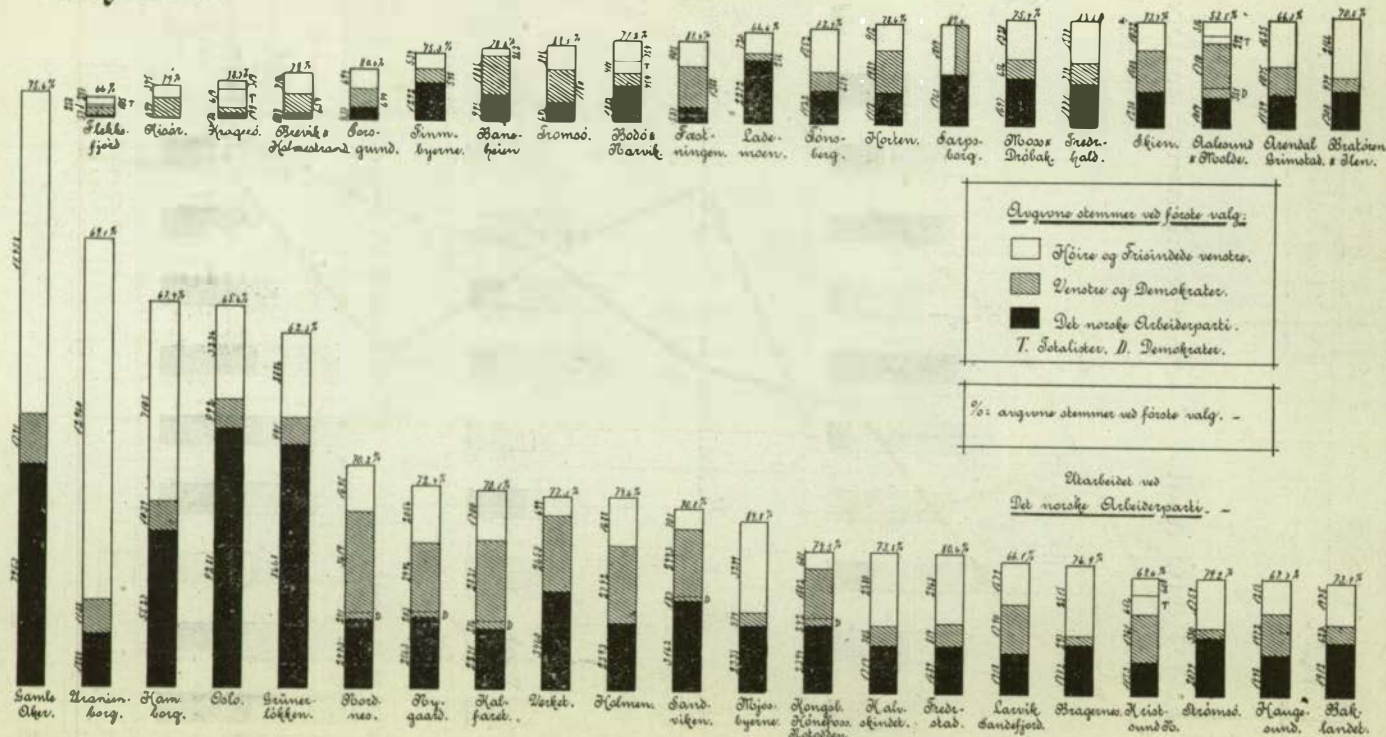
Avgjente stemmer ved første valg

- Høire & Frisind. V
- ▨ Venstede & Demokrater
- Det norske Arbeiderparti
- T. Totaliteter. D. Demokrater
- F. Fredskand L. Landm. forb.

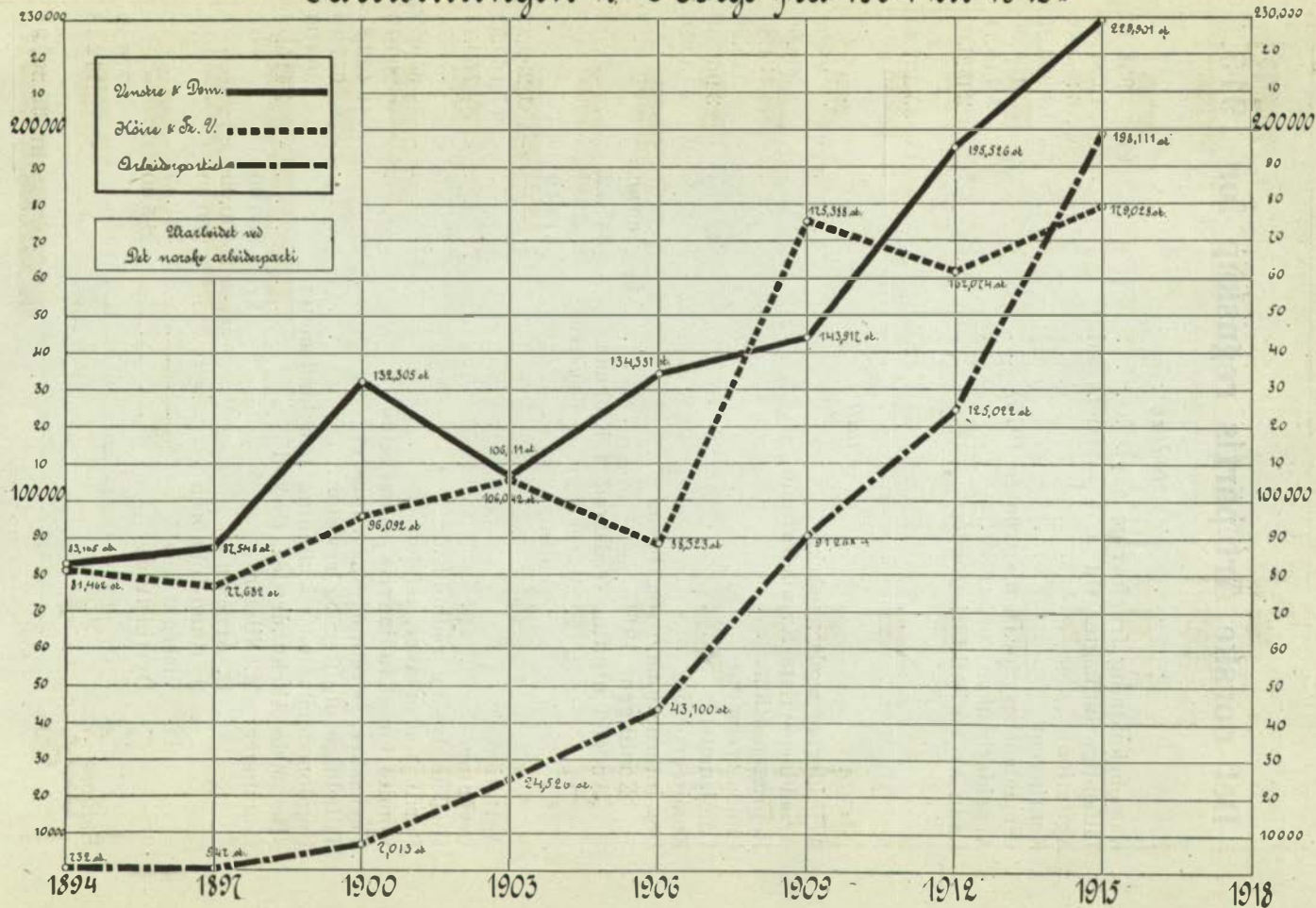
Ukludret ved
Det norske arbeiderparti.

Byerne.

Storkingsvalget 1915.

Partistillingen i Norge fra 1894 til 1915.

Det norske Arb.partis regnskap for 1915.

Indtægt:

Kassebeholdning fra forrige aar	kr.	934.16
Tilfældige indtægter (bl. a. 1. maimerkesalg)	-	1 081.82
Agitation	-	6 380.86
Kontingent.	-	18 932.35
«Smaalenenes Soc.Dem.» (renter 1915)	-	157.50
Arbeiderbanken (uttat)	-	5 715.75
Laan av antimilitaristfondet.	-	2 000.00
		<hr/>
	kr.	35 202.44

Utgift:

Arbeiderbevægelsens Arkiv	kr.	25.00
Arbeiderpartiets Kvindeforbund	-	500.00
Repræsentation.	-	134.80
Landsstyremøte	-	345.90
Landsmøtet	-	3 966.68
Komitearbeide	-	130.20
Det internationale soc. byraa:		
Kontingent 1914	kr.	469.80
Andel i utgifter fredskonf. i Kjøbenh.	-	347.72
—>— Wienerkgr. — ekstra-		
bidrag.	-	414.70
		<hr/>
	-	1 232.22
Agitation	-	17 169.52
Inventar.	-	160.45
Husleie, lys og renhold	-	876.71
Porto, kontorsaker, telefon	-	846.59
Komite for skandinavisk samarbeide	-	209.73
Tryksaker, beretninger, sirkulærer	-	1 422.81
Tilfældige utgifter og revision.	-	677.40
Ungdomsforbundet (bevilgning paa landsmøtet)	-	500.00
«Det 20de Aarhundrede», tilskud.	-	1 115.75
Lønninger: M. Nilssen	kr.	1 800.00
R. Arnesen	-	2 400.00
S. Ruud-Johansen	-	900.00
Visergut	-	391.50
Dyrtidstillæg	-	285.00
		<hr/>
	-	5 776.50
Balanse	-	112.18
		<hr/>
	kr.	35 202.44

Partiets forlags regnskap for 1915.

Indtægt:

Partiets bokhandel (avdrag paa brosjyrer)	kr. 1 447.50
—>— overskud	- 2 400.00
Salg i kommission	- 1 629.22
Arbeiderbanken (uttat)	- 1 556.00
Laan	- 746.06
	<hr/>
	kr. 7 778.78

Utgift:

Trykning	kr. 5 509.50
Porto	- 119.73
Bokbinderarbeide	- 406.85
Honorarer	- 600.00
Kjøp av brosjyrer (bl. a. «Nye Verdner»)	- 769.20
Inventar (ny loftsbod etc.)	- 329.00
Tryksaker, cirkulærer	- 44.50
	<hr/>
	kr. 7 778.78

Forlagets status pr. 1. januar 1916.

Aktiva:

Laan til «Det 20de Aarhundrede»	kr. 1 200.00
Brosjyrebeholdning	- 6 242.18
Utestaaende: Bokhandelen	kr. 1 446.68
Forøvrig	- 493.38
	<hr/>
	- 1 940.06
Indestaaende i bank	kr. 99.79
Renter i 1915	- 40.70
	<hr/>
	- 140.49
	<hr/>
	kr. 9 522.73

Passiva:

Laan	kr. 746.06
Formue pr. 1. januar 1916	- 8 776.67
	<hr/>
	kr. 9 522.73

Magnus Nilssen.

Synnøve Ruud-Johansen.
Kasserer.

Revidert og fundet i orden.

Kristiania, 23. februar 1916.

Joh. Regnéll.

P. A. Pettersen.

Revisorer.

Arbeiderpartiets Antimilitaristfond.

Regnskap for 1915.

Indtægt:

Beholdning fra forrige aar	kr. 4 164,97
+ renter i 1915	- 160.47
	<hr/>
	kr. 4 325.44

Utgift:

Laan til partikassen	kr. 2 000.00
- - pressefondet	- 2 000.00
Pr. balanse (i bank)	- 325.44
	<hr/>
	kr. 4 325.44

„Det 20. Aarh.“s regnskap for 1915.

Indtægt:

Kassebeholdning fra forrige aar	kr. 1.75
Abonnement og forhandlere	- 2 669.71
Annoncer	- 401.25
Tilfældige indtægter (indbundne aarganger)	- 139.15
Tilskud fra partikassen til dækkelse av trykningsudgifter	- 1 115.75
	<hr/>
	kr. 4 327.61

Utgift:

Trykning: 10 nr. for 1915	kr. 2 630.75
Tryksaker, cirkulærer	- 141.00
Redaktørløn: Debes	kr. 350.00
Evje	- 250.00
	<hr/>
	600.00
Porto	147.65
Honørarer	635.00
Klichéer og fotografier	68.33
Bokbinderarbeide	45.00
Tilfældige utgifter	11.95
Pr. balance	47.84
	<hr/>
	kr. 4 327.61

„Social-Demokratens“ regnskap 1915.

<i>Indtægter:</i>		<i>Utgifter:</i>	
Indenbys kontingent.	158,147.38	Trykning	86,193.15
Utenbys —	67,371.80	Papir	94,536.68
Løssalg	29,640.08	Redaktion	71,090.39
Makulatur	1,206.98	Ekspedition	24,445.81
Annoncer	132,667.16	Budløn	48,394.92
Renter	2,303.55	Porto & fragt	18,101.12
		Annonceprovision	3,866.69
		Kontingentprovision	8,489.84
		Husleie	4,215.48
		Telefon, lys, renhold	2,279.25
		Revision	900.00
		Kontorrekvisita	3,280.05
		Assurance & skat	2,116.13
		Diverse	2,029.37
		Avskrivninger:	
		Inventar . kr. 1,244.44	
		Annoncer. - 1,010.77	
		Bud. . . - 23.29	
			2,278.50
		Agitation.	2,862.00
		Bevilgning til presse-	
		fondet	3,700.00
		Nettooverskud	12,557.57
	<u>Kr. 391,336.95</u>		<u>Kr. 391,336.95</u>

Nils Ugelstad.

Stemmer med de trykte halvaarsregnskaper.

Joh. Regnéll.

A. E. Gundersen.

Fortegnelse over kontingent-

Foreninger	1ste kvartal			
	Medlemstal			Beløp
	Kv.	Mænd	Ialt	
				Kr.
Aalesunds arbeiderparti	50	291	341	31.60
Akers arbeiderparti	59	594	653	62.35
Bamle kredsparti (indm. fra 1/7 15)	—	—	—	—
Bagns arbeiderparti (indm. fra 1/4 15 — tilsl. Valders kredsparti 1/10 15)	—	—	—	—
Bergens arbeiderparti	196	2776	2972	287.40
Bodø arbeiderparti	35	110	145	12.75
Buskerud kredsparti	197	871	1068	96.95
Brunla kredsparti	—	—	—	—
Bærum & Follo kredsparti	126	488	614	55.10
Brevik socialdem. forening (indm. fra 1/10 15)	—	—	—	—
Drammens arbeiderparti	100	1450	1550	150.00
Drøbak arbeiderparti	17	47	64	5.55
Eidsberg kredsparti	—	—	—	—
Farsund socialdem. forening	—	10	10	1.00
Fredrikshald arbeiderparti	27	160	187	17.35
Fredrikstad arbeiderparti	40	650	690	67.00
Flekkefjord socialdem. forening	—	18	18	1.80
Glemminge kredsparti	181	385	566	47.55
Gjerpen kredsparti	—	184	184	18.40
Gjøvik arbeiderparti	28	201	229	21.50
Hadelands & Lands kredsparti	113	294	407	35.05
Hamar arbeiderparti	122	606	728	66.70
Hammerfest arbeiderparti	90	190	280	23.50
Hallingdals kredsparti	3	140	143	14.15
Hardanger kredsparti	36	387	423	40.50
Haugesund arbeiderparti	132	436	568	50.20
Holmestrand socialdem. forening	—	20	20	2.00
Horten arbeiderparti	100	228	328	27.80
Hønefoss arbeiderparti	64	146	210	17.80
Hesbø & Hafslfjords kredsparti	5	40	45	4.25
Ide & Markers arbeiderparti	19	88	107	9.75
Indtrøndelagens arbeiderparti	98	568	666	61.70
Jarlsberg kredsparti (indm. fra 1/4 15)	—	—	—	—
Jæderens kredsparti	114	224	338	28.10
Kap arbeiderforening (fra 1/7 15 tilsl. Totens kreds)	—	—	—	—
Kristiania arbeiderparti	2767	15456	18223	1683.95
Kristiansand S. arbeiderparti	50	600	650	62.50
Kristiansund N. arbeiderparti	75	592	667	62.95
Kongsberg arbeiderparti	2	140	142	14.10
Kongsvinger arbeiderforening	19	17	36	2.65
Kjøremgränden arbeiderforening	4	18	22	2.00
Kragerø arbeiderparti	—	15	15	1.50
Kroken socialdem. arbeiderlag (indm. fra 1/4 15)	—	—	—	—
Larvik arbeiderparti	—	—	—	—
Lillehammer arbeiderparti	61	180	241	21.05
Mandalens kredsparti	35	133	168	15.05
Mellem Romerikes kredsparti	75	688	763	72.55
Midthordlands kredsparti	—	250	250	25.00
Moss arbeiderparti	42	295	337	31.60
Molde arbeiderparti	2	58	60	5.90
Namdalens kredsparti	92	335	427	38.10
Overføres	5176	30379	35555	3296.70

(Forts.)

Fortegnelse over kontingent-

Foreninger	1ste kvartal			
	Medlemstal			Belop
	Kv.	Mænd	Ialt	
				Kr.
Overført	5176	30379	35555	3296.70
Narvik arbeiderparti	136	332	468	40 00
Nedenes amts arbeiderparti	40	700	740	72.00
Nedre Romerikes kredsparti	—	—	—	—
N. Helgelands kredsparti	58	206	264	23.50
N. Hedemarkens kredsparti	44	193	237	21.50
N. Gudbrandsdalen kredsparti (indm. fra 1/7 15)	—	—	—	—
N. Nordmøre kredsparti	12	207	219	21.30
N. Saltens kredsparti	39	128	167	14.75
N. Østerdalen kredsparti	117	509	626	56.75
Notoddens arbeiderparti	35	475	510	49.25
Numedals kredsparti	73	398	471	43.45
Nøterø sociald. forening (fra 1/4 15 tilsl. Jarlsberg kredsp.)	4	18	22	2.00
Oddernes kredsparti	10	90	100	9.50
Porsgrund arbeiderparti	23	45	68	5.65
Ringerikes kredsparti	149	800	949	87.45
Romsdal socialdem. kredsparti	—	—	—	—
Rygge kreds arbeiderparti	42	116	158	13.70
Sandefjord & Sandeherred arbeiderparti	—	300	300	30.00
Sarpsborg arbeiderparti	25	900	925	91.25
Skiens arbeiderparti	46	124	170	14.70
Skoger kreds arbeiderparti	—	—	—	—
Stavanger arbeiderparti	—	—	—	—
Solør arbeiderparti	46	456	502	47.90
Sætersdalens kredsparti	—	—	—	—
S. Helgelands kredsparti	—	122	122	12.20
S. Hedemarkens kredsparti	117	433	550	49.15
S. Saltens kredsparti	206	1253	1459	135.60
S. Østerdalens kredsparti	6	28	34	3.10
S. Søndmøre kredsparti (indm. fra 1/10 15)	—	—	—	—
Svolvær socialdem. arbeiderlag (indm. fra 1/10 15)	—	—	—	—
Trondhjems arbeiderparti	432	3769	4201	398.50
Trondenes kredsorganisation	48	116	164	14.00
Tromsøysundets kredsorganisation (indm. fra 1/7 15)	—	—	—	—
Totens kreds arbeiderparti (indm. fra 1/7 15)	—	—	—	—
Tune kreds arbeiderparti	72	168	240	20.40
Tønsberg arbeiderparti	108	362	470	41.60
Uttrøndelagens arbeiderparti	329	1922	2251	208.65
Vadsø fisker- & arbeiderforening	—	40	40	4.00
Vardals arbeiderparti (fra 1/4 15 tilsl. Totens kredsparti)	—	50	50	5.00
Vardø fisker- & arbeiderforening	12	63	75	6.90
Valders kreds arbeiderparti (indm. fra 1/10 15)	—	—	—	—
Vesteraalens kredsparti	33	175	208	19.15
Vest Telemarkens kredsparti	—	—	—	—
Vinger & Odalens kredsparti	27	246	273	25.95
Volden socialdem. forening (fra 1/10 15 tilsl. S. Søndmør)	—	18	18	1.80
Voss kredsparti	—	127	127	12.70
Øst Finmarkens kredsparti	29	958	987	97.25
Øst Telemarkens kredsparti	68	1220	1288	125.40
Ø. Romerikes kredsparti	—	—	—	—
Tilsammen	7562	47446	55008	5122.70

indbetalingen i 1915.

2det kvartal				3dje kvartal				4de kvartal				Kontingent aaret 1915
Medlemstal			Beløb	Medlemstal			Beløb	Medlemstal			Beløb	
Kv.	Mænd	Ialt		Kv.	Mænd	Ialt		Kv.	Mænd	Ialt		
5066	30710	35776	Kr. 3324.30	4966	31030	35996	Kr. 3351.30	4146	28758	32904	Kr. 3083.10	13055.40
135	380	515	41.75	117	359	476	41.75	98	366	464	41.50	168.00
40	700	740	72.00	40	700	740	72.00	40	723	363	74.30	290.30
58	206	264	23.50	—	—	—	—	—	—	—	—	47.00
79	207	286	24.65	—	—	—	—	—	—	—	—	46.15
—	—	—	—	8	151	159	15.50	—	—	—	—	15.50
14	191	205	19.80	14	191	205	19.80	—	—	—	—	60.90
73	243	316	27.95	124	339	463	40.10	128	323	451	38.70	121.50
110	495	605	55.00	98	462	560	51.10	114	561	675	61.80	224.65
35	475	510	49.25	35	475	510	49.25	35	475	510	49.25	197.00
72	495	567	53.10	72	422	494	45.80	66	382	448	41.50	183.85
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.00
10	90	100	9.50	10	90	100	9.50	10	90	100	9.50	38.00
22	62	84	7.30	—	—	—	—	—	—	—	—	12.95
65	698	763	73.05	88	895	983	93.90	92	687	779	73.30	327.70
58	134	192	16.30	—	—	—	—	—	—	—	—	30.00
40	313	353	33.30	40	320	360	34.00	44	330	374	35.20	132.50
25	900	925	91.25	25	900	925	91.25	25	900	925	91.25	365.00
46	124	170	14.70	46	124	170	14.70	46	124	170	14.70	58.80
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	452	499	47.55	—	—	—	—	—	—	—	—	95.45
8	139	147	14.30	3	189	192	19.05	10	175	185	18.00	63.55
90	315	405	36.00	74	338	412	37.50	117	395	512	45.35	168.00
49	162	211	18.65	—	—	—	—	—	—	—	—	135.60
—	—	—	—	—	—	—	—	—	68	68	6.80	21.75
—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	19	1.90	6.80
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.90
130	439	569	50.40	110	303	413	35.80	86	238	324	28.10	398.50
—	—	—	—	78	111	189	15.00	94	123	217	17.00	128.30
—	—	—	—	22	238	260	24.90	—	—	—	—	32.00
72	168	240	20.40	—	—	—	—	—	—	—	—	24.90
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40.80
365	2106	2471	228.85	—	—	—	—	—	—	—	—	41.60
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	437.50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.00
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5.00
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6.90
—	—	—	—	—	—	—	—	31	69	100	8.45	8.45
38	177	215	19.60	38	177	215	19.60	38	177	215	19.60	77.95
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	18	18	1.80	—	18	18	1.80	—	—	—	—	25.95
—	127	127	12.70	—	—	—	—	—	—	—	—	5.40
21	725	746	73.55	18	630	648	63.90	19	706	725	71.55	25.40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	306.25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	125.40
6768	41251	48019	4 463.50	6026	38462	44448	4147.50	5239	35689	40528	3830.85	17564.55

No.	Name	Address	Occupation
1	John Doe	123 Main St	Farmer
2	Jane Smith	456 Elm St	Teacher
3	Robert Brown	789 Oak St	Merchant
4	Elizabeth White	101 Pine St	Homemaker
5	William Black	202 Cedar St	Blacksmith
6	Mary Green	303 Birch St	Widow
7	James Grey	404 Spruce St	Minister
8	Anna Hall	505 Willow St	Widow
9	George King	606 Poplar St	Farmer
10	Lucy Lee	707 Hickory St	Widow
11	Frank Miller	808 Sycamore St	Merchant
12	Grace Wilson	909 Chestnut St	Widow
13	Henry Moore	1010 Walnut St	Farmer
14	Sarah Taylor	1111 Maple St	Widow
15	Charles Evans	1212 Olive St	Merchant
16	Elizabeth Young	1313 Elm St	Widow
17	Thomas King	1414 Oak St	Farmer
18	Mary Lee	1515 Pine St	Widow
19	John White	1616 Cedar St	Merchant
20	Anna Black	1717 Birch St	Widow
21	William Green	1818 Spruce St	Farmer
22	Elizabeth Hall	1919 Willow St	Widow
23	George King	2020 Poplar St	Merchant
24	Lucy Lee	2121 Hickory St	Widow
25	Frank Miller	2222 Sycamore St	Farmer
26	Grace Wilson	2323 Chestnut St	Widow
27	Henry Moore	2424 Walnut St	Merchant
28	Sarah Taylor	2525 Maple St	Widow
29	Charles Evans	2626 Olive St	Farmer
30	Elizabeth Young	2727 Elm St	Widow
31	Thomas King	2828 Oak St	Merchant
32	Mary Lee	2929 Pine St	Widow
33	John White	3030 Cedar St	Farmer
34	Anna Black	3131 Birch St	Widow
35	William Green	3232 Spruce St	Merchant
36	Elizabeth Hall	3333 Willow St	Widow
37	George King	3434 Poplar St	Farmer
38	Lucy Lee	3535 Hickory St	Widow
39	Frank Miller	3636 Sycamore St	Merchant
40	Grace Wilson	3737 Chestnut St	Widow
41	Henry Moore	3838 Walnut St	Farmer
42	Sarah Taylor	3939 Maple St	Widow
43	Charles Evans	4040 Olive St	Merchant
44	Elizabeth Young	4141 Elm St	Widow
45	Thomas King	4242 Oak St	Farmer
46	Mary Lee	4343 Pine St	Widow
47	John White	4444 Cedar St	Merchant
48	Anna Black	4545 Birch St	Widow
49	William Green	4646 Spruce St	Farmer
50	Elizabeth Hall	4747 Willow St	Widow
51	George King	4848 Poplar St	Merchant
52	Lucy Lee	4949 Hickory St	Widow
53	Frank Miller	5050 Sycamore St	Farmer
54	Grace Wilson	5151 Chestnut St	Widow
55	Henry Moore	5252 Walnut St	Merchant
56	Sarah Taylor	5353 Maple St	Widow
57	Charles Evans	5454 Olive St	Farmer
58	Elizabeth Young	5555 Elm St	Widow
59	Thomas King	5656 Oak St	Merchant
60	Mary Lee	5757 Pine St	Widow
61	John White	5858 Cedar St	Farmer
62	Anna Black	5959 Birch St	Widow
63	William Green	6060 Spruce St	Merchant
64	Elizabeth Hall	6161 Willow St	Widow
65	George King	6262 Poplar St	Farmer
66	Lucy Lee	6363 Hickory St	Widow
67	Frank Miller	6464 Sycamore St	Merchant
68	Grace Wilson	6565 Chestnut St	Widow
69	Henry Moore	6666 Walnut St	Farmer
70	Sarah Taylor	6767 Maple St	Widow
71	Charles Evans	6868 Olive St	Merchant
72	Elizabeth Young	6969 Elm St	Widow
73	Thomas King	7070 Oak St	Farmer
74	Mary Lee	7171 Pine St	Widow
75	John White	7272 Cedar St	Merchant
76	Anna Black	7373 Birch St	Widow
77	William Green	7474 Spruce St	Farmer
78	Elizabeth Hall	7575 Willow St	Widow
79	George King	7676 Poplar St	Merchant
80	Lucy Lee	7777 Hickory St	Widow
81	Frank Miller	7878 Sycamore St	Farmer
82	Grace Wilson	7979 Chestnut St	Widow
83	Henry Moore	8080 Walnut St	Merchant
84	Sarah Taylor	8181 Maple St	Widow
85	Charles Evans	8282 Olive St	Farmer
86	Elizabeth Young	8383 Elm St	Widow
87	Thomas King	8484 Oak St	Merchant
88	Mary Lee	8585 Pine St	Widow
89	John White	8686 Cedar St	Farmer
90	Anna Black	8787 Birch St	Widow
91	William Green	8888 Spruce St	Merchant
92	Elizabeth Hall	8989 Willow St	Widow
93	George King	9090 Poplar St	Farmer
94	Lucy Lee	9191 Hickory St	Widow
95	Frank Miller	9292 Sycamore St	Merchant
96	Grace Wilson	9393 Chestnut St	Widow
97	Henry Moore	9494 Walnut St	Farmer
98	Sarah Taylor	9595 Maple St	Widow
99	Charles Evans	9696 Olive St	Merchant
100	Elizabeth Young	9797 Elm St	Widow

Utgitt er:

Partiets protokoller:

O. KRINGEN: Landsmøter. Beslutninger og resolutioner paa landsmøterne fra og med 187 til og med 1909. Pris kr. 1.00.

PROTOKOL fra det ekstraordinære landsmøte i Kristiania 1911. Pris 25 øre.

PROTOKOL fra landsmøtet i Stavanger 1912. Pris 25 øre.

PROTOKOL fra landsmøtet i Trondhjem 1915. Pris 25 øre.

Partiets beretninger:

AARGANGE fra og med 1905 til og med 1912. Pris 10 øre.

BERETNINGER fra 1913—1915. Pris 25 øre pr. stk.

Skriv til

ARBEIDERPARTIETS BOKHANDEL
Folkets Hus, Kristiania.

